

ŽIVOT

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

MÁJ 2000

Č. 5 (504)
CENA 1,70 ZŁ

POEZIE A PROZY

JURGOVSKÉ RECITÁCIE

TANCUJ, TANCUJ, VYKRÚCAJ...

TVRDÝ SLOVÁK

NOVÉ VÝBORY MS SSP

10. apríla t.r. sa v Základnej škole v Jurgove uskutočnil ďalší ročník tradičnej recitačnej súťaže za účasti skoro štyridsiatich žiačok i žiakov zo základných škôl a gymnázií na Spiši a Orave. Na našom zábere laureáti súťaže v mladšej skupine. Podrobnejšie o tomto peknom podujatí píšeme na str. 18-19. Foto: J. Bryja

V ČÍSLE:

Z volebných schôdzí MS SSP na Spiši	4
Naši zlatí jubilanti	5
Tancuj, tancuj, vykrúcaj	6
Malí Belania	7
Tvrď Slovák	8
Tu ma bolí, tam ma pichá.....	9
Jarné šibalstvá na Orave	10
Medzi našimi študentami	11
Z dejín Falštiny	12
Spomienka na zimu	13
Novozvolené výbory MS SSP na Orave	14-15
Čo s voľným časom?	15-16
Slovenská fotografia vo Varšave	17
Recitačná súťaž '2000 v Krempachoch	18-19
Poviedka na voľnú chvíľu	20-21
Čitatelia - redakcia	22-24
Poľnohospodárstvo	25
Mladým - mladším - najmladším	26-27
Šport a hudba	28
Učíme sa pliesť	29
Naša poradňa	30-31
Psychozábava - humor	32-33
Zaujímavosti	34

NA OBÁLKE: Účastníčky recitačnej súťaže z Jurgova v miestnom kroji (zl'ava): Aneta Vojtasová, Judita Plučinská a Magdaléna Vojtasová. Foto: J. Bryja. Návrh obálky: A. Kozioł

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7
tel. 633-36-88

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
ZARZĄD GŁÓWNY

SPOŁOK SLOVÁKOV V POŁSKU
ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04
tel./fax: 634-11-27

Czasopismo zostało wydane
przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Redaktor naczelny:

JÁN ŠPERNOGA

Zespół:

Peter Kollárik, Ján Bryja

Społeczne kolegium doradcze:

Zofia Bogačíková, Jerzy M. Bożyk
František Harkabuz, Žofia Chalupková,
Bronislav Knapčík, Lýdia Mšálová,
Anton Pivovalčík

Skład:

Redakcja Život

Łamanie i druk:

Drukarnia TSP

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie w terminach:
do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;
do 15 czerwca na II półrocze roku
bieżącego lub bezpośrednio
wpłatą na konto:

Bank PKO S.A. Grupa Pekař S.A.
III/O Kraków 10701193-2017-2221-0100

Prenumeratę czasopisma
można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 1,70 zł
półroczenie - 10,20 zł
rocznie - 20,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej
jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej
dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstu, rysunków
i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega
sobie prawo skrótów oraz zmian
tytułów nadesłanych tekstów.

Redakcja nie odpowiada za treść
materiałów pozaredakcyjnych, nie
zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

PL ISSN 0514-0188, INDEX 38501

PRED XI. ZJAZDOM SSP

**HELENA
GOMBOŠOVÁ**
z Jurgova

- Musím povedať, že činnosť našej miestnej skupiny sa v porovnaní inými - celkom dobre rozvíja. V obci sa konajú rôzne kultúrne podujatia a stretnutia, o ktoré majú krajanov záujem. V miestnej skupine máme aj mladých členov, ktorých zaujíma spolková činnosť. Je tak aj vďaka tomu, že sa v našej škole vyučuje slovenský jazyk, ktorý navštěvuje veľa detí. V nedelu máme aj slovenské bohoslužby, na ktoré chodí vyše polovica obce. Voľkedy sme mali v obci krajanský folklórny súbor. Myslím si, že jeho činnosť by bolo možné obnoviť, keby sa našiel niekto, čo by ho viedol. Medzi krajanmi je aj veľký záujem o Život, ktorý si predpláca vyše 140 osôb. Je prakticky v každej krajanskej rodine. Máme aj svoju klubovňu, v ktorej sa môžeme schádzať. Často chodia do nej aj deti zahrať si pingpong. Do vybavenia klubovne však treba investovať, aby bola ešte príťažlivejšia, najmä pre mládež. Bolo by treba niekoho zamestnať, aby bol za klubovňu zodpovedný.

Sme prihraničná obec, preto si myslím, že by bolo dobre nadviazať širšiu cezhraničnú spoluprácu. Je to však tažké, lebo dnes poľsko-slovenskú spoluprácu zdominoval Euroregión Tatry, ktorý akosi vôbec neberie do úvahy nás Spolok. Malo by sa to zmeniť

Krajanskú kartu nemám, preto sa nemôžem vyjadriť k jej užitočnosti. Jej vybavovanie je veľmi zdlhavé, čo odráža mnohých krajanov. Treba to zmeniť. Je to iste potrebná vec pre našu mládež študujúcu na Slovensku a pre krajanov zamestnaných v TANAP-e. Treba zmeniť aj hraničný príchod v našej obci, ktorý je však určený len pre malý pohraničný styk. Keby to bol riadny príchod s celodenou prevádzkou, iste by to oživilo turistiku v našom regióne. Na druhej strane sa však mnohí obávajú, že to prispeje k znečisteniu nášho životného prostredia, čo by bolo viacej na škodu ako na osoch. Vedľ turisti k nám chodia hlavne kvôli čistému prostrediu.

**EUGEN
ŠPERLÁK**
z Jablonky

- Činnosť všetkých spolkov a organizácií v dnešných časoch závisí v značnej miere aj

od finančných prostriedkov. Platí to samozrejme aj o našom Spolku a jeho miestnych skupinách. Je preto potrebné udržiavať a modernizovať naše klubovne, ktoré sú hlavným miestom stretávania sa krajanov. Nemálo finančných nákladov si vyžaduje aj usporiadanie nejakého podujatia či slávnosti. Snáď aj preto dnes činnosť v MS stagnuje.

Tu treba povedať, že Jablonka bola od vzniku našej krajanskej organizácie centrom kultúrno-spoločenského diania na celej Orave. Môj brat Alojz Šperlák, spolu s A. Cisárikom z Veľkej Lipnice, J. Kovalíkom a E. Kottom z Dolnej Zubrince a ďalšími krajanmi patril k hlavným organizátorom krajanského hnutia na Orave. Aj jeho príčinením začali vznikať slovenské školy, súbory, klubovne, a keď neskôr z iniciatívy krajanov bolo v Jablonke založené slovenské lýceum, zdalo sa, že o našu budúcnosť je nadľho postarané. Odnedávna sa však začali problém spojené práve s výchovou našej mladej generácie. Našej MS SSP sa totiž ani tentoraz nepodarilo presvedčiť rodičov, aby zapísali svoje deti na vyučovanie slovenčiny. Súvisí to asi s tým, že mnohí mladí rodičia nie sú členmi MS. Keď však nebudeš mať svojich nástupcov, kto bude pokračovať v diele našich otcov a dedov? Hoci si to mnohí krajania uvedomujú, akosi s tým nič nerobia. Aby sa teda činnosť mnohých miestnych skupín, v tom našej, zaktívnila, treba nielen budovať na tom, čo bolo dobré, ale priblížiť aj s novými iniciatívami. Ja si Život predplácam od začiatku jeho vychádzania, rád čítam slovenské knihy, napr. knihu o biskupovi Vojtašákovi som prečítať niekoľkokrát. V národnom duchu som viedol aj svoje dcéry Margitu a Bohuslavu. Dnes však už mnohí myslia ináč. Stali sa akysi apatickí. Dobre by teda bolo organizovať pre žiakov viacero výletov na Slovensko, čo by mohlo povzbudit ich záujem o slovenčinu. Od zjazdu očakávam riešenie aj takýchto otázok.

JÁN HORNÍK
z Čiernej
Hory

- Všetci vieme, že dnes je ľahko zapojiť ľudí do nezistnej, verejnoprospešnej činnosti. Časy sú také, že každý myslí na seba, na to, ako zarobiť peniaze a na spolkovú činnosť im už neostáva čas. Aj preto práca v mnohých miestnych skupinách stagnuje. Mladí dnes cestuju za prácou do mest, ba aj do zahraničia a keď aj sú doma, ľahko je ich niečím zaujat. A predsa

bez účasti mladých krajanov sa naše miestne skupiny nebudú rozvíjať. Možno by tomu pomohli dobre vybavené klubovne. Lenže s tým sú tiež problémy. Naša miestna skupina mala klubovňu v požiarnej zbrojnici. Žiaľ, kvôli nevyrovnaným útom nám ju zrušili. Bolo by dobre ju obnoviť. To by si však žiadalo klubovňu vhodne zariadiť, ba aj zamestnať niekoho, kto by ju mal na starosti. Myslím si, že to by oživilo činnosť našej miestnej skupiny. Vedľ v obci máme dosť národne uvedomelých krajanov. Svedčí o tom aj veľký záujem o Život. Ľudia vždy očakávajú každé číslo, ktoré si s radostou prečítajú. Aj v našej škole sa vyučuje slovenčina a viem, že deti sa ju ochotne učia. Len škoda, že sa v našom kostole neodbavujú slovenské sväté omše. Môžeme však počas omše spievať slovenské piesne. Naďaste slovenské omše sú v susednom Jurgove, takže mnohí naši krajania chodia radšej tam. Voľkedy sme v Čiernej Hore mali súbor, ktorý nás reprezentoval. Chodili sme s ním po zájazdoch, mali sme veľa vystúpení. Lenže po smrti muzikanta sa súbor rozpadol. Bolo by dobre, keby sa našiel niekto, kto by obnovil jeho činnosť. Súbor by určite oživil kultúrne dianie v obci. Možno by sa dalo niekedy usporiadať aj u nás prehliadku krajanských dychoviek, alebo nejaké iné kultúrne podujatie Spolku, ktoré by taktiež prispelo k oživeniu činnosti MS.

Myslím si, že by bolo dobre rozvinúť väčšiu spoluprácu so Slovenskom. Vedľ hraníc máme nedaleko. Škoda však, že hraničný príchod v Podspádoch ľudia málo využívajú, keďže je určený len na malý pohraničný styk. Dnes už aj v TANAP-e robí od nás málo ľudí.

Ked ide o činnosť ÚV nášho Spolku, myslím si, že ide dobrým smerom. Je dobre, že ÚV myslí na krajanov a na budúnosť Spolku. Škoda, že slovenské veľvyslanectvo je až vo Varšave, takže krajania majú s ním stažený kontakt. Zišiel by sa bližší konzulát, napr. v Krakove.

**ROMAN
RAPÁČ**
z Harkabuza

- Naša krajanská organizácia funguje už vyše 50 rokov, máme svoj časopis Život, ktorý nedávno oslávil vydanie svojho 500. čísla. Spolok každoročne organizuje niekoľko veľkých kultúrno-spoločenských podujatí - zdaľalo by sa teda, že je všetko v najlepšom poriadku. Keď sa však nad tým zamyslime hlbšie vidíme, že najmä v takých malých miestnych skupinách, ako je aj naša, to s krajanskou aktivitou nie je najlepšie. Preto je blížiaci sa XI. zjazd vhodnou príležitosťou na to, aby sme prehodnotili činnosť nielen ÚV nášho Spol-

ku, ale najmä miestnych skupín a zamysleli sa nad našou budúcou činnosťou. Slovenčina sa totiž postupne vytratila aj z našej ZŠ a pre nezáujem mnohých krajanov je ľahšie organizovať pravidelné stretnutia MS, na ktorých by sme mohli mnohé tieto otázky prediskutovať. Ďalší problém vidím o.i. v tom, že dnes, keď dochádza k národnostnému premiešaniu obyvateľstva, je oveľa ľahšie rozširovať aj našu členskú základňu a zapájať mládež do činnosti miestnej skupiny Spolku. Musím dodať, že ešte pred niekoľkými rokmi bol u nás väčší

záujem o krajanskú organizáciu a mali sme aj viacej predplatiteľov Života.

Zriedkavo je využívaná aj naša krajanská klubovňa, veď mládež radšej sedí doma pred televízorom. Voľakedy sme mali v Harkabuze aj úspešný folklórny súbor, lenže postupne zanikol. Bolo by dobre obnoviť jeho činnosť. Našu obec na krajanských podujatiach zatiaľ reprezentuje František Harkabuz, ktorý sa snaží obnoviť činnosť ľudovej kapely a zapája do nej našu mládež. Dúfajme, že sa mu to podarí. Bolo by tiež potrebné zintenzívniť spoluprácu so Slovens-

kom a obnoviť vyučovanie slovenského jazyka, skrátka zlepšiť súčasnú situáciu.

Pokiaľ by som sa mal vyjadriť k činnosti ÚV, musím pochváliť najmä také investície nášho Spolku, ako je napr. výstavba Domu slovenskej kultúry v Kacvíne, či predtým tlačiarne. Vedľa toho chceme myslieť na našu ďalšiu budúcnosť, takéto investície sú priam nevyhnutné. Preto očakávame, kedy vznikne podobné kultúrne centrum aj na Orave. V prvom rade treba myslieť na potreby krajanov.

Zaznamenali: P. KOLLÁRIK a J. BRYJA

Výbor MS v Krempachoch

Krempaškí krajania na schôdzi

Z VOLEBNÝCH SCHÔDZÍ SSP NA SPIŠI

Aj keď s istým oneskorením, ale predsa, sa začala predzjazdová kampaň v miestnych skupinách SSP na Spiši. Prvé dve schôdze sa konali v Krempachoch a Novej Belei.

KREMPACHY

Miestni krajania sa zišli na schôdzi v sobotu 11. marca 2000 v klubovni MS SSP. Zasadanie, ktoré viedol podpredseda ÚV Dominik Surma, otvoril predseda MS Ján Petrášek, ktorý zároveň predniesol správu o činnosti MS za posledné voľebné obdobie. Kladne v nej zhodnotil angažovanosť krajanov i podujatia usporadúvané miestnou skupinou a podčakoval celému výboru za jeho prácu. Slova sa ujal aj tajomník ÚV L. Molitoris a vyzdvihol aktivitu MS v Krempachoch, ktorá tvorí hádam najsilnejšiu základňu nášho Spol-

ku. Potom, keď krajania udeliли absolutórium ustupujúcemu výboru, začala sa najdôležitejšia časť schôdze, ktorou bola voľba nového výboru MS, revíznej komisie, dopisovateľov Života, delegátov na obvodnú schôdzku a na XI. zjazd Spolku. Krempašania vo voľbách prejavili veľkú dôveru doterajšiemu predsedovi Jánovi Petráškovi, ktorého opäť jednohlasne zvolili do tejto funkcie.

Po ukončení volieb sa začala diskusia, venovaná rôznym problémom MS a návrhom do programu jej činnosti. Ako podotkol D. Surma, program činnosti MS je v značnej miere stanovený podujatiami Spolku. Krempašská MS patrí medzi najaktívnejšie miestne skupiny a nadálej bude pokračovať v tejto živej činnosti. A. Krištofeková navrhla ÚV usporiadať pre najaktívnejších členov SSP niekoľ-

kodňový zájazd na Slovensko. Hovorilo sa tiež o potrebe doplnenia nábytku v krajanskej klubovni a kúpe veže Hi-Fi pre potreby MS, na čo by potrebovali finančnú pomoc od nášho Spolku.

NOVÁ BELÁ

Clenovia miestnej skupiny SSP sa stretli na voľennej schôdzi 12. marca t.r. Zasadania, ktoré sa konalo v klubovni MS, sa zúčastnil aj tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris. Schôdzku otvorila tajomníčka MS Anna Bendiková, ktorá privítala všetkých prítomných. Potom sa slova ujala krajanka Žofia Chalupková, zvolená za predsedníčku schôdze, ktorá predložila správu o činnosti MS v uplynulom voľebnom období. Po udelení absolutória ustupujúcemu výboru krajania pristúpili k voľbe nového výboru MS, revíznej komisie, dopisovateľov Života, delegátov na obvodnú schôdzku SSP a na zjazd nášho Spolku. Predsedníčkou novozvo-

Beľania na schôdzi

Za predsedníckym stolom v Novej Belei

NAŠI ZLATÍ JUBILANTI

Výročie zlatej svadby, t.j. 50 rokov spoločného manželského života, je neobyčajnou udalosťou v živote dvoch ľudí, ktorí sa zviazali putom manželstva. Jedným z manželských párov, ktorí v minulom roku oslavili 50-ročné jubileum spoločného života, sú manželia Ludmila a Viktor MIŠINIECOVCI z Hornej Zubrince. Nedávno som ich navštívil a požiadal, aby porozprávali o svojich životných osudoch.

Ludmila Mišiniecová, rod. Czorniaková, sa narodila 3. februára 1925 v chudobnej roľníckej rodine.

- Mala som jedného mladšieho brata, Vendelína, ktorý, žiaľ, už nežije, - hovorí. - Keď sa matka neskôr opäť vydala, vychovávali nás starí rodičia. V roku 1932, keď som dovršila sedem rokov, začala som chodiť do ľudovej školy v Hornej Zubrici, ktorú som ukončila v roku 1938. Neskôr, už v období 2. svetovej vojny (1940-41), keď sa Orava a Spiš opäť vrátili k Slovensku, som ešte dve zimy chodila do večernej školy. Učila som sa veľmi rada a mnoho z toho, čo som sa naučila, si pamätam až dodnes. Ďalšie roky, až do vydaja, som bývala u starých rodičov, ktorým som pomáhala na hospodárstve. S mojím manželom, Viktorom Mišincem, sme sa zoznámila nahodou, počas cesty do kostola. Práve sa chystal odísť na Slovensko, no rozmyslel si to. Zobrali sme sa po

ročnej známosti a sobáš sme mali 22. februára 1949 v kostole sv. Michala. Po svadbe sme bývali u mojich starých rodičov. Môj dedko, žiaľ, one-dňho zomrel. Dnešný dom, ktorý sme si postavili v roku 1955, stojí na mieste bývalého domu mojich starých rodičov. Časopis Život, najmä vďaka manželovi, odoberáme od začiatku.

Manželom Mišiniecovcom sa postupne narodili štyri deti: Jozef, Angela, Eugen a Stanislav, ktoré sa už osamostatnili a založili si aj svoje rodiny. Starí rodičia sa teraz tešia z 12 vnúčat a dvoch pravnúčat. Najstarší vnuk Ján (25) žije odnedávna v Amerike a najmladší vnúček Anetu Mišiniecovú (14), ktorá je žiačkou 1. triedy gymnázia v Hornej Zubrici, vychovávajú starí rodičia. Zobrali si ju k sebe ako 2-mesačného po tragickej nehode jej mamy v Krakove.

Manžel Ludmily Viktor Mišiniec, bývalý odborár a priamy účastník SNP, sa narodil 6. júla 1921 v Hornej Zubrici.

- Svetlo sveta som uzrel, - hovorí, - v malorolíckej rodine Márie (rod. Moniakovej) a Jozefa Mišiniecovcov. Mal som troch bratov a jednu sestru, takže rodičia sa museli poriadne obracať, aby nás všetkých uživili. Po vychodení šiestich tried ľudovej školy v Zubrici v rokoch 1927-33 som zostal pracovať na hospodárstve. Neskôr, až do vojenčiny, som slúžil u bohatých gazdov.

Ďalšie roky Viktorovho života boli už úzko zviazané s vojnovými udalosťami. Neskôr však absolvoval ročný vojenský výcvik v 3. pešej rote zakopianskeho praporu (1938-39), po čom krátko pobudol doma. Keď 1. septembra 1939 vypukla 2. svetová vojna, opäť sa musel vrátiť k svojej jednotke. Rota, v ktorej slúžil, sa zúčastnila viacerých obranných bojov, o.i. na líniu Vysoká-Sptykovce-Tarnov. Trvalo to však len krátko, pretože presila bola veľká. Aby sa vyhli zajatiu či smrti, veliteľ jednotky rozpustil. Uniformy zamenili za civilné šaty, poodhadzovali zbrane a pokúšali sa na vlastnú pásť dostať sa domov. Naštastie sa to podarilo aj Viktorovi.

- Moja druhá „príhoda“ s vojskom, - po-kračuje Viktor, - začala potom, keď mi prišiel povolávací rozkaz do slovenskej armády. Nastúpil som 1. októbra 1942 do pešej výcvikovej roty v Podolinci. Po trojmesačnom výcviku ma preveličili do Sabinova a neskôr do vojenskej stráže na hranici v Bidovciach, okres Trebišov. Slúžil som tam od decembra 1943 do 10. augusta 1944.

Ludmila a Viktor Mišiniecovci s vnučkou Anetou

Po vypuknutí SNP (29. 8. 1944) prešla aj jeho jednotka na stranu povstalcov. Viktor so svojimi bojovými druhami pôsobil najmä v okolí Trnavy Hory a v Starých Horách. Začiatkom novembra 1944 však Nemci jednotku obklúčili a oni sa dostali do zajatia. Po krátkom výslchu ich naložili do vlaku a po niekoľkých dňoch sa transport so zajatcami začastavil až v Rakúsku. Viktor, s ďalšími stovkami slovenských vojakov skončil v drevených barakoch zajateckého tábora Kaisersteinbruch XVII A. Neskôr kopal protitankové zákopy, potom ho pridelili do práce na gazdovstve a od januára 1945 pracoval v zbrojárskej továrnii Steyer. Výsledkom fažkej práce a nedostatočnej výživy bolo celkové oslabnutie organizmu a choroba, takže sa dostal do nemocnice. Tu sa 4. mája 1945 konečne dočkal oslobodenia. Nasledovala cesta nákladiakmi do Linza a odšial do Bratislavu. Tu po krátkom ošetroení v nemocnici dostal prieplastku a mohol sa vrátiť domov, na Oravu. Do Zubrince došiel 28. mája 1945. Od času, kedy narukoval, uplynulo vyše 2,5 roka.

- Po skončení vojny, - pokračuje Viktor, - a krátkom zotavení u rodičov, som pracoval na rodičovskom hospodárstve, ba krátky čas som rozmyšľal aj o odchode na Slovensko. Keď som však neskôr spoznal svoju budúcu manželku Ludmilu, rozhodol som sa zostať doma a začať si rodinu. Myslím, že som urobil dobre...

Na záver som sa manželom Mišiniecovcov spýtal, čomu vďačia za taký dlhý a šťastný manželský život.

- Najhľavnejšie je to, - hovoria svorne, - aby si ľudia vzádzili jeden druhého. Po prvom záľubení a očarení totiž prichádza bežný, každodenný život, ktorý je naplnený prácou a popri radostach prináša aj starosti. Veľmi dôležité je teda vzájomne si pomáhať, skrátka nežiť len sám pre seba. Potrebná je aj vzájomná tolerancia manželov. Len škoda, že čas sa nedá zastaviť....

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

leného výboru sa stala krajanka Jana Majerčáková. Veľmi milým momentom bolo udelenie titulu Čestného predsedu miestnej skupiny doterajšej predsedníčke MS Júlii Šurekovej, ktorá sa v súčasnosti zdržuje v zahraničí.

Po voľbách nasledovala živá diskusia, venovaná rôznym problémom MS. Prítomným sa prihovoril tajomník ÚV L. Molitoris, ktorý o.i. podákoval ustupujúcemu výboru za aktívnu prácu, pochválil činnosť miestneho folklórneho súboru pod vedením Jozefa Maierčáka a starostlivosť belianskych krajanov o klubovňu. Krajania sa zaoberali aj problematikou mládeže a jej zapájania do krajanškej práce a potrebou udržania slovenskej základnej školy v obci. Všetci sa zhodli v názore, že treba častejšie zvolávať schôdzky miestnej skupiny, na ktorých sa budú rozoberať všetky otázky spojené s činnosťou a problémami MS. Výbor bude na ne pozývať všetkých členov MS, v tom i miestnu mládež a študentov študujúcich na Slovensku.

Vela pozornosti venovali diskutujúci stále nedoriešenej otázke slovenských malieb v miestnom kostole, ktorá trápi miestnych krajanov. Všetci však trvajú na tom, že tieto malby musia zostať. Majú totiž pre belianskych krajanov veľký význam a preto ich treba zachovať aj pre budúce generácie.

Text a foto: JÁN BRYJA

A. Soľava učí mládež hrať...

... a jeho mama - tančovať

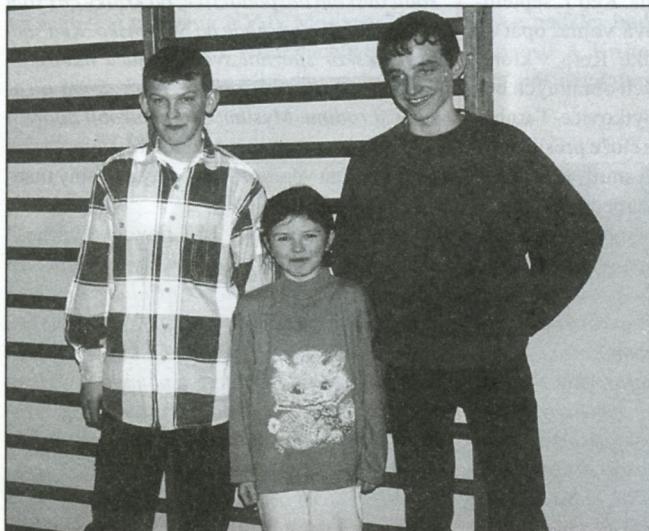
TANCUJ, TANCUJ, VYKRÚCAJ...

Informáciám o krajanských podujatiach venujeme na stránkach Života mnoho pozornosti. Píšeme o našich súboroch, chválime aktívne miestne skupiny a krajanov, ktorí sa venujú mládeži. S niektorými MS nie sме spokojní. Chýba nám viacelj mladých ľudí, ktorí by ozivili krajanskú prácu, veď z úspechov v minulosti dnes nevyžijeme. Teší nás teda každá správa, že sa sem-tam práci s mládežou darí. Takýmto príkladom je aj iniciatíva mladého krajana, hudobníka a jablonského organistu Adama Soľavu z Hornej Zubrince, ktorý v októbri minulého roka začal pracovať s deťmi z Dolnej a Hornej Zubrince pri nácviku ľudovej hudby a tanca.

Detská kapela

- Na nápad vytvoriť detský folklórny súbor, - hovorí A. Soľava, - ktorý neskôr dostal názov Halniok, prišla učiteľka hudobnej výchovy v ZŠ v Dolnej Zubrici Anna Ostrovská. Požiadala ma, aby som sa ujal nácviku detí. Na moje prekvapenie sa ich čoskoro prihlásilo až okolo 40. Kedže väčšina je z Dolnej Zubrice, na nácvikoch sa stretávame v telocvični miestnej ZŠ.

Tanečníci T. Tyraľa, J. Mišiniecová a P. Soľava

Novozaložený detský súbor Halniok sa skladá zo šestčlennej kapely a 17 tanečných párov. V kapele hrajú na prvých husliach Dolnouzubričanky Barbara Bosáková z 5. triedy (vnučka nášho krajana Vendelína Bosáka) a šiestačka Renáta Zubrická. Kontrášmi sú Beáta Gruszková (piatačka), Halina Kovalíková (šiestačka), Dariusz Owišak (šiestak) a súbor doplnia Tomáš Misiniec (štvrťták) z Hornej Zubrince, ktorý hrá na violončele. Malí hudobníci sa snažia nadviazať na slávne tradície svojich predchodcov, veď ako vieme, na Orave bolo odjakživa mnoho vynikajúcich hudobníkov. Dúfajme, že sa vydajú v ich stopách.

- Deti v našej kapele, - hovorí A. Soľava, - sa sice učia hrať len niekoľko mesiacov, ale už urobili obrovský pokrok. Pretože majú vlastné nástroje, naciúčujú aj doma, čo im pomáha zdokonaľovať sa v hre. Teší ma, že ich to zaujíma a diľfam, že z nich vyrastú dobrí hudobníci.

Malí tanečníci

O nácvik tanečníkov dbá matka A. Soľavu Štefánia, dlhorčná členka známeho folklórneho súboru Skalniok z Hornej Zubrince.

- Zvládnut' takýto veľký počet detí zaistie nie ľahké, - prihovoril som sa, - ako to dokážete?

- Všetko sa dá, - hovorí Š. Soľavová, - len treba chcieť. Hoci sú to deti veľmi živé a je ich nemálo, tanec a spev ich baví. Ved' tu sa môžu vyšantíť, samozrejme pod mojím dozorom, ale pritom nezabúdajú na to najhlavnejšie - naučiť sa tančovať a spievať.

Vyspovedal som aj niekoľko detí, v tom najmladšiu členku tanečnej skupiny, žiačku

2. triedy ZŠ č. 2 v Hornej Zubrici Izabelu Mišiniecovú.

- Rada tančujem a spievam, - hovorí Iza, - lebo sa mi to páči. Môžem sa tu stretnúť so svojimi kamarátami a teším sa, že už oneľho budeme aj vystupovať...

Ôsmaci zo ZŠ č. 1 v Hornej Zubrici Tomáš Tyrala a Pavol Solava, ktorí sú zasa z tanečníkov najstarší mi povedali: - Máme radi pohyb, hudbu a tanec, takže sme sa prihlásili. Tešíme sa aj na to, keď si po skúškach na prvé vystúpenia oblečíme oravské kroje a vystúpime pred obecenstvom. Dúfajme, že sa im naše vystúpenie bude páčiť.

Ako som sa dozvedel od A. Soľavu, malí hudobníci a tanečníci majú vo svojom repertoári už aj niekoľko slovenských piesní a tančov, ktorých mi niekoľko hneď aj predviedli. Musím priznať, že sa mi ich tanečné kroky, obraty, figúry, ako aj pekné hlasy páčili. Bolo vidno, že deti majú vrodený zmysel pre rytmus a hudbu.

- Práca s deťmi je neobyčajne náročná, - hovorí A. Soľava. - ved' si vyžaduje nielen zanietenie, ale aj prepotrebný čas. Keď však vidieť, že to deti baví, hneď ide všetko ľahšie. Hoci v programe nášho súboru máme už aj niekoľko slovenských piesní a tančov, väčšinu tvorí typický oravský repertoár, ktorý je aj deťom najbližší. V budúcnosti ho však doplníme aj o ďalšie slovenské melódie. Tešíme sa, že deti ku každému nácviku pristupujú so zápalom, sú pozorné a rady sa učia. Dúfam, že vo svojej záľube vytrvajú aj v budúcnosti.

Hoci A. Soľava nemá veľa voľného času, veď okrem povinností organistu v Jablonke pomáha rodičom v hospodárstve, práca s mládežou ho zaujala. Preto aj na tvárich jeho zverencov, ktorí zo dňa na deň hrajú a tančujú lepšie a istejšie, vidieť úsmev spokojnosti. Malým hudobníkom i tanečníkom a ich vedúcim prajeme veľa radosti z ďalšej práce. Nech to, čo robia, povzbudí aj iné deti na Orave a Spiši. Hudba, spev a tanec šľachtia človeka a deťom i mládeži umožňujú kultúrne a aktívne tráviť voľný čas. Veríme, že o úspechoch malých Zubričanov ešte neraz počujeme a uvidíme ich aj na našich krajanských podujatiach.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Vystupujú Malí Beľania...

... a ich starší priatelia zo súboru Spiš

MALÍ BEĽANIA

Nová Belá patrí medzi obce, v ktorých sa krajanská činnosť neustále rozvíja. Najlepšie o tom svedčia rôzne kultúrne aktivity vyvájané v obci po celý rok. Snáď najkrajšou vizitkou Novej Belej je krajanský folklórny súbor Spiš, ktorý reprezentuje obec a nás Spolok na mnohých podujatiach nielen doma, ale aj v cudzine. Naposledy sme ho mohli obdivovať na tohorčených fašiangoch v Krempachoch, kde obsadil prvé miesto. Na fašiangoch dobre obstáli aj ich mladší kolegovia - detsky folklórny súbor Malí Beľania, pri ktorých sa teraz pristavíme.

Príjemné s užitočným

Hneď na úvod treba povedať, že hádam najväčšiu zásluhu na úspechu oboch belianskych súborov má krajan Jozef Majerčák, ktorý je ich vedúcim. V súčasnosti detský súbor tvorí okolo 25 členov. Ako sme sa dozvedeli, o účinkovanie v súbore je medzi malými Beľanmi veľký záujem. Deti to berú skôr ako hru, zábavu, počas ktorej môžu spolu príjemne stráviť voľný čas. Preto na každú skúšku chodia všetci - od najmladšieho, 6-ročného Jožka Majerčáka po žiakov 4.-5. triedy ZŠ. Dodajme, že väčšina členov Spiša (dospelí), tiež začínala v detskom súbore. Malí Beľania, tak ako ich starší kolegovia, nacvičujú v krajanskej klubovni.

- Čas, aký potrebujeme na nacvičenie nového programu, je závislý od jeho náročnosti, ale aj od detí, - hovorí J. Majerčák. - Musím povedať, že sa mi s nimi, podobne ako so starším súborom, veľmi dobre spolupracuje.

Hlavne je, že deti samé chcú chodiť na nácvik, že majú z toho radosť. Program, s ktorým sme vystúpili na krempašských fašiangoch - detské hry pri pasení kráv, sme už mali pripravený od leta, kedy sme s ním vystúpili na folklórnom festivale v Dulovciach. Takéto hry a zábavy je s detmi ľahšie nacvičiť ako nejaký tančený program.

Malí chlapci...

Plány do budúcnosti

V súčasnosti majú Malí Beľania nacvičené tri programy. Ako nás uistil Jozef Majerčák, to zatiaľ vystačí. Totiž dlhodobá príprava nemá význam, keďže zloženie súboru sa rýchlo mení. Starší odchádzajú a na ich miesto prichádzajú mladší, s ktorými treba nacvičovať od začiatku. Ani vystúpenia nie sú príliš často, preto nemusia nacvičovať pravidelne. Stačí, keď sa začnú stretávať krátko pred plánovaným vystúpením.

- Najbližšie vystúpenia máme až v lete, - hovorí Jozef. - Chceli by sme sa zúčastiť folklórneho festivalu v Detve a v auguste aj festivalu zahraničných Slovákov v Česku. Pre deti to bude iste veľký zážitok, aj keď mne - priznávam - dlhšie cesty s deťmi dajú poriadne zabrat.

To teda Jozefovi veríme, keď pri práci s deťmi treba mať naozaj neobvyklú trpezlivosť. S deťmi treba vždy vedieť nájsť spoločný jazyk a vhodne ich povzbudiť k práci. A to už nehovoríme o voľnom čase, ktorý vedúci musí venovať súboru. Ako vidieť, Jozef Majerčák dokáže dobre viesť nielen starší súbor, ale aj ten detský, o čom svedčia ich úspechy.

Mladí muzikanti

Velkým problémom belianskeho súboru je nedostatok muzikantov. Hoci je stará belianska kapela známa v širokom okolí, nemá svojich nasledovníkov. Preto sa Beľania rozhodli tento problém generálne vyriešiť a naučiť mladých hrať na ľudových nástrojoch. V súčasnosti do Novej Belej dochádza dvakrát v

týždni z Nového Targu učiteľ hry na husliach.

- Dopsial sme výučbu hry na ľudových nástrojoch dosť zanedbávali, preto dnes nemáme mladých hudobníkov, - hovorí Jozef.

- Verím však, že čoskoro sa to zmení. Na začiatku sa učilo hrať na husliach desať detí. Potom sa však niektorí vzdali, aj keď im to išlo už celkom dobre. Žiaľ, dnes je pre deti lákavejší televízor alebo počítač, ako hra na husliach. V súčasnosti sa učí hrať päť detí a verím, že v budúcnosti spravíme z nich dobrú kapelu.

Spiš nacvičuje

Vlastná kapela sa obom súborom určite záde. Medzi belianskou mládežou je o ňu veľký záujem. Poznamenajme, že starší súbor sa v poslednom období rozrástol o nových členov. Nacvičuje takmer každý piatok a sobotu večer. Cez týždeň nemôžu, lebo väčšina členov súboru chodí do škôl alebo pracuje. Ako nám však povedal J. Majerčák, keď sa blíži nejaké vystúpenie, stretávajú sa každý večer, aby sa dobre pripravili. V súčasnosti nacvičujú nový program. Jozef nám však nechcel ešte prezradiť jeho obsah. Nechajme sa prekvapíť.

Do leta by Beľania mali byť s novým programom hotoví. Dodajme ešte, že súbor má dva druhy krojov, ktoré by však bolo treba skompletizovať. Potreboval by tiež nové čižmy a krpce. Žiaľ, na to zatiaľ chýbajú peniaze. Veríme však, že žiadne ľahkosti ich nedokážu odrať a svojím spevom a tancom nás budú naďalej potešovať.

Text a foto: JÁN BRYJA

... a dievčatá sa hrajú na scéne

TVRDÝ SLOVÁK

Poznajú ho mnohí krajania zo Spiša a Oravy, veď patrí k obetavým aktivistom nášho Spolku. Bol spolužakladateľom MS V Čiernej Hore, a dlhé roky jej predsedom. V tomto roku sa krajan Sebastián MILON, o ktorom je reč, dožíva už 90. narodenín. Napriek vysokému veku sa však nadalej živo zaujíma o činnosť našej krajanskej organizácie.

Detstvo na gazzdovstve

Narodil sa 26. augusta 1910 v Čiernej Hore. Jeho rodičia, Kazimír a Mária (rod. Milonová), gazzdovali na 10-hektárovom hospodárstve, na ktorom musel pomáhať aj Sebastián so súrodencami: bratom Andrejom a sestrami Rozálou, Žofiu, Alžbetou a Annou. Dnes už zo Sebastiánových súrodencov žijú len sestry Rozália a Žofia.

Ako šestročný začal Sebastián chodiť do ludovej školy. Podobne ako mnohí jeho rovesníci na Spiši, svoje vzdelávanie začal v maďarskom jazyku a neskôr sa učil po slovensky a po poľsky. Žiaľbohu, aj keď sa dobre učil, nemohol pomýšlať na ďalšie štúdium, lebo doma bolo veľa práce. Tak, ako iní chlapci, najprv pásol kravy a keď podrástol, pomáhal rodičom v iných polných práciach. Keď mal pätnásť rokov, začal chodiť na brigády do Podspádov na Slovensku.

- *V Podspádoch vtedy pracovalo veľa ľudí z Čiernej Hory a Jurgova, - spomína Sebastián. - Chodili sme sadiť stromčeky a čistiť les. Mladým, do 15 rokov, platili desať korún za deň, starší dostávali 15 korún. Pre porovnanie: za 10 korún sa vtedy dalo kúpiť asi 20 kg mýky.*

Na vojenčine a na vojne

Roky rýchle ubiehali a Sebastián sa ani nenazdal, keď prišiel čas absolvoval základnú vojenskú službu. V roku 1932 narukoval do II. podhalského pluku v Sanoku. Tam strávil takmer pol roka. Potom ho preradili do 26. praporu Zboru pohraničnej ochrany, v ktorom slúžil 18 mesiacov. Domov sa vrátil v roku 1934 a začal pomýšlať na založenie vlastnej rodiny.

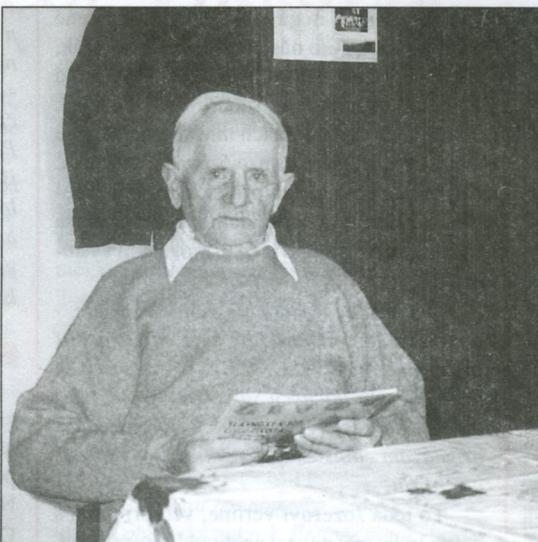
- *V roku 1935 som sa oženil s Helenou Kierničiakovou z Čiernej Hory, - vraví S. Milon. - Spolu sme sa pustili do práce na rodičovskom hospodárstve a výchovy detí, ktorých sme mali päť: dvoch synov Sebastiána a Andreja a dcéry Helenu, Žofiu a Máriu.*

V roku 1939 do pokojného života rodiny Miloncov zasiahla vojna. Už 2. júla dostal Sebastián povolávací rozkaz a musel nastúpiť na vojenské cvičenie v Nowom Sączi. Z cvičenia sa vrátil 15. augusta. Doma však bol len päť dní, lebo už 20. augusta dostal mobilizačný rozkaz, ktorým ho stiahli späť do Nowého Sącza. Zaradili ho do I. podhalského pluku Poľskej

armády. So svojou jednotkou sa zúčastnil septembrovej kampane a obranných bojov na úseku Krościenko - Sanok. Po porážke Poľskej armády a obsadení Poľska fašistickými vojskami sa Sebastián vrátil domov. Vtedy už, ako všetci vieme, severný Spiš, teda aj Čierna Hora, patri了解了。

- *V roku 1940 som dostal opäť povolávací lístok na vojenský výcvik v Spišskej Novej Vsi, - spomína. - Tam som bol 4 týždne. Potom nás, starších, ktorí mali rodiny, pustili domov a mladších odvelili na front. Tak som sa vrátil domov, avšak opäť nie nadlho.*

V auguste 1944 musel Sebastián nastúpiť na vojenský výcvik v Dolnom Kubíne, kde ho zadeobili do I. pluku Slovenskej armády. Tu

získal hodnosť desiatnika. Po vypuknutí Slovenského národného povstania sa jeho jednotka pridala k povstalcom a zasiahla do bojov na viacerých miestach. Jej bojová cesta viedla cez Oravský Podzámok na juh do Ružomberka, potom cez Biely Potok, Liptovskú Osadu a Korytnicu do Starých Hôr. Keď Nemci obsadili Banskú Bystricu, stiahli sa do hôr a postupovali smerom na Prašivú. Mali veľké straty. Neskôr, po rozpustení jednotky, sa S. Milon ocitol pod Ďumbierom, odkiaľ sa mu po veľkej bitke s Nemcami podarilo dostať do Vysokých Tatier a potom domov na Spiš.

Povojskove obdobie

Po vojne sa opäť mohol venovať rodine a rodičovskému hospodárstvu. Práca na gazzdovstve bola však aj vtedy málo výnosná, preto Sebastián bol nútenský si privyrábať. V roku 1945 nastúpil do práce v TANAP-e, kde prepracoval 20 rokov ako drevorubač. Potom sa pobil za prácou do zámoria. V roku 1977 vystúpil do Chicaga v USA, kde dva roky robil vo fabrike. Domov sa vrátil v roku 1979.

Vráťme sa však ešte k prvým povojskovým rokom. Bolo to veľmi ťažké obdobie pre mnohých našich krajanov, ktorí boli vystavení ťažkým represiam zo strany úradov a rôznych bánd.

- *Aj v Čiernej Hore nás prenasledovala banda Ogňa, - hovorí S. Milon. - Mohol som sa o tom presvedčiť na vlastnej koži. Takmer rok som sa skrýval, nenocoval doma, lebo banda po mne sledila. Vzala mi však koňa, ktorý bol v práci na poli nenahraditeľný. Aj keď časy boli ťažké, ludia sa držali svojho národného povedomia. Spolu s inými krajanmi zo susedných dedín sme začali bojať o svoje práva. Chodili sme o.i. na Čs. konzulát v Katoviciach, kde nám prisľúbili pomoc. Žiaľ, naše práva neboli dodržiavané. Mali sme vtedy v dedine istú učiteľku poľského pôvodu ktorá ma uďala bezpečnosť. Zadržali ma a odviezli na vypočúvanie do Nového Targu. Po 48 hodinách ma však prepustili, lebo sa presvedčili, že nerobím nič zlé, len sa dožadujem svojich práv.*

Odaný krajanskej organizácii

V roku 1947 začali na Spiši a Orave vznikať miestne skupiny spolku Čechov a Slovákov. Sebastián Milon patril medzi zakladateľov MS v Čiernej Hore. Keďže sa medzi krajanmi tešil veľkej dôveri, bol hned na začiatku zvolený za predsedu MS. Túto funkciu zastával až do roku 1977. Po ňom kormidlo MS prevzal syn Andrej, ktorý ostal gazzdovať na rodičovskom hospodárstve.

- *Naše krajanské dianie bolo veľmi živé, - spomína Sebastián, - podarilo sa nám zaviesť vyučovanie v materinskej reči, konať sa veľa podujatí a stretnutí, v našom Spolku pôsobili mnohé divadelné krúžky a folklórne súbory. Neskôr sme mali aj náš časopis, ktorý sa vždy tešil veľkej obľube a nechýbal v žiadnej krajanskej rodine.*

Za dlhé roky svojej činnosti v krajanskej organizácii bol Sebastián Milon viackrát aj členom ÚV, OV a Predsedníctva. Nikdy sa nebál verejnej práce v prospech Spolku. Vždy si našiel čas na schôdzky, často aj na úkor rodiny.

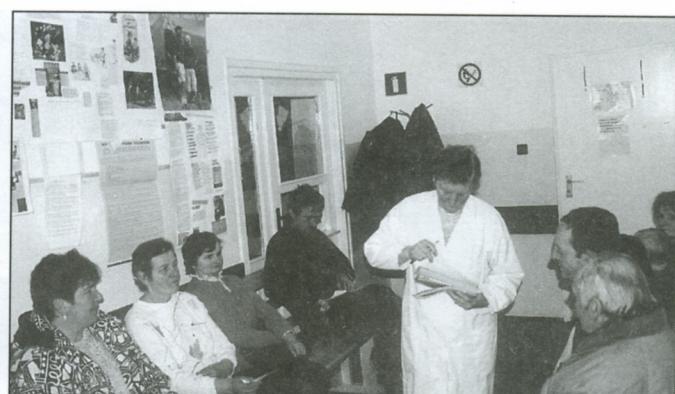
Ako vidieť život Sebastiána Milona je po- značený rôznymi zážitkami, radošami, ale aj trpkými chvíľami. Veľkou tragédiou pre neho a celú rodinu bola smrť dcéry Heleny, ktorú zavraždili v roku 1979 dvaja mladí zločinci v záchytnom stredisku MO pre deti v Zakopanom, kde Helena pracovala ako staršia štábna seržantka. Pred piatimi rokmi po dlhej a ťažkej chorobe zomrela aj Sebastiánova manželka Helena.

S. Milon sa však napriek úderom osudu a vysokému veku drží veľmi dobre. Prednedávnom sa v Krakove zúčastnil aj osláv pri priležitosti vydania 500. čísla Života, kde sa mohol stretnúť s mnohými krajanmi zo Spiša a Oravy a spoločne zaspomínať na staré časy. Želáme mu ešte mnoho krásnych dní prežitých v kruhu najbližších.

Text a foto: JÁN BRYJA

Zdravotné stredisko v Pekelníku

M. Okarmusová medzi pacientmi v čakárni

TU MA BOLÍ, TAM MA PICHÁ...

Hoci od zavedenia reformy zdravotníctva uplynulo v Poľsku už skoro pol druhu roka, zlý stav zdravotnej starostlivosti a najmä zne- pokojujúci nedostatok finančných prostriedkov zostáva naďalej jedným z najzávažnejších súčasných problémov, ktoré treba riešiť. Mnohí pacienti, najmä starší, ktorí žijú len z dôchodku, sa sťažujú aj na vysoké ceny liekov, zavádzanie platieb za jednotlivé služby v zdravotných strediskách a nemocniciach, ako aj na dlhý čas očakávania na vyšetrenie. Hoci sa zdalo, že zavedením nových Zdravotníckych poisťovní (Kasy Chorých) a tzv. rodinných lekárov sa situácia pacientov zlepší, nie je to všeade tak. Úroveň jednotlivých zdravotných zariadení, ako aj poskytovaných lekárskych služieb je totiž neraz priamo závislá od administratívnej jednotky (Zespól Opieki Zdrowotnej), ako aj od finančných prostriedkov spomínanych poisťovní, ku ktorým dané stredisko a pacienti patria. Ako to teda vyzerá s úrovňou zdravotnej starostlivosti na Orave som sa zašiel pozrieť do Zdravotného strediska v Pekelníku.

Lekárske služby

Ako som sa dozvedel, je tu zatiaľ zaregistrovaných okolo 2300 pacientov, ktorí si výbrali tunajšieho lekára MUDr. Miroslava Buleka, za tzv. lekára prvého kontaktu. Zvyšných asi 500 občanov sa lieči mimo obce. M. Bulek nastúpil v tunajšom stredisku 1. februára t.r. a vystriedal MUDr. Zbigniewa Gędlęka, ktorý odišiel do dôchodku. Od jesene 1997 v stredisku ordinuje aj zubná lekárka Małgorzata Sebastianowiczová. Pacienti majú k dispozícii tri zdravotné sestry, z ktorých jedna je aj pôrodnou asistentkou. Zdravotná sestra Janina Majerczaková má na starosti občanov bývajúcich v domoch od č. 1 do 199. Do jej obvodu patria tiež pacienti z Odrowąża a deti zo ZŠ v Pekelníku. Sestrička Mária Czepielová navštěvuje pacientov č.d. 200 a vyššie, ako aj tých, ktorí bývajú v Podsklí. Sestra Krystyna Lenartová má na starosti okolo 500 žien. Ďalšie informácie o práci strediska mi poskytli MUDr.

M. Bulek a Mária Okarmusová, ktorá pracuje pri registrácii pacientov.

- Naše stredisko, - hovoria, - ktoré od 1. januára t.r. spravuje gmina v Czarnom Dunajci, je financované z prostriedkov Regionálnej zdravotnej poisťovne so sídlom v Novom Targu. Výšku našich ročných prostriedkov, ktorími disponujeme, možno vypočítať takto: počet našich pacientov (2300), sa násobí ustálenou ročnou sumou na jedného pacienta (42 zlotých), ktoré dostávame od zdravotnej poisťovne. Dodajme, že z tejto sumy ide časť na výplaty lekárov a sestričiek, ako aj na všetky prevádzkové náklady, ako napr. ohrevanie, nájomné a podobne.

Kolko peňází im teda zostáva na liečenie pacientov? Pre zaujímavosť si porovnajme sumu 42 zlotých ročne, ktorú dostávajú na liečenie jedného pacienta zo zdravotnej poisťovne napr. s výškou ročného poplatku, ktorý musí Pekelníčan zaplatiť za vývoz smeti, t.j. 24 zlotých. Už vám je to jasné?! Až sa nechce veriť, že z takýchto prostriedkov dokážu v zdravotnom stredisku, a nelenielen pekelníčkom, ešte aj liečiť ľudí!

Registrácia pacientov, ordinácia lekára a čakáreň sa nachádzajú na prízemí zdravotného strediska, kym na poschodi sú o.i. sociálne zariadenia, zubná ambulancia a dva byty pre lekárov. V jednom z nich býva zubná lekárka, kym druhý byt je zatiaľ prázdný. V budove sa však našlo miesto aj pre poštový úrad, súkromné predajňu so zmiešaným tovarom a telefónnu centrálu.

Čo trápi Pekelníčanov?

Mnohí lekári na Orave, v tom v Pekelníku, sa v diagnóze zhodujú. Ich pacientov trápi najmä srdečno-cievne, sklerotické a plúcne ochorenia, reumatizmus, problémy s vysokým krvným tlakom a deformácie klíbov. Detskí pacienti zasa najviac trpia na zápal priedušiek a uší. Častým javom sú aj hnačky, ktoré súvisia hlavne s nedodržiavaním základných hygienických návykov, ako je napr. pravidelné a dôkladné umývanie rúk pred jedlom. Vela detí má značné problémy aj s chrupom, najmä so zubným kazom. Poznamenajme, že len v roku 1999 bolo v pekel-

níckom zdravotnom stredisku ošetrených vyše 5800 pacientov, z toho bolo 2800 detí. Na nedostatok práce sa teda tunajší lekári nemôžu sťažovať. K lekárovi prichádza denne nezriedka aj 50-60 pacientov a mesačne vyšetrí najmenej 800 osôb. Lekár chodíva tiež na tzv. domáce návštavy a v stredisku ordinuje aj jednu sobotu v mesiaci. Zubná lekárka ordinuje trikrát týždenne, t.j. v pondelok, stredu a štvrtok (od 7.00 do 13.00 hod.). V iné dni neostáva pacientom nič iné, ako hľadať pomoc na lekárskej pohotovosti. V súrnych prípadoch dochádza do Pekelníka aj sanitka rýchlej zdravotnej pomoci z Jablonky. Povedzme ešte, že pacient, ktorý absolvoval vyšetrenie u lekára, to má s vypísaným receptom najbližšie do lekárne v Jablonke.

Vybavenie strediska

Ordinácia MUDr. M. Buleka je moderne vybavená. Sú v nej všetky potrebné lekárske zariadenia vrátane elektrokardiografa (EKG) na vyšetrenie srdca. Dobre je vybavená takisto zubná ambulancia.

- Koncom mája t.r., - hovorí lekár, - sa lekárske vybavenie v našom zdravotnom stredisku obohatí o druhý, dlho očakávaný elektrokardiograf, ktorý bude kúpený za peniaze našich krajanov, ktorí žijú v Chicagu. Prispelo na to okolo 90 rodín, ktoré zozbierali potrebných 1850 dolárov. Na vyšetrovanie uší pacientov slúži otoskop, máme aj glukometer (prístroj na meranie krvného cukru) a prístroj umožňujúci merať krvný obeh a tlak v žilach.

Na všetky odborné vyšetrenia z oblasti laryngológie, chirurgie, kardiologie, neurologie, či očného lekárstva musia cestovať pacienti po vyšetrení v pekelníčkom stredisku do Nového Targu. Ženy, ktoré trápi tzv. ženské problémy, cestujú na gynekológiu do Czarného Dunajca, kde je aj laboratórium pre výskum krvi a moču.

Bude to s tým zdravotníctvom konečne lepšie? Doktor Bulek nevidí jeho budúcnosť príliš optimisticky. Uvedomuje si totiž, že všetko závisí najmä od finančných prostriedkov, ktoré musí štát vo väčšej miere ako doteď venovať na liečenie ľudí. Aj ľudová múdrost hovorí, že je lepšie byť zdravým a bohatým, ako chorým a chudobným...

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Miss školy K. Grobarczyková

Záber z módejnej prehliadky

JARNÉ ŠIBALSTVÁ NA ORAVE

21. marec, t.j. prvý jarný deň, sa nám obvykle spája s vidinou krásneho slnečného dňa s prvými prechádzkami v parku, jarnými narcismi a tulipánmi, či vríbami obsypanými bahniatkami. Roľníkom zasa pripomína, že je čas robiť potrebné prípravy na jarnú orbu. A mládež? Tej sa tento deň obvykle spája s blázničným dňom záškolákov. Žiaci a študenti sa totiž na tento deň už vopred pripravujú a aj učitelia si už pomaly zvykli, že 21. marca sa neučí. Žiaci totiž neprepasú ani jednu príležitosť, aby sa nemuseli učiť a k tomu využívajú aj prvý jarný deň.

Ako to vyzeralo v tomto roku na Orave? Nuž ako na Orave! Príroda si s nimi opäť zahrala, a oblohu v tento deň prikryli čierne mračky, z ktorých sa po chvíli začalo sypať biele páperie a fúkal studený vietor. Snáď aj z tohto dôvodu sa v mnohých oravských školách tentokrát neuskutočnilo víтанie jari a lúčenie so zimou, t.j. openie Moreny. Kedže mnohí žiaci základných škôl sa aj so svojimi učiteľmi výberali do kina v Novom Targu, inde deti pozerali videofilm, ďalší boli na divadelnom predstavení v Rabke a žiaci zo ZŠ č. 2 v Jablonke sa išli sánkovať na nedaleký kopec, vybral som sa do lýcea v Jablonke. Vedel som totiž, že aj tunajší žiaduci si 21. marca radi zašantili. Raz totiž sedeli v tento deň v triedach preoblečení

a zamaskovaní, inokedy si vymenili celé triedy, raz zaistupovali svojich učiteľov za katedrou a vyvolávali ich k tabuli a vymýšľali aj iné spôsoby, ako príjemne stráviť tento prvý jarný deň. Nesklamali ani tentoraz.

Volba Miss a Mistera školy

Hoci na školských chodbách to vrelo už od rána, riaditeľka lýcea A. Stopková rozhodla, že zábava sa začne až potom, keď sa odučia prvé štyri hodiny. Čas očakávania všetkým plynul strašne pomaly, ale konečne nastala hodina H. Presne o 11.00 všetci študenti aj so svojimi profesormi a hostami prešli do priestrenej auly lýcea, aby sa zúčastnili, ako sa neskôr ukázalo, niekoľkých hodín dobrej zábavy. Tentoraz ju pre nich, v spolupráci s vedením školy, pripravili študenti 1. B a musím povedať, že sa svojej úlohy zhstili na jednotku. Na čestnom mieste sedel bývalý jablonský vojt Julian Stopka a jednotlivé disciplíny sútažno-zábavného podujatia hodnotila odborná porota, v ktorej zasadili: riaditeľka A. Stopková, profesori A. Lechnerová, E. Kulak a E. Janowiak a študentky K. Łukaszeková (3.A) a A. Zubrzycká (1.B).

Diváci, ktorí zaplnili obrovskú sálu až do posledného miesta, sa veru mali na čo dívať! Videli totiž zaujímavú módnú prehliadku, v

ktorej sa prezentovalo 20 dievčat a chlapcov, potom veselý test na inteligenciu s množstvom otázok, napr. dva lístky červené, raz sa otvárajú, raz sa zatvárajú, čo je to? (ústa) alebo prečo bociany na zimu odlietajú do teplých krajín? (lebo aj tam chcú mať ľudia deti). Napokon prišla na rad voľba Miss a Mistera školy, počas ktorej účastníci vystupovali v úboroch, ktoré si sami vymysleli. Hoci svoju nápadistou zaujali všetci, mne sa najviac zapáčila bábika v ružových šatách. Ako sa neskôr ukázalo, tipoval som správne, veď moja favoritka nакoniec zvíťazila. Všetci sa výborne zabávali aj na množstve vtipných scénok a gagov. Celý program, ktorý uvádzali žiaci 1. B J. Kašpráková a K. Pierožek, bol dynamický a nápaditý, mal výbornú choreografiu a réžiu, takže upútal všetkých. V prestávkach medzi jednotlivými vystúpeniami si diváci vypočuli krátky koncert nadaných gitaristov z 1. A: M. Janca (klasická gitara) a Ľ. Smuteka (basová gitara) a netrpezlivo čakali na verdikt poroty. Tá po krátkej porade rozhodla: titul Miss školy získala Katarzyna Grobarczyková (2. A) a Misterom školy sa stal Zenon Turwoń (2. C). Nasledovali búrlivé ovácie, ktoré svedčili o tom, že aj diváci sa zhodli s rohodnutím poroty a veselý a zábavný program sa skončil. Jablonskí gymnaziisti aj tentoraz ukázali, že sa dokážu baviť slušne a na úrovni. A to predsa ide...

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Program sa páčil divákom. Spredu čestní hostia

Gitaristi M. Janca a Ľ. Smutek

MEDZI NAŠIMI ŠTUDENTAMI

Slovenčina a jej vyučovanie v školách na Spiši a Orave je námetom, ktorý sa v posledných rokoch často objavuje nielen v rozhovoroch krajanov, ale aj na zasadnutiach Spolku, ako aj na stránkach nášho časopisu. Prečo sa výučbu slovenčiny v niektorých obciach nedárije otázkou, žiaľ, stále aktuálnou. Práca s mládežou, hoci neľahká, je totiž pre našu ďalšiu budúcnosť nevyhnutná. „Mládež, ty's držiteľkou rána,“ takto sa kedysi prihováral mládeži náš národný pevec Pavol Orságh-Hviezdoslav, ktorý v nej videl pokračovateľku tých najlepších národných tradičí. O nej, ako aj o láske k materinskému jazyku písal v básni Mňa kedyš' zvádzal svet takto:

Ó, mojej matky reč je krásota,
je milota, je rozkoš, láska svätá;
je, vidím, cítim, celok života,
môj pokrm dobrý, moja časa zlatá
a moja odev, ktorej neviem ceny...
Bud požehnaný, kto sa pohodil
v tom so mnou, trvá pritom nepremenený;
bud' kliaty, kto sa zaprel, odrodil...

Zamyslime sa teda nad tým, aká je naša dnešná mládež a ako ju umne viesť, aby sa stala tou očakávanou nasledovníčkou národných tradičí a zastúpila svojich predchodcov. Je len samozrejmé, že jej treba pri tom pomáhať. Ved' aby mala na čom budovať svoju budúcnosť, musí nevyhnutne čerpať aj z toho, čo bolo dobré v minulosti. Obzvlášť dôležité je to najmä u príslušníkov národnostnej menšiny, ktorým treba pripomínať ich pôvod a korene, a tak formovať ich povedomie a vzťah k domovine a materinskej reči. Hoci časť našej mládeže sa aktívne zapája do krajanského hnutia, s ďalšou sú starnutie. Trápi nás klesajúci záujem o vyučovanie slovenčiny, ale aj iné problémy, k akým patrilo napr. zastavenie štipendií krajanským štu-

Študenti 4.C v jablonskom lýceu

dentom, ktorí sa rozhodli študovať na Slovensku. Z každého pravidla sú však svetlé výnimky. Kedže v tomto roku sa v maturitnej triede 4. C jablonského lýcea slovenský jazyk učí až 11 študentov, zavítal som práve medzi nich.

V jablonskom lýceu

Do lavíc 4. C zasadli siedmi Jablončania - Katarína Kozáková, Monika Pilchová, Halina Gjádlová, Barbara Dworszczaková, Božena Pierogová, Tadusz Machaj a Sebastian Dziurczak, jedna dievčina z Oravky - Jolanta Kozáková, jedna z Kacvínna - Marta Kubaseková a dve dievčatá dokonca spoza Oravy a Spiša - Agnieszka Komorowská a Karolina Karpielová z Raby Wyżnej. Využil som láskavosť slovenčinárky Anny Lenczovskej a pokúšal som sa nadpriast s nimi rozhovor. Spočiatku sa akosi ostýchali, ale postupne sa „ľad prelomili“ a študenti sa rozhovorili.

Prečo ste sa rozhodli učiť sa slovenčinu? - pýtam sa.

- Máme to asi v rodine, - odpovedá Tadeusz Machaj z Jablonky. - Volákoďa sa totiž slovenský jazyk v tunajšom lýceu učil aj môj otec Jozef a na Slovensku máme aj mnoho príbuzných, ktorých často navštievujeme. Napríklad otcovi bratranci a sestra žijú v Turzovke na Kysuciach a Nitre. Na Slovensku sa mi o. i. páči jeho príroda, ale aj kultúra a literatúra, z ktorej som si snáď najviac obľúbil dieľa Milana Rúfusa a P. O. Hviezdoslava. Obdivujem i nebývalú srdečnosť a pohostinnosť tamojších ľudí...

- Moji starí rodičia, - pokračuje Jolanta z Oravky, - Jozefa Rozália Otrembiakovci, oboberajú už oddávna život a predsedu MS SSP v Oravke Vladislav Otrembiak je bratom môjho dedka Jozefa.

- Hoci na základnej škole som sa slovenčinu neučila, - pridáva sa Marta z Kacvínna, - po príchode do lýcea v Jablonke som si tento

jazyk vybrať preto, lebo mi bol najbližší a svoje rozhodnotie neľutujem. Možno ma pri jeho výbere ovplyvnilo aj to, že z našej obce pochádza mnoho aktívnych činitelov nášho Spolku, ako napr. tajomník ÚV Ludomír Molitoris a šéfredaktor Života Ján Špernoga, ktorý býva nedaleko nás. Rada čítam aj Život.

V podobnom duchu na moju otázkou odpovedali aj dve dievčatá z neoravskej obce Raba Wyżna a Agnieszka ešte doplnila - V tunajšom lýceu maturoval aj môj brat Daniel (1996), ktorý sa tiež učil slovenský jazyk a pred ním (1993) aj moja staršia sestra Violetta.

Na ďalšiu otázkú, či budú zo slovenského jazyka aj maturovať, mi všetci odpovedali kladne. - Pre slovenčinu sa naši študenti rozhodli už dávnejšie, - hovorí A. Lenczovská. - V tunajšom lýceu sa slovenský jazyk totiž vyučuje (po dve hod. týždenne - pozn. P.K.) v 1., 2. a 3. C a štvrtáci majú aj dodatočnú hodinu - tzv. fakultatívnu. Učivo zatiaľ dobre zvládli, majú dostatočné poznatky zo slovenskej literatúry i gramatiky, radi čítajú a, čo treba zdôrazniť, k slovenčine majú veľmi blízky vzťah. Hoci z našich tohtoročných maturantov sa na Slovensko v tomto roku nechystá študovať nikto, myslím si, že slovenský jazyk sa im v budúcnosti zíde. Dobré vedomosti zo slovenčiny naši študenti preukázali aj počas náročného testu zo slovenčiny, na tzv. skúšobnej maturite '2002, ktorý absolvovali 17. marca t.r. Preto si myslím, že naši štvrtáci majú všetky predpoklady k tomu, aby úspešne zmaturovali.

Našim maturantom držíme palce počas skúšok dospelosti, želáme im na nich tie najlepšie výsledky a veríme, že ich dobrý príklad pritiahe v budúcnosti aj ďalších študentov, ktorí sa rozhodnú pre štúdium slovenského jazyka. Budúcnosť, ako sme už hovorili, je predsa v mládeži.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

KRÁTKO Z ORAVY

V máji sa 75 rokov dožíva krajan Jozef Andrašák (7. 5.) z Jablonky, 70 rokov Florián Gribáč (4. 5.) z Podvylka, Mária Mastelová (12. 5.) z Dolnej Zubrice, Angelika Ďurčáková (30. 5.) z Hornej Zubrice a Alojz Kašprák (31. 5.) z Jablonky, 55 rokov Augustín Morinec (23. 5.) z Jablonky, 50 rokov Albín Mastela (6. 5.) z Dolnej Zubrice a 45 rokov Milan Kovalík (5. 5.) z Hornej Zubrice, Stanislava Kołodziejová (10. 5.) z Pekelníka, Alojz Novák (11. 5.) a Viktor Zgama (15. 5.) z Jablonky a Mária Karbovská (16. 5.) z Podsrnia. Všetkým jubilantom srdiečne blahoželáme a želáme najmä veľa zdravia a radosti.

PETER KOLLÁRIK

Z DEJÍN FALŠTÍNA (1)

Dnes by som chcel upriamiť pozornosť čitateľov na neveľkú spišskú obec ležiacu na severnej strane pohoria Branisko, na ľavom brehu Falštínskeho potoka. Volá sa Falštín. Jej názov pochádza od nemeckého slova Falkenstein, čo znamená Sokolia skala, pod ktorou sa rozkladá táto obec majúca veľmi zaujímavé dejiny.

Predpokladá sa, že tu, na územiach bývalého nedeckého a neskôr i falštínskeho panstva, alebo skôr na ich rozhraní, sa voľakedy musela nachádzať staršia osada, ležiaca však na inom mieste než dnešná obec. Bola položená na pravom brehu spomínaného potoka, na mieste dnešnej lesnej škôlky, ktoré sa volá Koščelišká. Totiž krátko po roku 1950 objavili tu počas vykopávok základy starého kostola a niektoré iné predmety, ako napr. medené retiazky, ktoré mohli patriť k dávnym lampám. Podľa ľudových legiend bola vraj táto osada spolu s kostolom zničená počas tatárskeho vpádu (aj keď pravdepodobnejšie sa zdá, že ju zničili bratríci v prvej polovici 15. storočia - red.), čo by potvrdzovalo domnenku o existencii skoršej osady s kostolom. Na spustošených miestach sa neskôr začali usadzovať noví kolonisti, medzi nimi aj nemeckého pôvodu, po ktorých sa podnes zachovali stopy o.i. v chotárnom názvosloví.

Svoje rozprávanie o Falštíne by som začal obdobím po roku 1800. Predtým totiž obec a jej chotár patrili najprv k majetkom grófskej rodiny Salomonovcov, majiteľov Nedeckého zámku a neskôr k Fridmanu. V osemesdesiatych rokoch 19. st. sa jedna z dcér Salomonovcov - Karolína Dora vydala za majiteľa falštínskej kúrie, baróna Karola Jungenfelda, ktorý bol nemeckého pôvodu. Do vena dostala časť pozemkov nedeckého panstva, ktoré po svadbe oddelili rovnou čiarou zo severu na juh asi v polovici vzdialenosťi medzi Falštínom a Nedeckým zámkom. Touto čiarou rozdelili polia i lesy, pričom východná časť zostala pri Salomonovcoch a západnú dostala spomínanú Karolínu Doru.

V roku 1888 sa manželom Jungenfeldovcom narodili dvojčatá, ktoré pomenovali Eli a István. Žiaľ, onedlho, presnejšie v roku 1890, obe deti zomreli. V roku 1892 vo falštínskej kúrii uzrelo svetlo sveta ďalšie dieťa, tentoraz syn, ktorému Jungenfeldovci dali meno Tivadar.

Podľa rozprávania najstarších občanov Falštína bol barón Jungenfeld veľmi tvrdý, surový pán a ukrutník, ktorý tyranizoval miestne obyvateľstvo. Preto mnohí, najmä mladší Falštíncania utekali z jeho majetku a viacerí sa dostali až do Ameriky. Hovorí sa, že barón, snažiac sa zabrániť útekom, obrátil sa dokonca na uhorský parlament o povolenie, aby mohol strieľať do utekjúcich poddaných. Súhlás naštastie nedostal. Z jeho lesov nebolo slobodno zobrať ani halúzku, ba ani klások zo strniska. Za takéto „previnenia“ nemilosrdne trestal.

Osada Falštín, najmä tá z neskoršieho obdobia, ktorá existuje podnes, bola situovaná na najhoršom mieste falštínskeho chotára - na veľmi strmom skalnatom svahu pod Sokoľou skalou, kam sa nedalo dostať vozom, len pešo. Najstrmšie je v strednej časti Falštína, položenej nad studňou, dlhé roky jedinou v obci, kam sa aj pešo, najmä v zime, dá dostať len s najväčšou námahou.

Obyvatelia Falštína (poddaní) nemali prakticky nič. Všetko, obytné domy a iné stavby, ba aj pozemky pod nimi, nehovoriac o poliach, lesoch či lúkach, patrilo barónovi. Bez

jehopovolenia si nemohli postaviť ani len kurín. Jediné, čo mohli a presnejšie museli, to bola práca na barónskom majetku. Treba totiž povedať, že v tomto zapadlom kúte severného Spiša sa až do tridsiatych rokov 20. storočia zachovali poddanské vzťahy. Vo Falštíne bolo napr. 19 želiarskych rodín, ktoré za možnosť' obrábania pôdy, ktorú dostali od baróna, museli pracovať na panskom. Táto poddanská povinnosť bola veryšoká - od 56 do 72 dní za jedno jutro pôdy. Až keď poddanské vzťahy vo Falštíne boli definitívne zrušené, dostali želiari do vlastníctva pôdu, ktorú mali od baróna, zdarma. Vedľa toho aj kravo odpracovali!

K falštínskym želiarskym rodinám, ktoré tak dlho museli znášať útrapy poddanstva, patrili o.i.: Horničákovci, Findurovci, Rusnáčikovci, Nálepkovci, Boroňovci, Klimčákovci, Milaniakovci, Jašontekovci, Čajkovci, Vidovci a Krišákovci. Až keď sa stali majiteľmi spomínamej „odrábanej“ pôdy, mohli si prestavať staré, prípadne vybudovať nové domy.

Až do roku 1958 Falštín neboli samostatnou administratívou jednotkou. Napr. číslenie domov v tejto obci bolo pokračovaním číslenia vo Fridmane. Úlohu spojky alebo sprostredkovateľa medzi Falštínom a jeho základnou administratívou jednotkou - Fridmanom - plnil tzv. bulgož (ubeník). Reprezentoval Falštín najmä v administratívnych a hospodárskych otázkach. Ako posledný túto funkciu plnil Jozef Horničák. Konečne roku 1958 uznesením Okresného národného výboru v Novom Targu dostal Falštín práva samostatnej obce. Odvtedy si volí aj svojho richtára. Ako prvý túto čestnú funkciu plnil Ján Čajka.

Do roku 1934 neexistovala vo Falštíne štátnej škola. Keď rodičia chceli, aby sa ich deti učili, sami organizovali vyučovanie. Najímalu pre tento cieľ vhodnú miestnosť a, samozrejme, aj učiteľa. Vyučovanie prebiehalo len v zimných mesiacoch, navyše bez dozoru škol-

Opustená hrobka Tivadara Jungenfelda

ských orgánov. Učiteľ bol za svoju prácu odmeňovaný v naturáliach. Bolo to, podľa dohody, napr. niekoľko litrov obilia za jedného žiaka. Ubytovanie a stravovanie pre učiteľa zabezpečovali podľa poradia rodiča žiakov, ktorých učil. Posledným učiteľom, ktorý učil v takejto „samostatnej“ škole vo Falštíne, bol Fridmančan Jozef Galik. Starí Falštíncania, ktorých kedysi učil, mi rozprávali, že to bol dobrý učiteľ, ktorý ich naučil veľmi veľa, a s hrdosťou poznámenávali, že každý jeho žiak sa z vojenčiny vrátil v hodnosti poddôstojníka. Učil ich čítať, písat, ba poskytol im mnoho vedomostí aj z oblasti matematiky, dejepisu, zemepisu a náboženstva. V roku 1934 bola v obci založená riadna štátnej základnej škola, ktorá začala pôsobiť v budove barónskej kúrie.

Cez Falštín vedla cesta prebiehajúca medzi tzv. Zelenými skalkami a územím nazývaným Zelená. Cesta vedúca popod Zelenú, tak ako dnes, bola barónskou cestou, ktorou mohol chodiť len on a jeho služovia. Po zrušení poddanstva na barónskom statku pracovali viačerí služovia. Bývali pri kúrii v domoch pre služobníctvo, kde každý mal zaistený byt, zložený z jednej izby, neveľkej predsiene a komôrky, ako aj kuriwo na zimu. Za prácu dostávali plácu v naturáliach (hlavne obilie a zemiaky), ale aj drobnú sumu peňazí. Práca bola ťažká, celodenná, o ktorej sa hovorí, že trvá od tmy do tmy. Okrem niekoľkých služiek i služov, pracujúcich priamo v kúrii, boli i ďalší, ako napr. kočiši, zamestnaní pri koňoch. Kočiš mal na starosti párs koní, ktoré musel obriadit a potom pracovať s nimi v poli, napr. počas orby, pri zvážaní úrody alebo dreva z lesa a pod. Ďalší, nazývaní aj bŕešmi, boli zamestnaní pri voloch, s ktorými chodili do práce v poli.

Barón Jungenfeld mal pre potreby statku štyri páry koní a dva volské záprahy, využívané pri polných práčach. Okrem toho mal osobitný pár pekných koní pre seba, priahaných

len do koča, ktorým chodil na návštevy a iné cesty. Obsluhoval ich zvláštny kočiš, nazývaný tuná aj parádny kočiš. Mal peknú čiernu uniformu s veľkými lesklými gombíkmi. Kočiš i kone s bohatou zdobenými postrojmi boli veľmi elegantné. Jeden z posledných parádnych kočišov vo Falštine sa volal Vida. (Istý čas v úlohe parádneho kočiša pracoval aj zosnulý krajan Andrej Horničák, ktorého spomienky sme uverejnili v Živote č. 12/93 - pozn. red.)

Na statku bolo aj niekoľko desiatok kráv, o ktoré sa starali ďalší sluhovia. Dojenie, ručné,

mali na starosti ich manželky. Z mlieka, v osobitnej syrárni, vyrábali na statku rôzne syry a maslo, ktoré boli značným zdrojom príjmov. Každý sluha mal možnosť chovať pre seba jednu kravu, ktorú mohol držať v barónskej maštali. Keď ju nechoval, dostával zo statku 2 litre mlieka denne. Okrem kráv chovali na statku aj ošípané a býky, ba mali tam zriadený aj neveľký žrebčiniec (s nádherným plemenným žrebcem vzácnnej rasy), ktorý bol vzorne udržiavaný. Z tohto dôvodu na statku nielenže nikdy nekupovali kone, ale naopak, predávali

ich, najmä žriebätá, ktoré mali - vzhľadom na vhodnú rasu - vysokú cenu.

Na jeseň, keď už úroda bola zozbieraná, začínala prácu barónska pálenica, vyrábajúca spiritus. Vyrobéný lieh prepravovali vo veľkých sudoch do rafinerie v Nowom Saczi. Pálenica fungovala ešte v štyridsiatych rokoch 20. storočia.

JÁN BRINČKA

POKRAČOVANIE NASLEDUJE

SPOMIENKA NA ZIMU

V našom krajanskom prostredí na Spiši a Orave je zima celkom obyčajný jav. Najčastejšie býva dlhá, tuhá, snežná, mrazivá, no a oveľa dlhšia ako v iných oblastiach Poľska. Platí to zvlášť pre hornooravské dediny pri Babej Hore, kde pred pár rokmi namerali najnižšiu teplotu v Poľsku -37°C.

Na prvý sneh sa hámam najviac tešia deti, podobne ako neskôr na príchod jari. Keď si sliezski krajania chcú aspoň trochu užiť zo zimných radovánok, nemusia chodiť na Spiš či Oravu, keďže majú v susedstve malebné Beskydy. Viacerí sa na ne tešia rovnako ako deti, v tom najmä na kopec Skrzyczne, kde zima kráľuje prakticky od novembra do mája. Je tu nielen ľahký prístup, ale - čo treba podozknúť - z kopca sa rozprestiera, najmä za pekného počasia, prekrásny výhľad dokonca na vzdialenú Babiu Horu, Pilisko či slovenské Tatry. No a vďaka dobrému turistickému obhospodáreniu Skrzyczného, kde aj krajania poskytujú lyžiarske služby, si tu každý návštevník, najmä lyžiar (pokročilý i začiatočník), môže prísť na svoje.

Tohoročná zima na Skrzycznom bola však tuhšia ako inokedy. Toľko fujavíc a sneženia,

čo sme mali u nás, iste nezažili ani najstarší obyvatelia Oravy a Spiša. Tieto regióny sú, ziaľ, od nás dosť vzdialené, preto tamojší krajania k nám zriedkakedy zavítajú.

Čo sa však nepodarilo im, podarilo sa veľkej, vyše päťdesiatčlennej skupine veľvyslancov rôznych krajín pôsobiacich v Poľsku, ktorí v januári t.r. navštívili Katovice a ďalšie sliezské mestá a víkend strávili v Beskydoch. Sedačkovým výťahom sa dostali aj k nám, na Skrzyczne, kde sa mohli nakochať peknými výhľadmi a sledovať zvlášť pre nich pripravenú záchrannú akciu beskydskej skupiny Horskej pohotovostnej záchrannej služby s využitím vrtuľníka, toboganov a ďalších zariadení. Neskôr si mohli zajazdiť na snežných skútroch a na iných zariadeniach.

Medzi diplomatmi bol aj veľvyslanec Slovenskej republiky Ondrej Nemčok s manželkou, ktorý si našiel chvíľku času a navštívil aj technický kútik nášho krajančího lyžiarskeho vleku. Naskytla sa teda príležitosť pozohvárať sa o rôznych krajančích otázkach, o činnosti sliezskej MS, ale aj potrebe výmeny nášho vleku na modernejší, napr. kežmarský TATRA POM. Na záver návštevy sa manželka veľvyslancu SR odvážila zviezť sa na tobogane.

Dobre, že sa návšteva uskutočnila v strede zimy, lebo v neskoršom období by k nej iste nedošlo. Totiž neskôr sa podmienky začali zhoršovať, čoraz viac snežilo a už na jar prišli veľké fujavice a napadalo toľko snehu, že mestami jeho vrstva presahovala päť a viac metrov. Dalo nám to mimoriadne veľa práce, aby vlek a iné zariadenia mohli riadne fungovať. Takéto množstvo snehu v meste, ba aj na deňach by bolo ozajstnou pohromou.

Dobre, že počas tejto snehovej kalamity sa mi dostalo do rúk druhé číslo Života, takže mi pomohlo vyplniť nútenej voľný čas. Upútal ma v ňom o.i. článok o novej škole v Krempachoch, obci, kde som začínať svoje učiteľské povolanie. Spomínam si, že vtedy tamojšiu školu navštievovalo okolo 120 žiakov a všetci, okrem siedmich, sa učili slovenčinu. Bola to na tie časy celkom pekná škola, hoci s dnešnou, oveľa väčšou a modernej zariadenou, pri ktorej je aj velikánska telocvičňa, sa vôbec nedá porovnať. Dnes v tejto modernej škole sa síce slovenčinu učí menej žiakov, ale aj tak je to v porovnaní s inými školami veľmi veľa.

Vrátim sa však k nášmu stredisku na Skrzycznom. 30. apríla sa tam totiž uskutočnila krajančia rozlúčka s tohoročnou zimou, počas ktorej sme si mohli pohovoriť aj o programe našej činnosti v letnom období. Ale o tom inokedy.

BRONO

Veľvyslanec SR O. Nemčok s manželkou Vierou na Skrzycznom

Chata na Skrzycznom plná hostí

NOVOZVOLENÉ VÝBORY MS SSP

NA ORAVE PEKELNÍK

VÝBOR MS

Ján ŠVIENTEK - predseda, č.d. 29
 Renáta MAŠLÁKOVÁ - podpredsedníčka, č.d. 78
 Stanislav KLUSKA - tajomník, č.d. 75
 Alojz OTREMBIAK - pokladník, č.d. 246
 Czesław STEFKO - člen, č.d. 29

REVÍZNA KOMISIA

Jozef SMIECH - č.d. 183
 Jozef ŠVIENTEK - č.d. 126

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Stanislav KLUSKA, Renáta MAŠLÁKOVÁ

DELEGÁTI NA XI. ZJAZD

Ján ŠVIENTEK - č.d. 29
 Stanislav KLUSKA - č.d. 75

DOPISOVATEĽIA ŽIVOTA

Ján ŠVIENTEK, Anna MAŠLÁKOVÁ

PODSRNIE

VÝBOR MS

Ján ZONZEL - predseda, č.d. 101
 Emil ZUBRICKÝ - podpredseda, č.d. 52
 Jozef KADLUBEK - tajomník, č.d. 107
 Augustína LACIAKOVÁ - pokladníčka, č.d. 78
 Štefan LACIAK - člen, č.d. 78
 Maximilián BĄK - člen, č.d. 79

REVÍZNA KOMISIA

Jozef BIELAK - predseda, č.d. 83
 Mária BOHÁČIKOVÁ - tajomníčka, č.d. 86
 Ludvika ŠPAKOVÁ - členka, č.d. 87

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Jozef KADLUBEK, Augustína LACIAKOVÁ

DELEGÁT NA XI. ZJAZD

Augustína LACIAKOVÁ

DOPISOVATEĽ ŽIVOTA

Ján ZONZEL

VELKÁ LIPNICA

VÝBOR MS

Jozef KARNAFEL - predseda, č.d. 310
 Piotr FARON - podpredseda
 Karol MICHALÁK - tajomník, č.d. 277
 Milan JANOVIAK - pokladník, č.d. 310
 Johana JANOVIAKOVÁ - členka, č.d. 310

REVÍZNA KOMISIA

Johana MICHALÁKOVÁ - predsedníčka, č.d. 277
 Danuta JANOVIAKOVÁ - tajomníčka, č.d. 43
 Karol MICHALÁK - člen, č.d. 81

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Jozef KARNAFEL, Johana JANOVIAKOVÁ

DELEGÁTI NA XI. ZJAZD

Jozef KARNAFEL, Ján BORYŠ, č.d. 350

DOPISOVATEĽ ŽIVOTA

Jozef KARNAFEL

MALÁ LIPNICA

VÝBOR MS

Viktória SMREČÁKOVÁ - predsedníčka, č.d. 111
 Renáta BORYŠOVÁ - tajomníčka, č.d. 100 a
 Mária BEDNARČÍKOVÁ - pokladníčka, č.d. 20
 Emília BREHOVÁ - členka, č.d. 156

REVÍZNA KOMISIA

Irena ŠLACHTOVÁ - predsedníčka, č.d. 80
 Felix MICHALÁK - člen, č.d. 90

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Viktória SMREČÁKOVÁ, Mária BOHÁČIKOVÁ, č.d. 183

DELEGÁT NA XI. ZJAZD

Viktória SMREČÁKOVÁ

DOPISOVATEĽIA ŽIVOTA

Albin SZLACHTA, č.d. 120, Mária BARTA-LOVÁ, č.d. 87

ORAVKA

VÝBOR MS

Vladislav OTREMBIAK - predseda, č.d. 22
 Mária KOZÁKOVÁ - tajomníčka, č.d. 20
 Jozef OTREMBIAK - člen, č.d. 20
 Monika OTREMBIAKOVÁ - členka, č.d. 22

REVÍZNA KOMISIA

Zbyšek KULMÁN - predseda, č.d. 29
 Stanislav KOZÁK - člen, č.d. 20

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Vladislav OTREMBIAK

DELEGÁTI NA XI. ZJAZD

Vladislav OTREMBIAK, Gražyna KULMANOVÁ, č.d. 29

DOPISOVATEĽIA ŽIVOTA

Gražyna KULMANOVÁ

DOLNÁ ZUBRICA

VÝBOR MS

Róbert KULAVIAK - predseda, č.d. 256
 Albín PACHOLSKÝ - podpredseda, č.d. 255
 Jozef PEKARČÍK - tajomník, č.d. 60
 Peter KULAVIAK - pokladník, č.d. 207
 Vendelín BOSÁK - člen, č.d. 35

REVÍZNA KOMISIA

Ján BALÁŽ - predseda, č.d. 271
 Ludmila VENGRÍNOVÁ - tajomníčka, č.d. 221
 Barbara VENGRÍNOVÁ - členka, č.d. 221

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Albín PACHOLSKÝ, Barbara VENGRÍNOVÁ

DELEGÁTI NA XI. ZJAZD

Róbert KULAVIAK, Barbara VENGRÍNOVÁ

DOPISOVATEĽ ŽIVOTA

Angela KULAVIAKOVÁ, č.d. 256

KYČORY

VÝBOR MS

Bronislav KARKOŠKA - predseda, č.d. 40
 Eugen ANTALČÍK - tajomník, č.d. 58
 Augustín KARKOŠKA - pokladník, č.d. 38
 Miroslav JANOVIAK - člen, č.d. 721

REVÍZNA KOMISIA

Vladislav KARKOŠKA - predseda, č.d. 20
 Mária MIGACZOVÁ - tajomníčka, Jaworzo-Jeleň, ul. Zwycięstwa 54

DELEGÁT NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Bronislav KARKOŠKA

DELEGÁT NA XI. ZJAZD

Eugen ANTALČÍK

DOPISOVATEĽ ŽIVOTA

Emil KARKOŠKA, č.d. 40A

JABLONKA

VÝBOR MS

Alojz BUGAJSKÝ - predseda, ul. Polna 23
 Štefan KARLÁK - podpredseda, ul. Wolności 26
 Stanislav STACHULÁK - tajomník, Geste Domy 22
 Mária KAŠPRÁKOVÁ - pokladníčka, ul. Wilsona 32
 Alojz ĎUBEK - člen, Geste Domy 47
 Katarína GJONDLOVÁ - členka, ul. M. Konopnickiej 12

REVÍZNA KOMISIA

Ján KAŠPRÁK - predseda, ul. Wolności 5
 Ján BASITY - člen, ul. Górska 14
 Jozef CABALA - člen, ul. St. Joniaka 25

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Jozef CABALA, Štefan KARLÁK, Ján NOVÁK, ul. P. Borowego 8

DELEGÁTI NA XI. ZJAZD

Štefan KARLÁK, Jozef CABALA

DOPISOVATEĽIA ŽIVOTA

Alojz BUGAJSKÝ, Mária KAŠPRÁKOVÁ

CHYŽNÉ

VÝBOR MS

Karol FULA - predseda, č.d. 171

Ján LACIAK - podpredseda, č.d. 164
Ján CAPEK - tajomník, č.d. 147
Štefan JURČAŠÁK - pokladník, č.d. 210
Karol JAŠURA - člen, č.d. 155
Ján LACIAK - člen, č.d. 256

REVÍZNA KOMISIA

Ján TISONČÍK - predseda, č.d. 197
Vendelin SUROVČÍK - člen, č.d. 185
Milan PAJKOS - člen, č.d. 126

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Ján TISONČÍK, Štefan JURČAŠÁK

DELEGÁTI NA XI. ZJAZD

Anna LENČOWSKÁ, č.d. 73, Ján LACIAK

DOPISOVATEĽ ŽIVOTA

Karol FULA

PODSKLIE

VÝBOR MS

Jozef PYTEL - predseda, č.d. 108
Eduard PYTEL - podpredseda, č.d. 100
Ján NAČASTA - tajomník, č.d. 159
Władysław ZIÓŁKO - pokladník, č.d. 104
Štefánia PYTELOVÁ - členka, č.d. 108
Alojz HOSANIAK - člen, č.d. 169

ČO S VOLNÝM ČASOM?

Každý mi iste dá za pravdu, že na dedine majú ľudia oveľa menej voľného času ako v mestách. Avšak aj na dedine si ľudia, najmä mládež, môžu predsa len nájsť trochu času na vlastné záľuby či rozptýlenie. Veď mládež ne-sedí ustavične nad knihami a nepracuje od rána do noci na gázovstve. Otázka znie, či má možnosť sa realizácie. Počas mojich cest po Spiši sa mi mladí ľudia neraz stázovali, že na dedine

REVÍZNA KOMISIA

Štefánia PYTELOVÁ - predsedníčka, č.d. 108
Alojz HOSANIAK - člen
Ján NAČASTA - člen

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

Eduard PYTEL

DELEGÁT NA XI. ZJAZD

Eduard PYTEL

DOPISOVATEĽ ŽIVOTA

Štefánia PYTELOVÁ

HARKABUZ

VÝBOR MS

Roman RAPAČ - predseda, č.d. 77
František HARKABUZ - podpredseda, č.d. 73
Genovéva LACIAKOVÁ - tajomníčka, č.d. 60
Jozef OŠKVAREK - člen, č.d. 12
Róbert RAPAČ, č.d. 72

REVÍZNA KOMISIA

Kristína RAPAČOVÁ - predsedníčka, č.d. 72
Mária KAPUŠČIaková - členka, č.d. 69

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

František HARKABUZ, Kristína RAPAČOVÁ

nemôžu tráviť voľný čas tak, ako by chceli. Obyčajne majú na výber dve možnosti: sedieť doma pred televízorom alebo navštíviť miestnu krémku (ani tá však nie je v každej obci), a to veru nie sú príliš lákavé ponuky.

Podme sa zabaviť

Dobre, ale kam? Na Spiši sú ešte vždy obľúbené dedinské tanecné zábavy. Problém je v tom, že sú organizované dosť zriedkavo, obyčajne raz a niekedy dvakrát v mesiaci (v sobotňajšie večery). Vždy prítahujú zástopu mladých ľudí. Zárukou úspešnej zábavy je však dobrá hudba. Preto neprekvapuje, že sa tu veľkej obľube tešia viaceré hudobné skupiny

DELEGÁTI NA XI. ZJAZD

František HARKABUZ, Kristína RAPAČOVÁ

DOPISOVATEĽ ŽIVOTA

František HARKABUZ

HORNÁ ZUBRICA

VÝBOR MS

Michal SOŁAVA - predseda, č.d. 96
Lýdia MŠALOVÁ - podpredsedníčka, č.d. 551
Vladislava BOGACZOVÁ - tajomníčka, č.d. 49
Štefánia SOLAVOVÁ - pokladníčka, č.d. 96
Ján PAVLÁK - člen, č.d. 529
Adam SOŁAVA - člen, č.d. 96

REVÍZNA KOMISIA

Ján OBYRTAL - predseda, č.d. 296
František KARKOŠKA - tajomník, č.d. 323
Julian KOVALČÍK - člen, č.d. 35
Alojz DURČÁK - člen, č.d. 39

DELEGÁTI NA OBVODNÚ SCHÔDZU

František KARKOŠKA, Vladislava BOGACZOVÁ

DELEGÁTI NA XI. ZJAZD

Ján PAVLÁK, Lýdia MŠALOVÁ

DOPISOVATEĽIA ŽIVOTA

Lýdia MŠALOVÁ, Michal SOŁAVA (pk)

zo Slovenska, napr. Golf, Aramis či Rafitron. Čo však, keď sa v žiadnej dedine nekoná tanecná zábava? Vtedy sa môžeme vybrať na diskotéku. Jedným z najznámejších diskotékových podnikov na Spiši je Happy Cook v nedeckom gminnom kultúrnom stredisku. Jeho majiteľom je miestny podnikateľ Emil Milianák. Diskotéky sa v Happy Cooku konajú dva až štyrikrát do týždňa od siedmej večer do tretej hodiny ráno (samozrejme okrem pôstneho obdobia). Tanecná sála podniku je takmer vždy zaplnená. Chodia sem nielen Nedčania, ale aj mládež zo susedných a aj vzdialenejších obcí. Treba povedať, že p. Emil sa naozaj stará o návštěvníkov podniku, pre ktoré

Kultúrny dom v Nedeci - dnes discoklub Happy Cook

Do tejto kaviarne chodia Nedečania zahrať si biliard

Ošarpaný bar vo Fridmane nevyzerá príliš lákavo

Mládež v krempašskej kaviarni, dnes už zavretej

rých pripravuje rôzne kultúrne podujatia. Diskotéky spája napr. s koncertami známych poľských hudobných skupín a sólistov. V najbližšej budúcnosti plánuje namontovať v sále tzv. telebim, čiže veľkú plochú obrazovku, na ktorej budú reprodukované videoklipy jednotlivých pesničiek. Minulé leto p. Emil usporiadal pre miestnych obyvateľov najväčší diskoklub na Spiši v obrovskom stane nedaleko nedeleckej priehradky, o ktorom sme už písali. Ako sme sa dozvedeli, diskoklub v stane bude aj v tomto roku, od 24. apríla až do septembra, avšak nie v Nedeci, ale na letisku v Novom Targu. E. Milaniak verí, že stan bude návštevovať aj vela mládež zo Spiša a Oravy. Pre všetkých pripravuje tiež množstvo sprivedových podujatí, ako napr. ukážky rytierskych súbojov a koncert známeho nemeckého hudoňka Scootera.

Nie každý rád tančuje

Tí, ktorí nemajú chuť na tanec, môžu si v Happy Cooku posedieť pri káve, či inom nápoji, alebo zahráť biliard a pod. Keď nie sú diskotéky, je podnik otvorený do jednej v noci. Biliard sa už niekoľko rokov teší veľkej obľube spišskej mládeže. V Nedeci sa s ním môžeme stretnúť

aj v druhej kaviarni v centre obce. V obci je ešte pár iných barov a kaviarní, kde sa dá posedieť a príjemne stráviť čas. Ináč vyzerá situácia v okolitých spišských dedinách, napr. Kacvíne, Vyšných Lapšoch, Lapšanke či Repiskách, kde by sme zbytočne hľadali podobné objekty. Pritom pred pár rokmi sme sa ešte so zeleným biliardovým stolom mohli stretnúť aj vo vyšnolapšanskej kaviarni. Dnes už oboje (biliard a kaviareň) patria do minulosti. Ešte minulé leto bola v prevádzke aj diskotéka v tzv. Bielej Izbe v Repiskách. Žiaľ, z podnikača, ktorý ju viedol, sa „vyklul“ podvodník, ktorý zanechal objekt v zlom stave (písali sme o tom v jednom z minulých čísel). Navýše nie je ešte doriešené vlastnícke právo objektu, ktorý pustne na hanbu celej obce. A predsa by sa tam určite dala zriadiť krásna kaviareň alebo nejaký iný podnik, kde by miestna mládež mohla tráviť voľný čas. Odnedávna si už v kaviarni nemôžu posedieť ani Krempašania. Miestny podnikateľ ešte začiatkom tohto roka rezignoval z ďalšieho prevádzkovania podniku na prízemí krempašského kultúrneho domu. Mladí Krempašania si však vedeli nájsť spôsob na trávenie voľného času. Je ním šport a folklór. V budove gymnázia sa nachádza krásna

veľká telocvičňa, ktorú môžu využívať. Každú stredu večer sa tam schádzajú priaznivci futbalu a v sobotu volejbalisti. Ako som sa dozvedel, zašportovať si môže každý, nielen členovia športového klubu. V kultúrnom dome zase nacičuje miestny folklórny súbor Zelený javor. Aj tu sú dvere otvorené pre každého. V susednej Novej Belej nemajú súce tak veľkú telocvičňu, ale zato majú každý večer otvorenú kaviareň a tiež skvelý súbor Spiš, ktorý nacičuje v krajanskej klubovni. Podobné súbory by mohli pôsobiť prakticky v každej obci. Je to naozaj výborný spôsob, ako možno príjemne a užitočne stráviť voľný čas. Lenže na to sú potrební aj aktívni a obetaví ľudia, ako napr. Jozef Majerčák či Mária Wněková, ktorí by ich viedli.

Ožiť krajanské klubovne

Vždy, keď som počul, že sa mladí nemajú kde stretnávať, mi prišli na um krajanské klubovne. Prečo tieto objekty, existujúce takmer v každej obci, nie sú využívané? Nebolo by možné otvoriť v nich nejaké záujmové krúžky pre mládež s prípadnými kaviarenskými kútkami? Samozrejme, vyžadovalo by si to isté investičné náklady, verím však, že by to stalo za to. Dnes mladým nestačí v klubovni len televízor a noviny, to majú aj doma. Možno by výbory miestnych skupín mohli pozvať na schôdzku všetkých mladých krajanov a porozprávať sa s nimi, ako najlepšie zariadiť klubovňu, aby bola pre nich príťažlivá. A potom sa spoločne pustiť do diela. Možno najlepším riešením by bolo, keby si mladí Spišiaci (a nielen oni) mesto nariekania na ľahké časy a zlé podmienky sami vykasali rukávy a dali sa do práce. Veď hámam nie je až takým problémom zorganizovať nejaký záujmový krúžok, usporiadať neveľkú diskotéku alebo nacičiť divadelnú scénu? Stačí len, keď sa zde zopár ochotných ľudí, ktorí budú chcieť urobiť niečo pre seba a aj pre iných. Sám som mladý a viem, že je to reálne a dá sa urobiť. Treba len chcieť!

Naša fotohádanka

Naša snímka predstavuje známeho a oblúbeného španielskeho speváka (jeho otec Julio je taktiež vynikajúci spevák), ktorý v posledných rokoch robí závratnú kariéru. Iste ľahko uhádnete o koho ide, keď povieme, že v marci t.r. navštívil Poľsko a dal jeden koncert vo Varšave. Napíšte nám jeho meno a pošlite do redakcie. Pomedzi autorov správnych odpovedí vyžrebujujeme knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 3/2000 sme uviedli snímku Pierce Brosnana. Knihy vyžrebovali: František Petrášek z Kežmarku, Ján Novák z Jablonky a Emil Kovalík z Varšavy.

Text a foto: JÁN BRYJA

SLOVENSKÁ FOTOGRAFIA VO VARŠAVE

V marci a apríli tohto roku bola zásluhou Slovenského inštitútu prezentovaná varšavskej verejnosti slovenská umelecká i „historická“ fotografia.

V umeleckom centre Ujazdowského zámku bola v uvedených mesiacoch sprístupnená výstava *Súčasná slovenská fotografia*. Boli na nej prezentované práce dvanásť slovenských fotografov, ktorí zastupovali všetky dominantné tendencie v tomto druhu umenia v druhej polovici 90. rokov, teda v období, ktoré bolo v slovenskej fotografii mimoriadne bohaté a intenzívne. Priamy kontakt s umelcami iných krajín po roku 1989, vysoká úroveň vysokoškolskej výučby v tejto oblasti, ale aj čerpanie z bohatej tradície slovenskej fotografie spôsobuje, že tento druh umenia naznamenáva v posledných rokoch na Slovensku mimoriadny rozvoj. Ako sa počas otvorenia výstavy vyjadril jeden z poľských odborníkov, bohatstvo a rôznorodosť v diele jednotlivých slovenských umeleckých fotografov je zárukou, že slovenská fotografia sa určite dokáže presadiť aj v európskom meradle.

V priestoroch Slovenského inštitútu si návštěvníci mohli pozrieť druhú výstavu *Slo-*

Riaditeľ SI P. Krupár otvára výstavu v Ujazdowskom zámku

vensko na prelome vekov. Na šestnásťich paneloch bol prehľadne - fotograficky i faktograficky - zachytený osud Slovenska v 20. storočí. Poľskí návštěvníci sa tak mohli - pri niektorých dejinných úsekokach vôbec prvýkrát - bližšie oboznámiť s postavením a úlohou Slovenska v rámci Uhorska, medzivojnej Československej republiky (1918-39), počas II. svetovej vojny (Slovenský štát 1939-45) a počas povojnového „prehodného“ obdobia (1945-48) - so zdravujúcim víťazstvom antikomunistických strán na Slovensku v roku 1946 (v tých istých voľbách však v českej časti ob-

novenejho spoločného štátu rovnako združujúco vyhrali komunisti).

Ďalšia časť výstavy bola venovaná 40-ročnému obdobiu komunistickej diktatúry (1948-1989), s upozornením na krátke „nadýchnutie“ v roku 1968 (pokus Alexandra Dubčeka o socializmus s ľudskou tvárou). Záverečná časť zachytáva Slovensko po spoločensko-politických zmenách v roku 1989, s dôrazom na pokojné rozdelenie česko-slovenskej federácie v roku 1993 a budovanie samostatnej Slovenskej republiky.

MILAN DLUHÝ

KRÁTKO Z ORAVY

Hoci sa zdalo, že na Orave už zanikol stredovny zvyk stavania májov, nie je to tak. Aj v tomto roku sme videli niekoľko vysokých a štíhlych májov o.i. vo Vellej Lipnici-Murovaniči (na snímke).

* * *

V dňoch 10. až 11. marca t.r. spôsobila povodeň, ktorú vyliali prudké dažde a rýchle sa roztápačí sneh značné škody aj na Orave. Vo Vellej Lipnici bol vyhlásený protipovodňový poplach. V Malej Lipnici, Dolnej a Hornnej Zubriči a Jablonke voda poškodila oporné piliere deviatich mostov a zničila niekoľko sto metrov ciest, vtom cestu cestu vedúcu k čističke odpadových vôd v Jablonke.

* * *

Na Kvetnú nedelu sme v Krakove pri Barbakane videli pestrofarebný ľudový sprievod,

v ktorom kráčalo množstvo biblických postáv, v čele s Ježišom Kristom (na snímke).

* * *

13. marca t.r. sa v lyci v Jablonke uskutočnil Deň otvorených dverí, ktorý zaviedlo riaditeľstvo školy pre žiakov 8. tried ZŠ. Záujemci, z ktorých mnohí prišli aj so svojimi rodičmi, si prezreli priestory školy a oboznámili sa s možnosťami štúdia.

* * *

Hoci stará drevená zástavba na Orave pomaly ustupuje modernej murovanej výstavbe, ešte sa zachovalo hodne pekných dreveníc. Jednu z nich, dodnes obývanú, sme videli o.i. v Oravke (na snímke).

* * *

Pracovníci Babiohorského národného parku našli v skalnej roklíne na strmom lesnom svahu opustený zimný brloh medveďa. Ako sme sa dozvedeli, ide o prvý takýto objav v

45-ročnej história parku, keďže doteraz medveď na Babiu horu prichádzali najmä zo Slovenska, ale nikdy tu nezimovali.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Súťažná porota pri práci

6-ročná K. Cervasová z Novej Belej

RECITAČNÁ SÚŤAŽ '2000

Deň slovenskej poézie a prózy, čiže recitačná súťaž pre školskú mládež učiacu sa slovenský jazyk, už natrvalo zakotvil v kalendári kultúrnej činnosti nášho Spolku. Tohtoročný, už 41. ročník tejto súťaže, ktorú tradične organizuje Ústredný výbor SSP a redakcia Života, sa konal 10. apríla v Základnej škole v Jurgove. Zúčastnilo sa jej 37 žiakov zo 7 základných škôl a 2 gymnázíí na Spiši a Orave. Aj keď pozvania na súťaž boli poslané všetkým školám, kde sa vyučuje slovenčina, nie všetky túto možnosť využili. Chýbali medziiným deti z Nedeca, Čiernej Hory či Hornej Zubrice.

Účastníkov súťaže aj s ich učiteľmi slovenčiny dovezol do Jurgova osobitný autobus. Podujatie sa začala krátko pred jedenástou hodinou. Otvorila ho krátkym príhovorom o dejinách a súčasnosti miestnej školy jej riaditeľka Helena Michaláková, po ktorej sa slova ujal tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris. Tajomník srdečne privítal hostí i účastníkov súťaže, a poprial im veľa úspechov. Prednes hodnotila súťažná porota v zložení: riaditeľka ZŠ v Jurgove Helena Michaláková, tajomník ÚV Ludomír Molitoris, šéfredaktor Života Ján

Špernoga a pracovníčka ÚV Vlasta Juchniewiczová. Hodnotil sa o.i. výber a ovládanie textu, prednes, výslovnosť, a celkový umelecký dojem.

Súťaž, ktorú si prišiel pozrieť aj obvodný predseda SSP na Spiši František Mlynarčík, moderovala učiteľka slovenčiny v Jablonke - Anna Lenczowská. Prednesy poézie a prózy trvali takmer tri hodiny. Všeobecne možno konštatovať, že mali veľmi slušnú úroveň, aj keď medzi jednotlivými recitátormi boli predsa len nepatrne rozdiely. Počuli sme básne a prozaické skladby (hlavne rozprávky) tematicky i formou rôznorodé, vážne i humorné, od starších autorov až po súčasné. Nechýbali ani národnobuditelské verše, ako napr. Mor ho! Sama Chalupku, ktorú pekne prednesol žiak krempašského gymnázia Jozef Klukoský. Žiaci v oboch skupinách dobre zvládli svoje texty, preto vystupovali bez akejkoľvek trémy. Bolo vidieť, že sa všetci poctivo pripravovali a vybrané skladby sa snažili predniesť čo najlepšie. V niektorých prednesoch sa sice niekedy vyskytla drobná chybčka, ako napr. nerozlišovanie „h“ a „ch“, nesprávna

výslovnosť mäkkých slabík alebo nedodržiavanie rytmického zákona a pod., avšak odhliadnuc od toho všetkým žiakom a ich učiteľom patrí veľké uznanie a vdaka za svedomitú prípravu na súťaž. Aj tí najmladší recitátori sa snažili vcítiť do prednášaných textov, a - musím povedať, - že mnohým sa to výborne darilo. Veľký dojem na porotu a divákov urobila o.i. Aneta Vojtasová z Jurgová (oblečená v miestnom kroji) básňou J. Kráľa Zakliata panna vo Váhu, ale aj druháčka Magda Petrášková z Krempáčov prednesom básne F. Šelingera Čo dokáže Lena s farbičkami. Veľkým recitátorským talentom sa zaskvela najmladšia účastníčka súťaže (z nultej triedy) Katarína Cervasová z Novej Belej, ale aj prvák Peter Šoltýs z tej istej obce, ktorí napriek mladému veku vôbec nevedia, čo je to tréma. V staršej skupine sa všetkým páčil pôsobivý prednes básne Sedemstvo liet od jurgovského rodáka Aloja Miškoviča (A. Bielovodský) v podaní ôsmackej Margity Paluchovej z Krempáčov, ale aj prednesy ďalších účastníkov, najmä Bogumily Lojkovej z Tribša, Veroniky Surmovej z Krempáčov, Dominiky Litviakové z Jablonky či Judy Plučinskéj z Jurgova. V kategórii prózy si zo starších žiakov najlepšie počínali Kamila Litviaková z Jablonky, Violetta Kolo-

Diváci počas súťaže. Spredu M. Glodášiková a F. Mlynarčík

E. Milaniaková z Kacvína

M. Petrášková z Krempáč

M. Pezdeková z Jablonky

Vít'azi recitácií v staršej skupine

dejová z Novej Belej a Mária Šoltýsová z Krempáč.

V polovici súťaže sa porota rozhodla urobiť prestávku, ktorú nám spríjemnila krátkym kultúrnym programom skupinka jurgovských žiakov učiacich sa slovenčinu. Mladí Jurgovčania zaspievali niekoľko známych slovenských ľudových pesničiek, ktoré najskôr jedna zo žiačok zahrala na flaute.

Po trojhodinovom maratónom čakala porota neľahká úloha: objektívne zhodnotiť súťažiacich. Keďže ich úroveň bola veľmi vyrovnaná, určenie jednotlivých miest bolo iste veľmi ťažké. Preto v niektorých kategóriach porota udelila po dve, ba aj tri rovnocenné miesta. Kým porota zasadala, žiaci mohli vo vedľajšej triede zjesť výborný obed, ktorý pripravili mestne kuchárky. Po obede nasledovalo netrpeľivo očakávané vyhlásenie výsledkov. Vít'azi súťaže dostali hodnotné vecné odmeny, ktoré hradil ÚV Spolku Slovákov v Poľsku. Malými darčekmi boli odmenení aj ostatní účastníci súťaže.

Máme teda za sebou ďalší ročník vydarenej recitačnej súťaže, ktorej pekná úroveň svedčí aj o tom, že medzi krajanskou mládežou je o slovenčinu nadálej veľký záujem. Veľkú zásluhu na príprave a uskutočnení tohto podu-

jatia mali učitelia, ktorí žiakov pripravovali, za čo im patrí srdečná vďaka. Zdôraznil to na záver aj tajomník ÚV SSP Ľudomír Molitoris, ktorý zároveň podčakoval za zdarný priebeh podujatia hostiteľom, žiakom a ich učiteľom a už teraz všetkých pozval na budúcu súťaž.

Text a foto: JÁN BRYJA

VÝSLEDKY:

Mladšia skupina

Poézia

1. Aneta VOJTASOVÁ z Jurgova za prednes básne Zakliata panna vo Váhu
2. Paulína CHALUPKOVÁ z Novej Belej za prednes básne V škole
Dominika MAJERČÁKOVÁ z Novej Belej za prednes básne Ako Jožko Pletko upratá chcel všetko
3. Magda PETRÁŠEKOVÁ z Krempáč za prednes básne Čo dokáže Lena s farbičkami
Klaudia KRIŠÍKOVÁ z Vyšných Láp za prednes básne Lístok

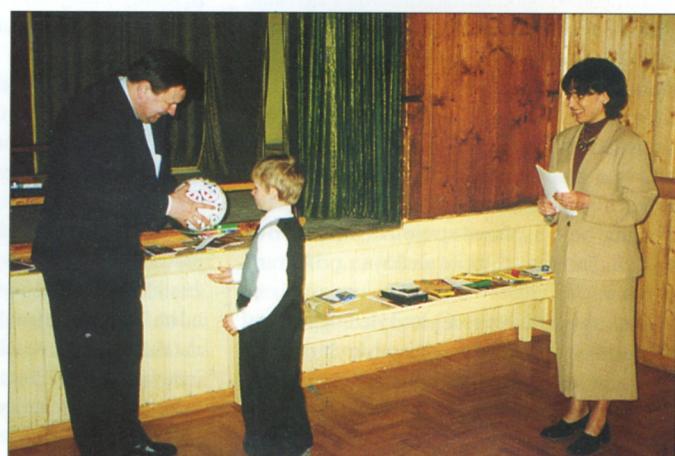
Próza

1. Peter ŠOLTÝS z Novej Belej za prednes poviedky Janove príhody
2. Terezia MAJERČÁKOVÁ z Novej Belej za prednes rozprávky O lesnej studničke

Jurgovskí žiaci spestrili sút'az kultúrnym programom

L. Molitoris odovzdáva odmenu P. Šoltýsovi z Novej Belej

Staršia skupina

Poézia

1. Margita PALUCHOVÁ z Krempáč za prednes básne Sedemsto liet
2. Bogumila LOJEKOVÁ z Tribša za prednes básne O dvanásťej komnate
Jozef KLUKOŠOVSKÝ z Krempáč za prednes básne Mor ho!
3. Veronika SURMOVÁ z Krempáč za prednes básne Žltá ľalia
Dominika LITVIAKOVÁ z Jablonky za prednes básne Branko
Judita PLUČINSKÁ z Jurgova za prednes básne Pani učiteľka

Próza

1. Kamila LITVIAKOVÁ z Jablonky za prednes rozprávky Líška a mačka
Violetta KOLODEJOVÁ z Novej Belej za prednes rozprávky Kmutor Činčuríkno fiškálom
2. Mária ŠOLTÝSOVÁ z Krempáč za prednes rozprávky O princeznej pod zemou
3. Marta KUBASEKOVÁ z Kacvín za prednes rozprávky Peter lakomec

Zvláštne ocenenie

Katarína CERVASOVÁ z Novej Belej za prednes básne Prišla jar

Som autorom kriminálnych románov. Ak ste o mne nepočuli, tak iba preto, že ste pravdepodobne nečítali Vraždy na kuchynských schodoch alebo Tajomstvo višňovočervenej počínamej ruže, a to sú iba dve z mojich úspešných diel. Myslím, že práve ony vyzvali záujem hlavného inšpektora Fredericka Mortimera o moju osobu. Postupne sme sa spriateliili a naším zvykom sa stali spoločné večere, na ktoré sme sa pozývali raz mesačne. Na stredačku sme bývali raz domácim pánom, raz hostom. On rád rozprával o svojich prípadoch, ja som ho rád počúval.

- Jednou zo zásad, ktorá mi veľmi pomohla v kariére, - rozprával v ten večer inšpektor Mortimer, - bolo konštatovanie, že zdanie nemusí byť iba zavádzaním. Zločin môže byť spáchaný presne tak, ako sa na prvý pohľadjavá a presne tak, ako ho mienili vykonať.

Nalial som si pohárik a podal mu fľašu.

- Neveľmi vám rozumiem, - poznamenal som s nádejou, že ešte niečo dodá.

- Chcem tým povedať, že jednoduchý spôsob vraždy je často aj najlepší. To však neznamená, že vrah musí byť primitívny. Naopak. Je natoľko múdry, že vie, ako je jednoduché riešenie málo hodnotné.

- Uvedte, prosím, nejaký príklad.

- Povedzme prípad s fľašou tokajského posланou markízovi Hedinghamovi k narodeninám. Nikdy som vám o tom nerozprával? Stalo sa to dávno...

Na Scotland Yard zatelefonovali, že náhle zomrel lokaj markíza Hedinghamu v dome jeho lordovstva na Brook Street. Vzniklo podezrenie, že išlo o jed. Bolo sedem hodín večer. Ihneď sme sa tam vybrali. Vyšetrovanie viedol inšpektor Totman. Priznám sa, nemal som ho rád. Tváril som sa však priateľsky, nemá predsa zmysel, aby sa mladý seržant dostal do rozporu s predstaveným, a on bol natoľko namyslený, že uveril môjmu obdivu. Mal som podezrenie, že už dávno by som bol postúpil, keby pre Totmana nebolo pohodlné ma udržiavať v závislosti postavení a využívať tak moju inteligenciu.

Lokaja sme našli v prípravovni. Otvorená fľaša tokajského, rozbitý pohár so zvyškami vína a lekárska prehliadka, konštatujúca otravu, nám pomohli ustáliť pravdepodobný priebeh udalosti. Víno sem dali približne pred hodinou s pripojenou vizitkou Williama Kelso. Na rube bolo napísané strojom: „Nech ta Boh žehná, Tommy, a tu je niečo na primeraný prípitok.“

Ako vysvitlo, v ten deň lord Hedingham mal narodeniny a na oslavu v rodinnom kruhu sa malo zúčastniť šest osôb. Sir William Kelso, päťdesiatročný starý mládenec bol najstarším priateľom lorda a zároveň aj jeho švagrom. Samozrejme, aj on sa mal zúčastniť na oslavu narodenín.

Podľa Hedinghamovej výpovede lokaj Perkins mu doniesol tú fľašu spolu s vizitkou, ktorej obsah bol príčinou, že sa rozhodol tokajské víno určiť na večernú oslavu a oznámiť to lokajovi. Pravdepodobne Perkins fľašu otvoril, aby jej obsah prebral do brúsenej karafy a, zrejme, nemohol odolať pokušeniu, aby ho neochutnal. Takže si nášal pohárik, vypil ho a bol takmer v momente mŕtvy.

Ukázalo sa, že tokajské obsahovalo smrteľnú dávkú kyseliny pruskej, ľahko dostupného jedu, čo samozrejme, neľahčilo vyšetrovanie. Navštívili sme lekárne v okolí, vypočúvali sme všetkých, počínajúc sirom Williamom a lordom Hedinghamom.

A. A. MILNE

BLAHOŽELANIE K NARODENINÁM

Koncom týždňa sme mohli konštatovať, že vrah chcel zavraždiť budúceho lorda Hedinghamu, alebo niekoho z účastníkov večere a nie je vylúčené, že aj všetkých lordových hostí. Dozvedeli sme sa, že lord obyčajne prvý ochutnáva víno. Jediný hľt by ešte neboli katastrofálny. Takže by všetci hostia potom vypili na zdravie jeho milosti lorda. Dôsledok by závisel od množstva vína vypitého naraz. Na druhnej strane lord Hedingham si mohol dať z neho viac ako glg, a vtedy by bol jedinou obeťou.

Vydedukoval som, že vrah mal možnosť získať vizitku Williama Kelso a vedel, že Johna Marwina Peantanageta Carlowa, desiateho markíza Hedinghamu, jeho blízki nazývajú Tommy. Totman si myslí, že vrah pochádza z kruhu príbuzných a priateľov dvojice Hedingham - Kelso. Mal som o tom pochybnosti, lebo vizitky sú dátavé predovšetkým cudzím a nie príbuzným, výnimkou sú formálne návštevy, keď sa nechávajú na tácke v predsiene, odkiaľ ju možno hocijko ukradnúť. Takisto fakt, že lorda Hedinghamu nazývajú Tommy, musel byť známy mnohým ľuďom aj zo spoločenských rubrík v novinách.

Sir William aj lord Hedingham nás upečili, že vždy bývajú na oslavách narodenín tohto druhého a boli presvedčení, že všetci ich blízki priatelia o tom vedeli.

Mali sme takýto obraz vrahova: Človek nenávidiaci lorda Hedinghamu, čo necúvol ani pred najstrašnejšou pomstou. Kto si vedel, že sir William Kelso je lordovým priateľom, volal ho Tommy a mohol mu k narodeninám darovať fľašu vína. Nevedel však, že sir William bude jedným z hostí. Čiže to nemohol byť nikto z ľudí bývajúcich či pracujúcich v dome lorda Hedinghamu. Konečne to mohol byť niekto, čo mal možnosť získať vizitku sira Williama.

Okolnosti sa zbehli tak, že sa našiel človek, ktorý sa presne hodil do tohto obrazu. Bol to chlapík, ktorý sa volal Merton. Voľakej slúžil šesť mesiacov u lorda, potom ho pre podezrenie z krádeže prepustili, a bez odporúčania. Keď sme ho našli, ukázalo sa, že má najdokonalejšie alibi, aké si možno predstaviť. Dva mesiace sedel vo vyšetrovacej väzbe a čakal na proces. Mal byť obžalovaný z vraždy jedom.

Naplnil som Mortimerov pohár, vypil ho tak, akoby chcel spláchnuť rozčarovanie spred mnohých rokov.

- Môžete si predstaviť, - pokračoval o chvíľu, - aký to bol pre nás šok. Navrhhol som Totmanovi, aby sme si vzali niekoľko dní voľna

a vec si dobre premysleli a začali odznová.

- Nemysli si, že si pri - znávam chybu, - povedal Totman, - ked som vlastne dokázal, že mám pravdu. - Tvrđil, že Merton je vinný, určite pripravil fľašu a počkal na deň narodenín. Keď už bol vo väznení fľašu doručila jeho žena alebo niekto iný.

- Odcestuj niekom na vidiek a vypracuj vlastnú verziu, - navrhol mi. - Premysli si historku tej fľaše a uvažuj, ako sa dostala z Mertonovho bytu na Brook Street, kto ju tam priniesol a prečo. Priznávam, že mi tieto podrobnosti ešte chýbajú. Ale som presvedčený, že s vínom manipuloval Merton. Ja odchádzam do Leatherheadu. Hlás sa u mňa v piatok ráno, v deň mojich narodenín, cítim, že budem mať šťastie.

Odcestoval som autobusom do Hampstead Heath. Dvadsaťkrát som obišiel rybník a po každom okruhu sa mi Totmanova teória viedla hlúpejšia. Možno to znie fantasticky, ale takmer za chrbtom som cítil vrahova, strkajúceho nás smerom, akým chcel, aby sme sa uberali.

Sadol som si na lavičku, napchal fajku a premýšľal som o osobnosti vrahova. Najpravdepodobnejšie je to človek, ktorý chce, aby som uveril v to, čo som uveril, takže treba začať celkom od začiatku a nedať sa zvesti jeho sugesciou.

Zrazu mi napadlo, že zámerom vrahova možno bolo odstrániť lokaja. Ako to, že sme zabudli na túto možnosť? Predsa každý lokaj ochutnáva víno svojho pána. Ktorý by si odrieckol pohár pri prelievaní vína z fľaše do karafy? Vrah teda mohol mať istotu, že Perkins bude prvou obeťou.

S uzáverom sa však netreba náhlit. Perkins mohol byť jediným lokajom z tisícov, ktorý nemal taký zvyk. Alebo mohol napríklad v ten večer svoj pohár nevypíti vopred, ale nechať si ho na neskôr. Nebolo by to prívelké riziko pre vrahova, ktorý plánoval odstrániť Perkinsa, ale nemal nič proti lordovi Hedinghamovi a jeho rodine?

Chvíľu som váhal, ale o krátko som našiel riešenie. Riziko by neexistovalo, keby vrah dobre poznal lokajove zvyky a keby, hoci v poslednej chvíľi, nemal možnosť zabrániť ponúknutému vínu iným. Čiže: keby tou osobou bol sám sir Wil-

liam Kelso, iba on ho mohol vystríhať: „Nepite to víno...“ On bol tou jedinou osobou.

Prečo sme ho nepodozrievali hned? Pripúšťali sme, že obefou má byť ktorí z príbuzných lorda Hedinghamu, sir William bol jeho švagrom a oddaným priateľom. Predpokladali sme, že vrah by sa neprezradil vlastnou vizitkou s flašou otráveného vína. Ešte som musel nájsť motív. Prečo by mal sir William zavraždiť Perkinsa?

V to popoludnie som navštívil lordovu gázdinu a vypil si sňou čaj. Dozvedel som sa dve veci: Perkinsa nemali radi ostatní služobníci, ale ani zamestnávatelia. A lady Hedinghamová sa v poslednom čase veľmi zmenila. Akoby omladla. Možno prežívala nejaký románik, o ktorom sa Perkins dozvedel. A nie je vylúčené, že ju vydieral. Kelso možno chcel zbaviť sestru vydierača. Neurobil však nič, čo by naňho vrhalo podozrenie, okrem tej vizitky. Uvedomoval som si, že Totman ma za tieto úvahy vysmeje.

Na Baker Street som pricestoval autobusom a odšiel som šiel do Regent's Parku, kde som narazil na mladého detektíva Robertsa. Chcel nadviazať kontakt s istým lokajom, o ktorom si myslí, že sa poznal s Mertonom. Od neho som sa dozvedel, že inšpektor Totmana očakávajú z Leatherheade až neskoro večer.

S uspokojením som konštatoval, že onen lokaj, s ktorým chcel Roberts hovoriť, pracuje práve u sira Williama Kelso, bývajúceho v jednom z palácov. Dostal som šialený nápad.

- Vráťme sa, - navrhol som Robertsovi. - Navštívim sira Williama a chcel by som, aby si bol po ruke.

Predpokladal som, že Roberts sa mi môže zísť, pretože som Williamovi Kelsovi chcel povedať, o čom som rozmýšľal v Hamstead Heath. Našiel som ešte svoju vizitku, súčasne nie veľmi čistú, s atramentovou machuľou. Zazvonil som a dal chýynej vizitku. Zároveň Roberts ju obdaril obdivným pohľadom, takže ho odkázala na vchod pre služobníctvo.

- Čím vám môžem poslúžiť, seržant? - spýtal sa sir William obracajúc moju vizitku v prstoch. - Sadnite si, prosím.

- Radšej postojím. Rád by som vám položil niekoľko otázok.

- Nech sa páči.

- Kedy ste sa dozvedeli, že Perkins vydiera lady Hedinghamovú?

Prestal sa hrať s mojou vizitkou. Nastalo také ticho, že som ho pocitoval každým nervom.

- Iba túto jednú otázku? - spýtal sa. Prekvapilo ma, že hovoril ďalej nezmeneným, normálnym hlasom.

- Možno ešte jednu. Máte písací stroj značky Corona?

Zhlboka vzdychohol, hodil moju vizitku do koša a podišiel k oknu. Stál tam chrbotom ku mne. Takto uvažoval niekoľko minút. Keď sa obrátil, na moje počudovanie na tvári mal prateľský úsmev.

- Myslím, že by sme si obaja mali sadnúť, - povedal. - Mám v dome Coronu, ktorú sem-

tam používam. Určite aj vám sa stáva, že píšete na stroji tej značky. Takisto ako tisícom iných ľudí... ako aj vrahovi, ktorého hľadáte. V texte nebolo nič, čo by ste si boli všimli?

- Nič okrem toho, že obsah úplne zodpovedal situácii.

- Ale milý pane, každý to mohol tak napísať. Obyčajné blahoželanie k narodeninám.

- Každý z vášho okolia. Každý, kto poznal vás aj lorda. Ale to je všetko. Zajtra má narodeniny inšpektor Totman. Ak mu pošle fľašu whisky, mladý Roberts, ktorý na mňa čaká v izbe pre služobníctvo vo vašom dome (pokladal som to za najlepší spôsob odovzdania informácie), by si mohol domyslieť, čo napíšem na vizitku pripojenú k fľaši. Podobne aj iní kolegovia zo Scotland Yardu, ktorí nás oboch poznajú. Ale vy by ste to nemohli uhádnuť, sir William...

- Mnoho rokov života, všetko najlepšie... - čo si o tom myslíte? - spýtal sa. - Ako vidíte, vcelku to nie je také ľahké. Avšak použitie mojej vizitky je dôkazom mojej neviny, nemyslíte?

- Možno pre lavicu porotcov, nie pre mňa. - Rád by som vás presvedčil, - zamrmkal. - Čo chcete robiť?

- Samozrejme, inšpektorovi Totmanovi zajtra predložím svoju verziu prípadu.

- Ako bude podľa vás postupovať?

- Prichytí ma a vedel o tom. Vedel tiež, že moje dohadu nie sú ešte dôkazmi. Stihol som sa zorientovať:

- Zabil ste Perkinsa? - spýtal som sa rezignované.

Sklonil hlavu.

- Psychický skrat... Ak ma obžalujete, nájdem si špecialistu, ktorý odprisáhá, že to bolo tak.

Jednako mi ho prišlo ľuto, keď ho na druhý deň našli v metre. Vlastne skôr to, čo z neho zostalo.

* * *

Hneval som sa na Freda Mortimera. Nesmel takto ukončiť prípad. Vyčítal som mu to.

- Ale, milý môj, to nie je koniec. K tomu najzaujímavejšiemu sa iba dostávame.

- Takže to bol iba úvod? - spýtal som sa posmešne.

- Áno. Prosím, počúvajte. V piatok ráno, predtým než sme počuli o smrti sira Williama, šiel som podať hlásenie inšpektorovi Totmanovi. Nebol vo svojej kancelárii. Nik nevedel, kde je. Zavolali mu domov. A teraz sa držte! Keď domovník otvoril jeho byt, našiel ho mŕtveho. Otrávili ho.

- Božemôj! - zvolal som.

Na stole stála načatá fľaša whisky a vedľa nej bola vizitka. Moja vizitka. Na rube bolo strojom napísané: „Mnoho rokov života, všetko najlepšie.“ Blahoželanie k narodeninám odo mňa! Na šťastie bol so mnou mladý Roberts, ten mladý detektív má pozorovací talent a dobrú pamäť. Spoznal moju vizitku, ktorú som dal chýynej pred návštěvou sira Williama, zapamätal si dokonca aj tvar machule od atramentu. Uverili aj mojej správe o rozhovore so sirom Williamom, o ktorom som vám hovoril pred chví-

lou. Dostal som pokarhanie za prekročenie služobných povinností, ale iba formálne. Neoficiálne boli moji predstavení skôr nadšení. Nemohli sme predsa siroví Williamovi nič dokázať a jeho smrť mala všetky znaky nešťastnej náhody. O mesiac ma povýšili na inšpektora...

- Predpokladali určite, - prerušil som ho, - že sir William poslal inšpektorovi fľašu otrávenej whisky nie preto aby ho otrávil, ale aby vás zdiskreditoval, aby na vás padlo podozrenie a celkom padla vaša teória o vražde. A potom pochopil, že nedokáže s tým žiť, neunesol ľarču zločinu, alebo možno...

- Asi tak nejak. Nik sa o skutočnosti nikdy nedozvedel. - Pozrel som naňho.

- Moment. Spomíname si, čo vám sir William povedal? „Použitie mojej vizitky je dôkazom mojej neviny.“ Vy ste na to odpovedali, že nie pre vás. A on na to: „Chcel by som vás o tom presvedčiť.“ A tak aj urobil. Použitie vašej vizitky bolo presvedčivým dôkazom vašej neviny!

- Iba v spojení s inými faktami. S tým, že on mal moju vizitku a že bol páchateľom predošej vraždy.

- Istež. Skutočne zaujímavý príbeh. Ale napriek tomu nie je dôkazom toho čo ste tvrdili.

- Konkrétnie?

- že pravdu je väčšinou jednoduché vysvetlenie. V prípade Perkinsa to sice súhlasí, ale v prípade Totmana nie.

- Prepáčte, nerozumiem vám.

- Milý piateľu, takým jednoduchým vysvetlením Totmanovej smrти by bolo konštatovanie, že vy ste poslali tú fľašu s otrávenou whisky.

Nadínšpektor Mortimer pozrel na mňa s prekvapením.

- Tak to v skutočnosti bolo, - povedal potichu.

Od vzrušenia som ho takmer nevládal sledovať, keď pokračoval ďalej.

- Nikdy som Totmana nemal rád a okrem toho mi prekážal v služobnom postepe. Nikdy som však ani nepomyslel, aby som sa ho zbaľil. Až do chvíle, keď sa tá vizitka znova ocitla v mojich rukách. Ako som vám povedal, sir William ju hodil do koša a odvrátil sa k oknu. Napadlo mi, že by som aj ja mohol využiť ten istý figel. Potajomky som ju vybral z koša. V okamihu som mal pripravený plán. Všetko, čo som od tej chvíle hovoril siroví Williamovi, bolo prípravou na jeho realizovanie. Informácia o Totmanových narodeninách, úvaha nad obáhom blahoželania. Všetko som podrobne popísal v hlásení o návštěve sira Williama. Ale ešte skôr, v noci, som položil môj otrávený darček s blahoželaním pred Totmanove dvere. Zdvihol sa a povystieral.

- Áno... stalo sa to už dávno. No, ale už je neskoro, musím ísť. Do videnia a dákujem za vynikajúcu večeru. Nezabudnite, že budúci mesiac je rad na mne. Mám nový recept na koktail. Bude vám veľmi chutí...

Budem mať odvahu priložiť k perám pohár s tým nápojom?

(Express č. 2/91)

Malí pacienti v Prokocime...

... a ich hostia - zubrický súbor Halniok na scéne

DETI DEŤOM

V aule Poľsko-amerického pediatrického ústavu Colegium Medicum v Krakove-Prokocime sa 8. apríla 2000 konal zaujímavý dobročinný koncert, v ktorom vystúpili detské folklórne súbory: Halniok z Dolnej Zbrane a Lajkonik z Krakova. Malí umelci zahrali, zaspievali a zatancovali svojím rovesníkom, ktorí sa liečia v prokocimskej nemocnici. Na tento nápad prišla učiteľka A. Ostrowská, ktorá sa na vystúpení dohodla s riaditeľom Ústavu prof. Grochowským.

Len čo hlavná sestra prokocimskej nemocnice J. Łęgoszová uvítala zhromaždených, už sa na pódiu predstavili malí tanečníci a speváci zo súboru Lajkonik. V ich vystúpení dominovali najmä krakovské a sliezské piesne a tanče, medzi ktorými prokocimských pacientov

najviac očaril najmä rezký Krakoviak, odmenený búrlivým potleskom.

- V našom súbore, - hovorí jeho vedúca A. Chruścińska, - založenom v septembri 1999 v Mladěžnickom kultúrnom stredisku na ul. Lotniczej v Krakove, vystupujú deti od 4 do 10 rokov. Je to ich prvé verejné vystúpenie, keďže doteraz sa prezentovali len pred svojimi rodičmi.

Po súbore Lajkonik sa na javisku predstavili malí umelci z Halnioka pod vedením Adama Sołavu. Pred ich vystúpením sa nakrátko ujala slova učiteľka A. Ostrowská, ktorá prítomným vysvetlila, že aj dvaja členovia súboru, tretiak Sebastian Ostrowski a šiestička Tereza Gargašová sa kedysi liečili v tejto nemocnici. Dnes, už zdraví, prišli so svojimi kamarátmi zahrať a zaspievať tunajším malým pacientom.

Malí Zubričania potom zaspievali známu pesničku Orava, Orava a zatancovali niekoľko tancov, v tom čardáš Zašumeli hory a veselý tanec Jelenček, ktorými roztieskali prítomných divákov.

Na záver vystúpenia Zubričania podarovali chorým rovesníkom papierové kvietky vyplnené želaniami skorého uzdravenia a zaspievali v oravskom nárečí pesničku: „Ukochane děče, džiž vos počesymy, tym nasym špivaním v čerpieň ulzymy. Od zubžickick džeči zdrovio vom zycmy, cobyše cym prydzy do zdrovio vručily,“ ktorú zvlášť na túto príležitosť zložila naša krajančka Lídya Mšalová. Vďakou za ich vystúpenie boli rozšírené oči a dlhotrvajúci potlesk malých pacientov, ktorí budú na koncert iste dlho spomínať.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

DAR SRDCA

Naša akcia Dar srdca nadálej pokračuje. Tentoraz sa do nej zapojil krajan Bronislaw KNAPČÍK z Mikołowa, ktorý na potreby Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Sliezsku venoval 966 zł. Srdečne ďakujeme.

Ktokoľvek by chcel podporiť náš Spoloč, môže prispievať na adresu: Zarząd Główny TSP, ul. św. Filipa 7/4, 31-150 Kraków. Konto: Bank PKO S.A. Grupa Pekao S.A. III/O Kraków 10701193-2017-2221-0100.

napísať prvé slovíčko, ktoré znelo tak krásne - MAMA. Nikdy sme nezabudli, že si našou najbližšou osobou, ktorá bude stáť pri nás a ochraňovať nás pred každou nepriazňou osudu. Prepáč nám, že sme ťa niekedy nahnevali, neuvedomujúc si, ako trpí twoje chápavé a veľké srdce. Ty si však vždy dokázala odpustiť, vedľa tvoja materinská láska nepozná medze. Ďakujeme ti za tvoju láskavosť, nehu a dobrotu a dovoľ, aby sme ti k tvojmu sviatku zo srdca zaželali najmä veľa zdravia, radosti a pohody.

PETER KOLLÁRIK

KURZ SLOVENČINY V BANSKEJ BYSTRICI

V dňoch 13.-25. III. t.r. sa uskutočnil doškoľovací kurz slovenského jazyka, ktorý zorganizovalo Metodické centrum pre slovákov žijúcich v zahraničí Univerzity Mateja Bela. Zúčastnili sa ho učitelia a študenti z Juhoslávie, Madarska, Rumunska, Ukrajiny a Poľska.

Náplň kurzu bola veľmi bohatá. V prvom týždni prevládali prednášky a cvičenia podľa osobitného rozvrhu hodín každého frekventanta. Pracovný deň bol pomerne dlhý - od 8¹⁰ do 17⁰⁰ hod. - s krátkou prestávkou na obed. V druhom týždni učitelia hospitovali vyučovacie hodiny na základných a stredných školách, kým študenti navštevovali múzeá a ga-

lerie. Popoludní sa všetci zúčastňovali na tvořivých dielňach, každý podľa vlastného záujmu. Mali na výber: remeslá, folklór, umelecký prednes, žurnalistiku a zborový spev.

Vedenie kurzu usporiadalo pre frekventantov zaujímavú exkurziu na Spiš a do Tatier. Jej program bol skutočne impozantný: Strážky - Galéria J. Medňanského, Spišská Belá - Múzeum J. M. Petzvala a Múzeum J. Greissingera, Tatranská Lomnica - Múzeum TANAP-u, Štrbské Pleso - prehliadka areálu snov, Levoča - Radnica, Dom majstra Pavla, Chrám sv. Jakuba a prehliadka mesta, Spišská Kapitula a Spišský hrad. Žiaľ, nepríaznivé počasie nedovolilo tento pekný program plne realizovať. Hoci sa účastníci exkurzie nedostali v sade, kde mali naplánované, boli s exkurziou spokojní. Videli toho aj tak veľa a strávili víkend v Tatrách, ktoré sú symbolom Slovenska. Niektorí z nich navštívili tieto končiny Slovenska po prvykrát.

Účastníci kurzu sa zároveň oboznámili s bohatými kultúrno-historickými pamätiadlami Banskej Bystrice. Mesto - perla Pohronia a významné kultúrne centrum stredného Slovenska dnes doslova žiarí svojou krásou. Vynovené Námestie Štefana Moyzesa plne odhalilo svoje čaro. V historickom jadre mesta všetkých očarili gotické, renesančné, barokové a klasicistické meštianske domy s pekne zdobenými

KYTIČKA NAŠIM MATKÁM

26. mája si už tradične pripomíname Deň matiek - sviatok všetkých matiek sveta. Venujme im v tento deň aspoň kytičku kvetov a najmä vrúcene, úprimné slová našej lásky, úcty a vdaky. Mama nám predsa darovala život a učila nás prvé kroky a slová, a keď sme ochoreli, neprespala mnoho nocí a bdeda pri našej posteli, prikladala nám obklady, podávala lieky... Nezabudnime ani na množstvo krásnych rozprávok, ktorými nás uspávala, ani na pesničky, ktoré tak pekne zneli z jej láskavých úst. V pamäti nám zostal aj deň, keď nás po prvýkrát zaviedla do školy a neskôr, keď nám pomáhala

fasádami. Mesto pôsobí veľmi romanticky. Jeho neobvyklé osvetlenie vzbudzuje pocit, akoby sme sa ocitli v akejsi rozprávkovej krajine.

Frekventanti sa v Radvani zúčastnili peknej spomienkovej slávnosti, venovanej 180. výročiu narodenia významného slovenského básnika Andreja Sládkoviča.

Musím podotknúť, že na kurze vládla výnimočná nálada. Bola tu príležitosť nadviazať nové priateľstvá a obnoviť staré. Najväčšiu spoločenskú aktivitu prejavili učitelia z Juhoslávie, ktorí dokázali zohnať harmoniku a spríjemňovali nám večery slovenskými ľudovými piesňami. Hoci účastníci prišli do B. Bystrice z rôznych krajín, rozumeli si veľmi dobre.

Veľmi slávostný ráz mal ceremoniál udeľovania certifikátov. Hodnotiac kurz predstaviteľia jednotlivých krajín vysoko vyzdvihli jeho znamenitú organizáciu, zaujímavé a hodnotné prednášky i tvorivé dielne.

Posledným spoločným posedením účastníkov bola slávostná recepcia, prebiehajúca v priateľskom, srdčnom ovzduší, a po nej... žiaľ, rozlúčka. Všetci odchádzali s presvedčením, že kurz bol veľmi užitočný. Získali nové vedomosti a strávili dva týždne vo výnimočne milom prostredí, obklopení sympatickými a žičlivými ľuďmi. Ja osobne sa chcem podakovať vedúcej MC UMB, mgr. Anite Murgášovej za neobvyklú starostlivosť, trpezlivosť a pochopenie.

MÁRIA GLODASIKOVÁ

VYHLIADKY ZUBRICKÉHO ZDRAVOTNÍCTVA

Zubričania majú v súčasnosti zabezpečenú dobrú lekársku starostlivosť. V našom zdravotnom stredisku pracujú dve dobré lekárky, zamestnané na plnom úvazku. Od začiatku tohto roka majú pod opaterou občanov dvoch našich obcí - Hornej a Dolnej Zubrince. Slúžia ľuďom celý deň a v prípade potreby sa možno na ne obrátiť o pomoc aj v noci. Všetci pacienti sú s lekárkami spokojní a majú k obom plnú dôveru, teda k riaditeľke strediska dr. A. Galeškej, ako aj k jej spolupracovníčke dr. L. Woźniak-Pukowskej.

Po mnohých rokoch sme sa konečne dočkali aj zubného lekára, ktorý zatiaľ pracuje len na polovičnom úvazku. Má plné ruky práce, veď za tak dlhé obdobie sa mnohým musel chrup značne pokaziť. Náš stomatológ sa zatiaľ venuje len deťom, ktoré najviac potrebujú jeho pomoc. Dufame však, že neskôr začne liečiť zuby aj dospelým. Preto zatiaľ nám neostáva nič iné, len trpeživo čakať. Veď jeden človek naraz všetko nezvládne, aj keby pracoval za dvoch.

Musím podotknúť, že veľmi dobre si počína aj gminný riaditeľ zdravotníctva dr. Przemysław Galeński, ktorý za krátky čas svojej pôsobnosti už urobil veľmi vefu. Napr. v januári bola v Jablonke zriadená stanica rýchnej lekárskej pomoci s dobre vybavenou sanitkou, ktorá môže prepravovať nemocných z celej Oravy do nemocnice. Nemusím podotýkať, že

rýchla lekárska pomoc môže viacerým ľuďom zachrániť život.

Dúfam, že dr. P. Galenški nepočíva vo svojej aktivite a pomôže vyriešiť aj ďalšie problémy. Napr. v Zubriči by sa veľmi zišla lekáreň, aby naši občania nemuseli chodiť po lieky do iných obcí či dokonca miest, aby nemárnili čas a zbytočne nevydávali peniaze na cestovné, čo je dôležité tým viac, že dnes už šamotné lieky sú veľmi drahé.

Sme vďační našim lekárom a všetkým zdravotným sestrám, ktoré si tak tiež svedomite plnia svoje povinnosti. Želáme im veľa úspechov, spokojnosti a Božieho požehnania v ich ľahkej práci, pevné zdravie a mnoho milých, pokojných chvíľ na Orave.

LÝDIA MŠALOVÁ

RICHTÁR OČAMI DETÍ

Vyše 40 žiakov (1. až 6. tr.) z Podhalska, v tom z Oravy a Spiša, sa zúčastnili druhého ročníka výtvarnej súťaže Kto tu vládne?, ktorú organizuje škola v Bańskiej Nižnej. Súťaž mala za úlohu ukázať, ako vidia deti prácu richtárov a richtárskej rady vo svojich obciach. Prvé miesto obsadila Angelika Žondláková z Podsrnia a Wojciech Stolarszyk z Bańskiej Nižnej, druhé - Anna Postarczyk z Veľkej Lipnice a Aneta Kapušáková z Podsklia, ktorý tretie Šimon Žondlák z Podsrnia a Veľkolipníčanky Justyna Butorová, Barbara Wněková a Terézia Karakošová. Zvláštne ocenenie získali práce Marcelly Wojtusiakovej a Kataríny Kubackovej z Veľkej Lipnice a Dorothy Dmuchačzovej z Podsklia. (pk)

VÝSTAVA ALBÍNA BRUNOVSKÉHO

V Paláci umenia v Krakove bola 16. marca t.r. otvorená výstava grafiky známeho slovenského umelca Albína Brunovského. Usporiadal ju Slovenský Inštitút vo Varšave. Otvorenia sa zúčastnili o.i. riaditeľ SI P. Krupár, predsedca Spolku priateľov krásneho umenia v Krakove Z. K. Witek, kurátor výstavy I. Panenka, tajomník ÚV SSPL. Molitoris a mnohí krakovskí milovníci výtvarného umenia.

Albín Brunovský (1935-1997), slovenský grafik, ilustrátor a maliar, je uznávaným umelcom nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Patrí k zriedkavému typu autorov, ktorých tvorba je

nielen neobvyčajne plodná, bohatá a pestrá, ale i divácky veľmi príťažlivá. Jeho prínos do slovenskej kultúry spočíva v profesionálnom zvládnutí nevšednej mnohovrstvenosti výtvarných prejavov, či už ide o voľnú budúžitkovú grafiku (bankovky, známky), maľbu na dreve alebo ilustrovanie kníh pre deti a dospelých. Autor sa od roku 1963 pravidelné zúčastňoval na prehliadkach slovenského a československého umenia doma i v zahraničí. Dopolnil sa uskutočnilo už vyše 100 výstav jeho prác na celom svete. Za svoje dielo získal množstvo cien a vyznamenaní. Sú to o.i.: 1964 - Cena ex aeguo na bienále grafiky v Lugane, 1967 - Cena mesta Paríža, 1972 - Grand prix na Bienále úžitkovej grafiky v Brne, 1975 - I. cena na Bienále slovenskej grafiky v

Banskej Bystrici, 1980 - cena Grand Prix na VIII. medzinárodnom bienále grafiky v Krakove. Vtedy bol menovaný zaslúžilým umelcom a v roku 1985 - národným umelcom. Jeho práce boli v Krakove odmeňované aj skôr - v rokoch 1966, 1968 a 1986, takže krakovskí milovníci umenia ich pomerne dobre poznajú. Určite aj preto sa táto výstava tešila veľkému záujmu divákov. Výstavané grafiky sa vyznačujú precíznosťou a nesmierou tematickej rôznorodosťou. Nútia diváka zamyslieť sa nad mnohými tajomstvami našej príťomnosti či minulosti a podnecujú aktívny vzťah človeka k životu, ale aj k umeniu. Povzbudzujú fantáziu, vďaka čomu každé dielo môžeme interpretovať z viacerých hľadišť.

Text a foto: JÁN BRYJA

Otvorenie výstavy. V strede: P. Krupár, K. Witek a I. Panenka

Výstavu si pozrelo mnoho divákov. Zľava: L. Molitoris s P. Krupárom

JABLONSKÝ ROZPOČET

Ako nás informoval zástupca vojta v Jablonke Józef Knapczyk, 28. februára t.r. bol na zasadanej gminnej rady schválený gminný rozpočet na rok 2000. Jeho príjmy sú vo výške 15 666 019 zlých a výdavky 15 431 764 zlých. Z rozdielu, ktorý tvorí 234 255 zlých, budú regulované splátky pôžičiek a úverov. Štátnej dotácia vo výške 852 271 zlých je určená hlavne na vyplácanie sociálnych dávok (666 232 zlých), na prácu oddelenia evidencie obyvateľstva a na výplaty pracovníkov a údržbu gminného úradu.

Uvedme teraz niektoré z najväčších dotácií jablonskej gminy v jednotlivých obciach: výstavba športovej haly v Jablonke, ktorá má byť odvzdaná do užívania roku 2001 (300 tisíc zlých), výstavba nového krídla gymnázia pri ZŠ č. 1 v Jablonke (90 tisíc), opravy ciest v Jablonke (122 tisíc), potreby jablonskej polície (25 tisíc), dokončenie výstavby telocvične pri ZŠ v Chyžnom (115 tisíc), opravy v ZŠ č. 3, príprava k stavbe kanalizácie, výstavba transformátora a príjazdovej cesty k nemu v Malej Lipnici (325 tisíc), dokončenie výstavby požiarnej zbrojnice v Malej Lipnici (25 tisíc), opravy ciest a mostov v Oravke (23 tisíc), výmena okien v ZŠ v Oravke (67 tisíc), kúpa motorovej striekačky pre požiarne zbor v Oravke (35 tisíc), oprava ZŠ č. 2 a gymnázia v Podvuku (165 tisíc), oprava zdravotného strediska (70 tisíc), ciest i mostov v Podvuku (51 tisíc), opravy ciest a mostov v Dolnej Zubrici (10 tisíc), oprava ZŠ v Dolnej Zubrici (10 tisíc), stavebné práce pri ZŠ č. 2 a gymnáziu v Hornej Zubrici (270 tisíc), ako aj požiarnej zbrojnice v Hornej Zubrici (5 tisíc).

Najväčšia suma z tohtoročného rozpočtu jablonskej gminy, čiže 1 milión 900 tisíc zlých je určená na výstavbu kanalizácie v Hornej a Dolnej Zubrici (3. etapa). Treba poznamenať, že 35 % z tejto sumy sa uhradí z prostriedkov Európskej Unie.

PETER KOLLÁRIK

DVOJNÁSOBNÁ OSLAVA

Krajanská rodina Kubíkovcov mala v tomto roku dvojnásobný dôvod k rodinnej oslavie. Totiž hlava rodiny kr. Jozef Kubík, dlhoročný člen výboru MS SSP v Sliezsku, sa prednedávnom dožil pekného jubilea - 60 narodenín.

O druhý dôvod k oslove sa postarala dcéra Kubíkovcov - Aneta, ktorá práve obhájila diplomovú prácu a získala titul magistry zemepisu. Poznamenajme, že kým začala študovať v Bratislave, kde aj býva, bola členkou výboru MS SSP v Sliezsku.

Obom oslavencom, otcovi a dcére, srdečne blahoželáme a prajeme všetko najlepšie.

MS SSP v Sliezsku

ODIŠIEL PRIATEĽ KRAJANOV

Slovenskú kultúru postihla veľká strata - 7. marca 2000 zomrel náhle v Bratislave vo

veku 58 rokov známy slovenský básnik a prekladateľ **JOZEF GERBÓC**.

Narodil sa 27. 11. 1942 v Snine na východnom Slovensku, kde vychodil základnú i strednú školu. V rokoch 1960-65 študoval slovenčinu a poľštinu na FFUK v Bratislave. V r. 1965 začal pracovať ako redaktor, potom ako šéfredaktor vo vydavateľstve Smena a neskôr vo vydavateľstve Práca. V r. 1995 sa stal generálnym riadiťom sekcie umeenia na Ministerstve kultúry SR a neskôr riadiťom univerzitnej knižnice. Svoje prvé básne publikoval v literárnych časopisoch. Knižne debutoval zbierkou *Zkolorimetrie* (1967). Neskôr mu vyšla *Prísna nehybnosť* a rad ďalších básnických zbierok. Popri vlastnej tvorbe intenzívne prekladal, najmä z poľskej literatúry (J. Iwaszkiewicz, M. Bialoszewski, J. Putrament, T. Borowski a in.).

Jozef Gerbóč bol veľkým priateľom Slovákov v Poľsku. Už od 70-ych rokov pravidelne navštievoval redakciu Života a neskôr i náš Spolok. Často nás podporoval dodávkami slovenských kníh. Párkrát zavítal aj na Spiš a Oravu.

vu, kde zúčastnil i niekoľkých kultúrnych podujatí nášho Spolku.

Dobilo srdce veľkého človeka, znameniteho básnika i prekladateľa a nášho veľkého priateľa. Bude nám veľmi chýbať.

JÁN ŠPERNOGA

NOCE Z GERBOCEM

przyjacielowi, poecie z Bratyslavы

Są takie noce
kiedy świerszcze grają jak zwariowane
iąki parują zapachem słońca
a odurzone ćmy
wlatują w nie jak w ognisko
bywają takie noce
nawet i wtedy
kiedy ani upałów ani świerszczy
ani iąk
a nawet trudno by wypatrzyć choć jedną ćmy
ale za to w nas
świerszcze grają jak zwariowane
parują iąki rozgrzane uśmiechem
a my jak ćmy
w ten uśmiech
w ognisko co skrzydeł nie opala
w odurzenie drugim człowiekiem
ot, noce
noce z Gerbocem.

JACEK LUBART-KRZYSICA

ODIŠLI OD NÁS

1. marca 2000 zomrel v Nižných Lapšoch vo veku 75 rokov krajan

JOZEF KOVALČÍK

Zosnulý bol dlhoročným obetavým členom nižnolapšanskej miestnej skupiny SSP a horlivým čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, dobrý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS SSP v Nižných Lapšoch

* * *

6. marca 2000 zomrel v Malej Lipnici vo veku 74 rokov krajan

EUGEN STEC

Zosnulý patril k spoluzakladateľom miestnej skupiny v obci a dlhoročným odoberateľom a propagátorm nášho krajanského časopisu. Odišiel od nás dobrý krajan, manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS SSP v Malej Lipnici

* * *

3. februára 2000 zomrela v Jurgove vo veku 99 rokov krajanka

ANNA HANIAČIKOVÁ

Zosnulá bola najstaršou občiankou v Jurgove, dlhoročnou členkou Spolku a odoberateľkou nášho krajanského časopisu. Odišla od nás dobrá krajanka tešiaca sa všeobecnej úcte. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

28. marca 2000 zomrela v Jurgove vo veku 49 rokov krajanka

ANNA HORNÍKOVA

Zosnulá bola členkou miestnej skupiny SSP v obci a odoberateľkou i čitateľkou Života. Odišla od nás dobrá krajanka starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

29. marca 2000 zomrel v Jurgove vo veku 77 rokov krajan

MICHAL MARTINČÁK

Zosnulý bol dlhoročným obetavým členom Spolku a horlivým čitateľom nášho krajanského časopisu. Odišiel od nás vzorný krajan, dobrý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Jurgove

Z KALENDÁRA NA MÁJ

Záhradkári

Je to v podstate posledný mesiac jarnej výsadby zeleniny a súčasne prvý mesiac jej zberu (v teplejších oblastiach), samozrejme skorých odrôd. Pre zabezpečenie plynulého zberu sa je ďalej redkovku (každých 14 dní), letný šalát, potom tekvicu a fazuľu, ktoré sú náročnejšie na teplo. Z priesad sa práve teraz vysádzajú uhorky, zeler a koncom mesiaca (keď už nehrdzia mráziky) rajčiaky a papriku. Keď chceme získať skoršiu úrodu uhoriek a v prípade papriky aby nám vôbec narastla, treba použiť fóliový kryt buď nastlať fóliu na zem.

Hriadky obsiate a výsadnené skôr teraz okopávame, jednotime a prihnojujeme, prípadne zberáme z nich úrodu a súčasne pripravujeme pôdu pre ďalšiu kultúru. Ak je sucho, musíme rastliny častejšie polievať. Pre získanie kvalitnej zeleniny je potrebná dobrá agrotechnika, teda dostatok vody, ale aj iných živín.

Ak je na jar dobré počasie, ak sme zvolili dobré odrody, skoro ich vysadili, použili sklo alebo fóliu, môžeme už koncom mája zberať konzumnú redkovku, skorý šalát, kaleráb a postupne ďalšie druhy skorej zeleniny.

Ovocinári

Je to pre nich, najmä pre výskyt mrázikov, neobvykle náročný mesiac. Predovšetkým musia pozorne sledovať predpovede počasia. Len čo zistia, že teplota klesá na nulu, musia podniknuť opatrenia chrániace kvitnúce stromy. Jedným z takýchto opatrení je striekanie vody. Strieka sa dovtedy, kým teplota opäť nevystúpi nad nulu alebo kým sa neroztopí ľad na listoch a kvetoch stromov. Je to najúčinnejší spôsob. Možno však použiť aj zadymovanie a vyhrievanie ovocnej záhradky.

Do polovice mája možno ešte preštepovalať jadroviny. Keď sa lyko začne zarezávať, treba

ho uvoľniť. Na mladých, ešte nerodiacich stromoch môžeme uplatniť opatrenia na urýchlenie rodovosti (krúžkovanie, škrtenie, nakláňanie výhonkov buď celých konárov a pod.).

Významnou činnosťou, ktorú naši záhradníci zanedbávajú, je preriedovanie plodíkov, najmä na mladých stromoch, a to po odkvitnutí, keď sa ukazuje veľká úroda. Totiž pri veľkom množstve ovocia by mu strom nestačil dať dostatočné množstvo živín. Pri preriedovaní plodíkov na jabloniach a hruškách musíme však postupovať veľmi opatrnne, lebo tam býva veľmi intenzívny prirodzený opad. Teda prebierku treba začať až po tomto opade, aby sme nespôsobili, že na strome zostane príliš málo ovocia. Netreba sa obávať, že prebierkou zmenšíme úrodu. Strom to vynahradí veľkosťou a kvalitou ovočia, takže z váhy nič neubudne.

Keď je máj suchý, treba stromy, tak ako zeleninu, zavlažovať. V tomto mesiaci sú veľmi dôležité postreky proti chorobám a škodcom, medzi ďalším proti škvritnosti listov na ríbezliach, múčnatke jablňovej, piliarke a v horských oblastiach proti chrastaviteľnosti jabloní a roztočom.

Chovateľia

V tomto mesiaci majú drobnochovatelia trochu menej práce. Mladé húsatá či kurence už dostatočne podrástli, preto im nemusíme venovať toľkú pozornosť. Kačice sú ešte znášajú vajcia, ale ich oplodenosť klesá. Na chov je najlepšie nechať káčatá z prvých odchovov, lebo len tie sa cez leto dobre vyvinú a vyrastú.

Včelári

Príroda je v máji v plnom prúde a poskytuje včelám bohatú pašu. Včely na takú situáciu v prírode prudko reagujú. Plodiská úľov sú plné včiel a na plástoch veľké rozlohy vče-

lieho plodu. Denne sa liahnu tisíce mladušiek. Vrcholí rovoj včelstiev, ale aj stavebný pud, prudko sa tiež prebúdza rojivý a zhromažďovací pud.

Včelári musia urobiť všetko, aby k rojeniu nedošlo. Napr. možno rozšíriť letáčový otvor na celú šírku, čím do úľa vniká viac vzduchu, preto sú včely nútene staráť sa o udržanie potrebného tepla. Môžeme tiež postupne uberať z utepľovacích hmôt, najmä pod plodiskom. Keď včely zaplnili celý priestor v plodisku, treba im nadstaviť medník, resp. umožniť prechod do medníka obsadeného plástmami. Matke treba zamedziť prístup do medníka, lebo by tam kládla vajíčka a z plástov obsahujúcich plod by sme nemohli vymetať med. Toto všetko má za účel oddialiť vznik rojovej nálady včelstva.

Keď zistíme, že včely stavajú misky - začiatky materských buniek a keď matka položila do takejto misky vajíčka, vtedy nám nezostáva iné iné len vyčkať, kým sa z nich nevyvinú larvy. Medzitým si pripravíme prázdný úľ, do ktorého preložíme všetky plasty s plodom. V pôvodnom úľi necháme len plást s matkou a na voľné miesto plodiska dáme prázne plasty. Úľ s plodovými plásťami preložíme na iné miesto - po čase sa z neho vytratia všetky lietavky a vrátia sa do pôvodného úľa. Keď sa potom začne výdatná znáška, včelstvo ju dobre využije, lebo má len nepatrne množstvo plodu, takže podstatná časť včiel sa môže venovať znáške.

Ešte jedno upozornenie. Vo včelstve treba čo istý čas obnovovať dielo pridávaním a výstavbou medzistienok pri súčasnom vyraďovaní starých plástov. Totiž keď sa včela vyliahne, zostáva v bunke výkal po larve prekrytý kokonom (košielkou) po vyvinutej kukle. Tým sa bunka zmenšuje, takže sa v nej liahnu stále menšie a menšie včely, ktorých odolnosť klesá a ich vek sa kráti. Má to vplyv na výtažok medu. (jš)

ZBIERAME BYLINY

Dnešnou bylinou, ktorú chceme predstaviť, je JABLČNÍK OBÝČAJNÝ (lat. *Marrubium vulgare L.*). Patrí medzi najstaršie liečivé rastliny, aké ľudstvo používalo. V antike medicíne ho považovali za všeliek, ale najviac ho používali proti suchotám. V stretnutku mu dokonca pripisovali magickú moc, a tak sa dosťal medzi tzv. čarodejnícke rastliny.

Jablčník je trváca rastlina s rovnou, štvorhrannou byľou vysokou až 50 cm, s vajcovitými, protistojne uloženými listami (vždy po dvoch), medzi ktorí sú pri byli uložené biele kvety v tvare koruniek. Rastie pri plotoch, ohradách, v priekopách, na rumoviskách. Kvite v júni až septembri.

Pre liečebné účely sa zbiera vŕňať (bez drevnatých častí a plodov), občas aj listy, najlepšie na začiatku kvitnutia. Môžeme to robiť viačkrát do roka. Možno ho sušiť v tenkých vrstvách na vzdušnom, zatienenom mieste. Rastlina obsahuje veľa trieslovín, glykozidické horčiny (marubín), silicu, saponíny a pod.

Jablčník má mnohoraké použitie. Keďže obsahuje horčinu, pôsobí ako prostriedok podporujúci vylučovanie žľče do črev a lieči žlčníkové ťažkosti. Pomáha tiež zastavovať hnačky, priaživo pôsobí pri nepravidelnom tepe srdca (arytmia) a má protizápalový účinok. Jablčník uvolňuje hlien z horných dýchacích ciest a uľahčuje vykašliavanie. Chudým ľudom pomáha príberať na váhe, lebo posilňuje žalúdok a zlepšuje chuť do jedla. Ludová medicína ho využíva aj pri bolestivej menštruačii.

Jablčník možno užívať dvojakým spôsobom: vo forme čaju alebo tak, že sa suchá vŕňať rozomelie na prášok. V prvom prípade treba na prípravu 1 hrnčeku čaju použiť 1 čajovú lyžičku drogy. Čaj sa odporúča piť pri hnačkách, na zlepšenie chuti a proti kašľu. V druhom prípade treba užiť 4 gramy práškovej drogy na deň. Túto formu možno voliť proti kašľu, pri silnom zahlielení predušiek a na liečenie chronického zápalu prie- dušiek. Nie je zanedbateľný ani blahodarný účinok pri vonkajšom užívaní do osviežujúcich kúpelov, pri ošetrovaní zlehojaciach sa rán a pod. (jš)

ĽUDO ONDREJOV

KED SLNKO ZAPADALO

Slnko zapadalo za Ostrým vrchom. Dívali sme sa na jeho červenkové lúče, ako sa prebíjajú vtvormi stromov v našej záhrade. Moja sestra Anna sedela v tráve a robila si dlhú reťaz zo stopiek púpavy.

„Anna,“ opýtal som sa jej, „čo je tam, kde slnko zapadá?“

„Tam je koniec sveta,“ odpovedala vážne.

Koniec sveta... Musí to byť ďaleko, lebo i stará mať, keď som bol kedysi rozobil oblok, vyhŕážali sa mi, že ma musia zmlátiť, čo by som i na koniec sveta utekal.

Predstavil som si široký priestor zeme; to že je náš svet. Jeho okraje sú odrezané a za nimi nekonečná prázdna hlbina. Kto by prišiel celkom na kraj sveta, mohla by sa mu poklínut noha a spadol by do tej prázdnosti. Kto vie, kde by sa zastavil!

„Anna,“ ozval som sa znova, „za Ostrým vrchom už iste bude koniec sveta.“

Anna povedala, že môže byť, a ja som sa zadíval na končiar Ostrého vrchu, ktorý som poznal iba z videnia a z rozprávok koscov z dediny. Ujo Slúka každý rok chodieval kosiť na Ostrý vrch. Zavše večerom prišiel k nášmu starému otcovi. Sadli si na lavičku na posiedku a zapálili si do fajok. Ujo Slúka rozprával:

„Tak sme ti večer, keď sa stmilo, nakládali ohňa pod horou, pod veľkým bukom. Polievky s mäsom sme sa napáckali poriadne a ľahli si spať, všetci okolo ohňa. Ja, reku, kosu nechám poruke; cert ho vie, čo sa môže v noci prihodiť.“

Duro Šajga mal prikladať na oheň do polnoci, aby oheň nevyhasol, lebo keď padne rosa, budú ti zuby od zimy klepotať, ak nemáš pahreby.

Zapálím si a ľahiem. A ešte poviem Šajgovi: „Duro, o polnoci ma zobud', ja budem potom prikľadať až do svitu.“ A zaspal som.

Tu odrazu myká ma Ďuro Šajga za nohu: „Ondrej, Ondrej, preboha!“

Vyskočím a schytím kosu, ako mi visela nad hlavou, zavesená na konári.

Šajga sa celý trasie a ukazuje do tmy.

Ký čert to môže byť? Blýskajú sa tam okále, velikánske ako taniere.

„Ej, pánboh s nami,“ pomysel som si a len ma tak mráz poprechadol.

„Chlapi, berte kosy! Zle je s nami!“

Chlapi povyskakovali, ale kosy boli práve blízko toho miesta, kde sa blýskali veľké oči akýchsi dravcov.

Vtom zavolał starý Kochuľa: „Medvede! Medvede! Hádžte raždie na oheň a kričte, ako len vládzete, lebo nás pošpintujú!“

Tu sme začali hádzat na oheň suché raždie a kričali, ako kto vládal a čo mu na um prišlo: „Bi ho! Hej, otca ti naháňam! Zabi ho! Júj! Jajajáj!“

Oheň vzbíkol vysoko a vtom medvede začali utekať, postrašené naším krikom a ohňom. Ale to svet neslychal, aké to boli opačky. No, bohuprisáham, ani o mak neboli menšie od dvojročnej jalovice!“

Tieto rozprávky uja Slúku vždy mi boli na rozume, keď som pozeral na Ostrý vrch. A mal som veľkú vôľu vytratiť sa raz z domu a ísť smerom na Ostrý vrch - až na kraj sveta. Ak by som stretol medveda, budem utekať, ako mi nohy vystačia. Bežať viem iste lepšie ako taký obyčajný medved, lebo ani jeden chlapec v dedine nemôže ma dohoníť, keď sa hráme o loptu.

A ako slnko zapadalo, slabý vetrík preváli sa záhradou, povedal som Anne:

„Zoberme sa na koniec sveta! Podme ta, kde slnko zapadá. Neboj sa, ja sa ani medvedov nezľaknem! Vezmem si tú malú sekerku, čo starý otec nabrúsil, a keď príde medved, budem sa oháňať, aby ku mne nepristúpil.“

Anna chvíľu rozomyšľala a potom vstala, dala mi jednu reťaz zo stopiek púpavy, ktorú som si povesil na hrdlo. Aj ona si nechala jednu. Zaskočil som po sekerku a hybaj. Vybrali sme sa hore, na Kopanice, cez Dolinku, len hore, kde slnko zapadalo.

Za Dolinkou sme ešte nikdy neboli. Bola to krajina celkom neznáma. Cesta hlboko vybrázená od vozov, vyjarčená od povodní, keď zavše príval zahučal nad našou dolinou. A všade samá skala, samý pichliač, len sme tak podlamovali nohy v kolenach a sipeli cez zuby pri každom kroku, lebo sme boli bosí.

Ideme hore a hore a tu proti nám veľký krdeľ oviec, pred nimi starý valach, okolo neho ohromný bieli psi dlhej srsti a za ovcamy malý honelník. Psi, ako sa blížili k nám, zaštekali. Sestra sa zlakla.

„Utekajme!“ zvolala na mňa a dala sa do behu.

Naľakala i mňa, tiež som začal uháňať, ako som vládal. Necítil som už, že sa mi ostré skalky vrážajú do podošiev, len som zaskakoval nadol ako divý.

Tu začne starý valach vykrikovať:

„Kdeže ta ide?! Či ideš sem! Ja tvoje ďahe!“

Sestra zastala a začala plakať. Musíme sa vratíť k valachovi, lebo na nás kričí a ide nás zajat.

„Ujdime!“ zvolal som a chytíl som ju za ruku.

Pustili sme sa ako vietor. Keď sme odbehli ďaleko od oviec, odrazu sestra zasipela od bolesti a sadla si. Veľký trň ju pichol do päty. Nevládala ho vybrať lebo bol zalomený, nuž vytiahol som chytrou z vrecka nôž a obratne som trň vytrhol, lebo som už dobre rozumel takýmto veciam.

A ako sme sedeli ustarostení na zemi, počuli sme zdaleka valachovo volanie:

„Či ideš sem? Kdeže ta ide? Ja tvoje ďahe!“

Pozreli sme na seba a zasmiali sme sa.

„To je smiešne!“ zvolala sestra. „Valach kričal na ovce, a my sme sa nazdali, že to na nás!“

Stmievalo sa, keď sme sa vracali domov. Nezradili sme ani slovom, čo sa nám stalo, lebo starý otec by sa nám bol smial!

Nikdy nebola večera taká dobrá a chutná ako vtedy. A po večeri sladká únava zatvárala oči.

Snívalo sa mi, že chodím s Annou na samom konci sveta a pozérám cez okraj dolu, do nekonečných hlbín. Ligocu sa tam hviezdičky všakovávajúce svetiel a preletujú veľké čierne vtáky.

I ľuto mi bolo v spánku, že som odišiel z domu a opustil svoju mamičku...

(Z knihy: O. Sliacky; Zlaté slniečko, Mladé letá, Bratislava 1987)

Pod' me, chlapci, pod' me zbíjať

Allegretto

([Redakcia, 1880])

JÁN NAVRÁTIL

MAMIČKINO POD

Mama má v očiach nezábudky,
na lícach beláska.
Keď mi je člivo, povie: „Pod,
mamička si fa poláska.“

A dych má ako harmanček,
čo kvitne na lúkach.
Keď ublížíš si, povie: „Pod,
mamička ti to poťufá.“

Nadídu mrazy, prituhne,
a vietor kopí záveje.
Už pri dverách ma čaká: „Pod,
mamička si fa zohreje.“

I v strachu iba ku nej bežím,
na perách joj! a beda!
Otvorí náruč, povie: „Pod,
mamička si fa nedá.“

VESELO SO ŽIVOTOM

- Prišiel som na to, že je životu nebezpečné piť z cudzieho pohára.
- Dostal si chrípku?
- Nie, po hlave.

- Babka, rýchlo podte, väš Janko sa napil benzínu a teraz behá po dvore ako šialený!
- Nezpokojujte sa, keď mu dôjde benzín, zastav sa.

Stretnú sa susedia, žijúci na farmách ďaleko od seba:
- Ako prežila tvoja stodola posledný uragán?
- Poviem ti, keď ju nájdem.

- Pán vodič, mali by ste si očistiť predné sklo!

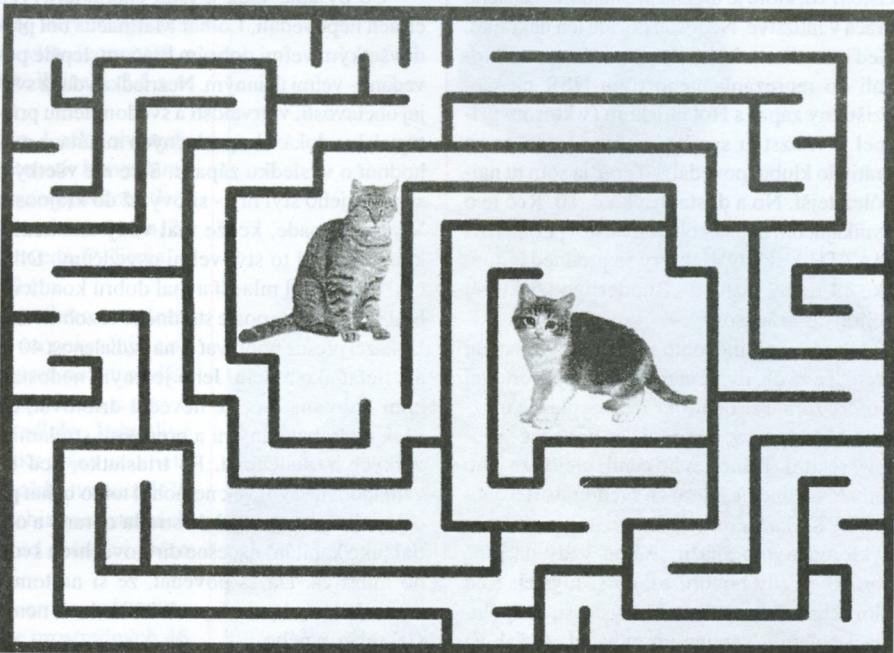
ĽUDMILA PODJAVORINSKÁ SLOVENSKÁ CHALÚPKA

Chalúpočka rodná,
v sviežej hore skrytá,
sta by si mi bola
k srdcu zlatom vitá.

Lúbim si fa, lúbim,
hoc niet v tebe zdoby -
neviem ani sama,
čo fa drahou robí.

ÚLOHA PRE VÁS

Dnes sme pre vás pripravili tajničku labirynt. Vašou úlohou bude pomôcť mačičkám nájsť cestu k sebe. Vyriešenú úlohu pošlite na adresu redakcie. Prajeme príjemnú zábavu. Zo správnych odpovedí predošlého čísla sme vyžrebovali troch výhercov. Sú to: Artúr Vaniček z Durstína, Halina Wierbiaková z Malej Lipnice a Krištof Griglak z Vyšných Láp.

- To je zbytočné. Aj tak som si zabudol doma okuliare.

Macko Puf hovorí prasiatku:

- Dostali sme desať pohárov medu, po osem pre každého.
- Ale macko, ako to ráta! To je po päť pre každého.
- Rátaj si, ako chceš, ja som si už svojich osem zjedol.

Mama hovorí synovi:

- Janko, pani učiteľka sa na teba znova sťažovala!
- To nie je možné. Už päť dní chodím poza školu.

ČO JE TO?

Lieta z kvietka na kvietok.
Z hŕňa sladký majetok.
Ak ho držíš v hrsti,
zlepia sa ti prsty.
(alečV)

Z lístkového kornútka
osem zvoncov vykúka.
V každom taká vôňa spáva,
až sa mravcom krúti hlava.
(aknilavnoK)

Ukrýva v krku
milión „hrkú“.
(bulohH)

Má štyri diery,
do piatej mieri.
(kfbmoG)

Na jar má šatky
zo žltej látky.
Cez zimu
nosí bielu perinu.
(acičaK)

Sedf jazdec na konfíku,
pozerá a čuší,
nedrží sa za uzdičku,
on sa drží uší.
(erailukO)

Chalúpočka rodná,
kútek sveta prostý,
nekrášli fa zlato,
nezdobia fa skvosty.

Maľovanie iba,
čo ti pestri stienku,
a kríčačok kvetný,
muškát na okienku.

Predsa z teba šťastie
rovno k duši veje:
ved' reč v tebe sladká,
slovenčina zneje.

NEPOKORNÝ

Taký bol od začiatku. Keď v roku 1979 podpísal ako profesionál prvú zmluvu s futbalovým klubom Borussia Moenchengladbach (mal vtedy 18 rokov), hned si zažal tričko s číslom 10, ktoré je určené pre najdôležitejšieho hrácu v mužstve. Nedostal ho, ale len nakrátko. Keď ho totiž o rok neskôr po prvý raz nominovali do reprezentačného tímu NSR na medzištátny zápas s Holandskom (v ktorom prišiel k víťazstvu svojho mužstva), len čo sa vrátil do klubu, povedal: - Teraz ja som tu najdôležitejší. No a dostať tričko č. 10. Reč je o vynikajúcom nemeckom futbalistovi Lotharovi MATTHAEUSOVICI, ktorý sa prednedávnom ako 39-ročný rozlúčil s Bundesligou, v ktorej zohral 464 zápasov.

Predstavujeme tohto veľkého futbalistu aj preto, že za ok. dvadsať rokov svojej športovej kariéry zohral za nemecké reprezentačné mužstvo 144 zápasov, čo je - dá sa povedať - svetový rekord. Tréneri si ho cenili nielen za jeho futbalové umenie, ale aj za svedomitosť a obeťavosť. Ku každému zápasu pristupoval neobvykle poctivo a snažil sa hrať vždy na plné obrátky. Vždy hovoril to, čo si myslel. Keď sám behal až do vysilenia a myslil si, že spoluhráči počasili verejne im vynadal. Avšak na druhej strane vždy mohli počítať s jeho pomocou, keď im niekto krvidil. Stávalo sa, že vo svojej nekompromisnosti zachádzal občas príaleko a pásťami dokazoval svoju pravdu na ihrisku. Bol to skrátka hráč, o ktorom sa hovorí, že keď mu niekto šliapne na otlak, dokáže dvojnásobne vrátiť. Z tohto dôvodu mával často problémy s rozhodcami, keďže aj tým dokázal

povedať pravdu do očí, ak si myslel, že sa pri rozhodovaní pomýlili. Možno aj preto mal dlhú prestávku v hre za nemecké národné mužstvo, a sice od decembra 1994 do júna 1998. Nebyť toho, jeho rekord v počte zohraných medzištátnych zápasov by bol oveľa vyšší.

Čo by sme však o jeho charakterových črtach nepovedali, Lothar Matthaeus bol predovšetkým veľmi dobrým hráčom, lepšie povedané - veľmi účinným. Nezriedka vďaka svojej obetavosti, vytrvalosti a svedomitému prístupu k hre dokázal v posledných minútach rozhadnúť o výsledku zápasu. Síce nie všetkým sa páčil jeho štýl hry - silový až do krajinosti. V jeho prípade, keďže mal vždy znamenitú kondíciu, bol to štýl veľmi osvedčený. Dlhý čas, pokiaľ bol mladší a mal dobrú kondíciu, hral v útoku a na poste stredného rozohrávača. Dokázal presne prihrávať aj na vzdialenosť 40 m a strieľať ako z dela. Jeho jediným nedostatkom bolo snáď to, že nevedel driblovať, čo však nadrábal silnými a presnými streiami z veľkých vzdialenosťí. Po tridsiatke, keď už vzhľadom na svoj vek nemohol toľko behať po celom ihrisku, prešiel do stredu obrany a od-tia (ako kapitán) úspešne dirigoval hrou svojho mužstva. Dá sa povedať, že si na tomto poste dodnes, hoci už zavŕšil 39 rokov, nenašiel seberovného.

Lothar Matthaeus za dvadsať rokov svojej kariéry hral len v troch kluboch. Najprv, v rokoch 1979-84, to bola Borussia Moenchengladbach, potom v rokoch 1984-88 Bayern Mnichov, neskôr (1988-92) taliansky Inter Miláno a od roku 1992 do marca 2000 opäť Bayern Mnichov. Päťkrát vybojoval titul majstra Nemecka a ako člen národného mužstva

aj titul majstra sveta (1990), kým dvakrát (1982 a 1986) bol strieborným medailistom.

Hoci sa L. Matthaeus rozlúčil s Bundesligou, má ešte stále pevné miesto v reprezentačnom tíme Nemecka. Preto nie je vylúčené, že zahrá aj počas tohoročných júnových majstrovstiev Európy, ktoré sa uskutočnia v Holandsku a Belgicku. Tým sa mu naskytne možnosť dotiahnuť svoj rekord v hre za národné mužstvo snáď aj do závratnej výšky 150 zohratých zápasov, čo hľadám dlho nikto neprekonať. Kým sa tak stane, bude hrať ešte niekoľko týždňov v americkom klube Metro Stars New York. (js)

Hviezdy svetovej estrády

GUNS N' ROSES

Je to jedna z najznámejších amerických rockandrollových skupín, ktorá skoro desať rokov pútala pozornosť miliónov zbožňovateľov rocka na celom svete. Založil ju v roku 1985 v Los Angeles spevák a skladateľ Axl W. Rose a jej členmi boli: gitaristi Saul Hudson nazývaný aj „Slash“ a Izzy Stradlin, basista Duff McKagan a bubeník Steven Adler. Hudobným mozgom formácie bola dvojica Axl - Hudson, ktorí zložili väčšinu hitov skupiny Guns N' Roses.

Clenovia skupiny od začiatku zaskočili svojich obdivovateľov nielen svojou hudbou, tvrdým rockom, ktorý hrali, ale aj samým svojím zjavom a vystupovaním. Boli akýsi divokí, hlasití, nazlostení a neslušní. Ich šialené, vyzývavé šou však vzbudzovali újas-

mladých nadšencov rocka nielen v Spojených štátach, ale aj v cudzine. Dá sa povedať, že v priebehu roka sa stali známi skoro na celom svete. Nečudo, že už prvé single, ktoré nahrali krátko po založení skupiny, si získali veľkú obľubu a napriek vysokým nákladom boli rýchle vypredané. Tak bolo aj s ich ďalšími nahrávkami. Azda najlepšie z ich nahrávok sú

albumy: *Appetite For Destruction* (1987) a *Use Your Illusion I & II* (1991), ktoré boli vypredané vo vyše dvadsaťmilionovom náklade a natrvalo vošli do elity najväčších rockových platní sveta. Roky 1986-1993 boli pre túto skupinu najplodnejšie. Nehovoriač o početných platniach skupina v tomto období uviedla na svetové estrády vyše tridsať vynikajúcich hitov, ktoré sa dostali do klasík tohto hudobného druhu. Spomeňme aspoň niekoľko najznámejších: *Welcome to The Jungle*, *Sweet Child O' Mine*, *Paradise City*, *You Could Be Mine*, *Don't You Cry*, *November Rain*, *Knockin' On Heaven's Door*.

V roku 1994 sa skupina, medziiným pre rozpory s vedúcim Axlom, neočakávane rozpadla a jej členovia začali samostatnú činnosť. Teraz však po šiestich rokoch sa k nám opäť vracia albumom *Live Era 87-93*, na ktorom sú zachytené v koncertnej verzii najväčšie hity Guns N' Roses. Verme, že sa onedlho dostane aj do hudobných predajní v Polsku. (js)

EFEKTNÝ PULÓVRIK

Údaje sú na veľkosť 40-44. Pri pletení postupujte podľa pripojených schém.

Spotreba materiálu: 280 g čiernej mohérovej vlny, 60 g sivej mohérovej vlny, 50 g čiernej vlny, 50 g béžovej vlny (ecru), 20 g červenej, 50 g bielej vlny, 1 malý červený gombík; ihlice č. 3,5 a 4; okrúhla ihlica č. 3,5.

Jednotlivé vzory: **okrajový vzor** - 1 očko hladko, 1 očko obrátene; **džersejový vzor** - lícová strana hladko, rubová obrátene; **motív hlavy dámy** vpletáte na predný diel džersejovým vzorom podľa pripojenej predlohy. Jednotlivé farby sú na predlohe označené číslami: 1 - sivá mohérová vlna, 2 - čierna mohérová vlna, 3 - biela, 4 - béžová (ecru), 5 - červená, 6 - čierna.

Skúška očiek: 26 očiek a 33 riadkov = 10 x 10 cm.

Predný diel: Na ihlice č. 3,5 nahodíte čiernej mohérovej vlnou 140 očiek a upletiete okrajovým vzorom 8 cm. V práci pokračujete na ihliciach č. 4 džersejovým vzorom. V prvom džersejovom riadku pridáte rovnomerne 14 očiek. Na ihlici máte 154 očiek. Upletiete 4 riadky a začnete vpletať motív hlavy dámy podľa pripojenej predlohy. Jednotlivé farby sú označené číslami. Vo výške 60 cm od začiatku práce uzavriete prostredných 16 očiek na priečrňák. Ďalej pletiete každú stranu zvlášť. Na priečrňák uzavriete ešte v každom 2. riadku na obidvoch stranach 1 x 4, 2 x 3, 1 x 2 a 6 x 1 očko. Vo výške 68 cm od začiatku práce uzavriete naraz plecia.

Zadný diel: Pletiete tak isto ako predný, ale celý čiernej mohérovej vlnou. Vo výške 66 cm od začiatku práce uzavriete prostredných 46 očiek na priečrňák. Ďalej pletiete každú stranu zvlášť. Na priečrňák uzavriete ešte v každom druhom riadku na obidvoch stranach 1 x 2 a 1 x 1 očko. Vo výške 68 cm uzavriete plecia.

Rukáv: Zošijete plecia pulóvra. V dĺžke 27 cm od pleca na prednom i zadnom diele na ihlice č. 4 naberiete 144 očiek a pletiete čiernej mohérovej vlnou džersejovým vzorom. Rukáv zužujete tak, že uzavierate v každom 4. riadku na obidvoch stranach 35 x 1 očko, až kým nemáte na ihlici 74 očiek. Po upletení 44 cm uzavriete v pravidelných odstupoch 14 očiek a prejdete na ihlice č. 3,5. Upletiete 6 cm okrajovým vzorom a pletenie naraz uzavriete. Druhý rukáv pletiete rovnako.

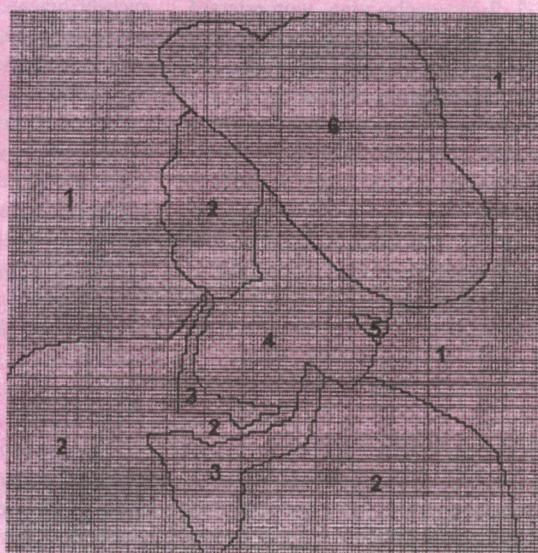
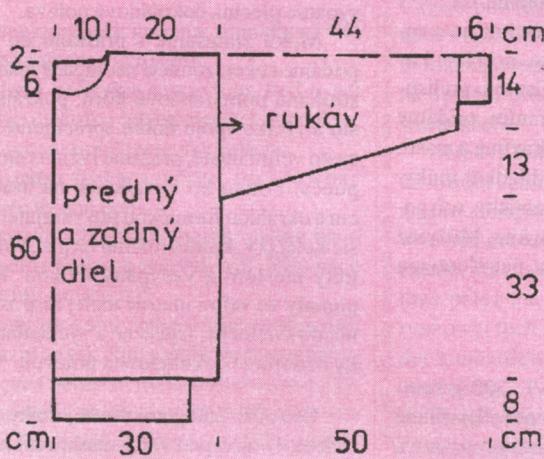
Vypracovanie: Zošijete boky pulóvra. Na okrúhlu ihlicu č. 3,5 naberiete očká okolo priečrňáka a upletiete čiernej mohérovej vlnou okrajovým vzorom 4 cm. Pletenie naraz uzavriete. Nakoniec prišijete červený gombík ako náušnicu.

(Podla Života č. 40/98; Kresba: E. Vallová)

Schéma, podľa ktorého vpletáte hlavu dámy na predný diel pulóvra

Schéma strihu pulóvra

CHOROBY PSZCZÓŁ

Grzybica otorbielakowa (wapienna) czerwiu. Występuje w ciągu całego sezonu pszczelarskiego, od kwietnia do października. Największe nasilenie choroby przypada jednak na lipiec i sierpień. Wywołuje ją pewien gatunek grzyba a źródłem zarazy są zwykle chore lub zamarłe larwy. Z ula do ula zarodniki grzyba są przenoszone wraz z pylkiem lub podczas rabunku zakażonego miodu. Zarazę może rozprzestrzenić także pszczelerz. Występowaniu choroby sprzyja spadek temperatury i zazębienie czerwi. Choroba pojawia się i występuje nagle. Jej początek daje czerw trutowy, położony na brzegach i dolnych częściach plastra. Grzybina pasożyta widoczna jest w tylnej części ciała larwy. W krótkim czasie grzybina wypełnia całą otwartą komórkę i promienisto rozwija się po powierzchni plastra. Gdy choroba ogarnie czerw nie wsklepiony, lub gdy zasklep zostanie usunięty, można spostrzec bialo-żółtą zawartość komórek, która pokrywa cały martwy czerw. Komórka taka wygląda tak, jakby była wypełniona wapnem - od czego pochodzi zresztą i nazwa choroby. Zwalczanie choroby polega na usuwaniu z chorego pnia zakażonych plastrów, po czym gniazdo zwęża się i

starannie okrywa. Pszczoły należy podkarmiać ciepłym syropem z cukru. Zapobieganie polega na hodowaniu tylko silnych rodzin i trzymaniu pasieki w suchych miejscach. W przypadkach wyjątkowo uporczywych stosuje się przesiedlenie pszczół wraz z odkażeniem ula.

Choroba zarodnikowcowa. Matka jest podatna na zakażenie zarodnikowcem na równi z innymi członkami rodzin pszczelej. Obawy i przebieg choroby matki nie różnią się od przebiegu choroby u pszczół robotnic. A więc występuje biegunka (rzadziej zaparcie), słabnięcie, rozdęcie odwłoku. Pszczoły tracą zdolności lotne - po opuszczeniu ula nie mogą wzlecieć, podskażą na ziemi przed wylotem i zbierają się w grupki. Poza zmianami w przewodzie pokarmowym zakażenie wywiera duży wpływ na jajniki, przebieg jajeczkowania i na płodność matki. W jajowadach następuje rozpad komórek jajowych, co z kolei powoduje częstocowy zanik całego jajnika, który z czasem staje się mały, zanikający. Zmiany występują również w obrębie komórek odżywcznych w rurkach jajowych. Leczenie jest wątpliwe. Zwalczanie choroby polega na niszczeniu zarazka poza organizmem pszczoły oraz szybkim usuwaniu z ula źródła zarazy. Najważniejszym warunkiem zwalczania choroby jest dokładne odkażanie ula i sprzętu poprzez oczyszczenie i wyszczarowanie 3% roztworem sody.

POSOCZNICA KRWOTOCZNA OWIEC

Jest to schorzenie wywoływanie przez zarezek tzw. warunkowo chorobotwórczy. Zarezek ten znajduje się stale w górnych drogach oddechowych u zdrowych owiec i wywołuje chorobę z osłabienia odporności organizmu owcy. Przebieg choroby zależy nie tylko od zjadliwości zarazka, ale także od czynników, które usposobiły go do uzjadliwienia się i od warunków, w jakich chore zwierzęta przebywają. Czynnikiem szczególnie szkodliwym jest transport. Nie bez wpływu na wystąpienie tej choroby są także: niedostatek pasz, pasze o niskiej wartości oraz nadmierne zagęszczanie zwierząt w pomieszczeniach. Zarazek atakuje przede wszystkim jagnięta tuż po ich urodzeniu lub po odsadzeniu ich od matek. U zwierząt starszych choroba ma przeważnie postać przewlekłą. Choroba występuje najczęściej nagle w okresie wiosennym. Przy postaci nadostrej ma bardzo szybki przebieg. Towarzyszą jej ślinotok, chwiejny chód, drgawki. Jagnięta giną szybko. Schorzenie ma nieraz tak szybki przebieg, że może nasuwać podejrzenie zatrucia. Postać ostra cechuje się wysoką gorączką, apatią, niechęcią do ssania, zaczernieniem spojówek, wysiękiem śluzoworopnym z nosa, dusznością, często kaszlem. Mogą wystąpić też obrzęki głowy i szyi. Śmierć następuje zwykle w ciągu 2-5 dni. Postać podostała trwa

ZUZKA VARÍ

ČO NA OBED?

KLOPSY NA VÍNE. *Mäsová zmes:* 300 g bravčového mäsa, 300 g hovädzieho mäsa, 1 vajce, soľ, korenie, vegeta, 2 strúčiky cesnaku, 30 g cibule, hladká múka, olej. *Omáčka:* 40 g cibule, 1,5 dl červeného vína, worcesterská omáčka, mletá paprika, múka, soľ, troška cukru.

Do pomletého mäsa vmešáme vajce, soľ, korenie, vegetu, rozotretý cesnak a posekanú cibuľu. Na 24 hodín odložíme. Na druhý deň formujemy bochníčky, ktoré obaľujeme v hladkej múke. Na oleji ich po oboch stranách opečieme a dáme na tanier. Vo výpeku urestujeme posekanú cibuľu, poprášíme múkou a červenou paprikou. Zalejeme vínom a vodom. Pričutíme worcesterskou omáčkou, soľou a cukrom. Krátko povaríme, vložíme dnu klopsy a podusíme.

PAELLA (španielska kuchyňa). 1 cibuľa, olej, 3 paradajky, 2 strúčiky cesnaku, 150 g šunky, 200 g ryže, mäsový vývar, 200 g rybieho file, šafran, mleté čierne korenie, muškátový orech, údený syr.

Nadrobnou posekanú cibuľu zapeníme na oleji, pridáme pokrájané paradajky, rozotretý cesnak, soľ, šunku pokrájanú na kocky. Krátko opečieme, pridáme umytú a sparenú ryžu, podusíme, zalejeme horúcim vývarom a pridáme na kocky pokrájané rybie filé. Okoreníme šafranom, muškátovým orechom a čiernym mletým korením. Posypeme postrúhaným syrom a podusíme vo vyhriatej rúre.

FRANKFURTSKÁ POLIEVKA. 100 g suchého hrachu, 100 g koreňovej zeleniny, 20 g masti, 20 g hladkej múky, 200 g zemiakov, 100 g párkov, 1 cibuľa, mleté čierne korenie, soľ.

Deň pred varením namočíme hrach vo vode. Uvaríme ho do polomäkkia, pridáme koreňovú zeleninu a dovaríme. Cez sito prelijeme, dochutíme čiernym korením, pridáme cibuľovú zásmažku, ktorú pripravíme z masti, nadrobno posekanej cibule a hladkej múky. Pridáme čisté a pokrájané zemiaky, soľ, pokrájané párky a domäkkia uvaríme. Môžeme posypať nadrobno posekanou petržlenovou vňaťou.

ŠALÁTY

ŠAMPIŇONOVÝ ŠALÁT. 300 g šampiňónov, 150 g šunky, olej, 4 nevelké mladé pory, paštika, soľ, 2 kaleráby, kečup, citrónová šťava.

Šampiňóny pokrájame na plátky a dusíme s pokrojenou šunkou na oleji. Pridáme na tenké kolieska pokrájané pory, posekanú paštiku, osolíme, pridáme postrúhané kaleráby, kečup, šťavu z citróna a premiešame. Podávame vychladnuté.

MÚČNIKY

MANDLOVÉ PLACKY. 240 g polohrubej múky, 150 g masla, pol balíčka prášku do pečiva, 100 g práškového cukru, 100 g mandlí, trochu pomarančovej kôry, 1 lyžica rumu alebo punču, maslo a múka na vymästenie a vysypanie plechu, čokoládová poleva.

Múku zmiešame s práškom do pečiva, pridáme cukor, zomleté neolúpané mandle, postrúhanú pomarančovú kôru, pokrájané maslo a vsetko spolu dobre spracujeme. Ked je cesto veľmi husté, pridáme lyžicu rumu alebo punču. Potom ho vyvalkáme na hrúbku 1/2 cm a okrúhlou formičkou povykrajujeme menšie koláčiky, ktoré uložíme na plech slabo potretý maslom a vysypaný múkou. Pečieme pomaly vo veľmi mierne teplej rúre asi 30 minút do svetložltá. Upečené a vychladnuté placky ozdobíme čokoládovou polevou.

OLADE. 250 g polohrubej múky, 1 pohár mlieka, 1 vajce, po 1 lyžici masla a cukru, trochu soli, 15 g droždia, 4-5 jablk, olej na vyprážanie.

PRAWNIK

PUŁAPKI KREDYTOWE

Aby uniknąć przykrych niespodzianek przy spłacaniu kredytu, przed jego zaciągnięciem trzeba dokładnie policzyć, ile dany kredyt będzie kosztował i czy odpowiadają nam warunki stawiane przez bank: liczba i wysokość rat oraz oprocentowanie.

Rodzaje kredytów

Banki oferują kredyty ratalne, gotówkowe i lombardowe. Można też zaciągnąć pożyczkę odnawialną lub skorzystać z debetu na koncie osobistym.

Kredyt ratalny można zaciągnąć w banku lub u pośrednika kredytowego, który za ustaloną prowizję załatwia formalności i oszczędza czas klienta. Przed złożeniem wniosku o kredyt trzeba wiedzieć, ile wynosi oprocentowanie, prowizja banku i jaki jest czas spłaty. Każdy bank daje inne warunki, każdy oferuje inną maksymalną kwotę, którą można pozyczyć, i żąda innej wysokości wkładu własnego, czyli posiadania przez klienta określonej sumy, przeznaczonej na ten sam cel, na który zaciąga on kredyt.

Starając się o kredyt ratalny, trzeba poinformować bank, na co przeznacza się pożyczone pieniądze. Nie można np. powiedzieć, że chce się kupić meble, a pieniądze przeznaczyć na urlop, bank bowiem nie wyplaci pieniędzy do ręki, lecz przeleje je na rachunek sklepu meblowego.

Przy kredycie gotówkowym pieniądze dostaje się do ręki. Trzeba jednak zabezpieczyć pożyczkę, zwykle wekslem z podpisem poręczyciela.

Potrzebny poręczyciel

Przed zaciągnięciem kredytu należy znać osobę, która poręczy dług (a w razie niewypłacalności kredytobiorcy będzie go spłacała). Warto się też dowiedzieć, czy - jeśli będzie się miało przypływ pieniędzy - można spłacić kredyt wcześniej i nie stracić na tym. Często bowiem wcześniejsze spłacenie kredytu wiąże się z dodatkowymi kosztami. Warto zatem poszukać takiego kredytu, który można spłacić przed terminem na korzystnych warunkach.

Kredyt lombardowy zaciąga się zwykle na krótko i pod zastaw. Banki przyjmują pod zastaw obligacje, akcje, biżuterię itp. Same wycenia przedmioty przyjęte jako zabezpieczenie. Trzeba się jednak liczyć z tym, że ustalona przez nie cena jest niższa od wartości rynkowej tych przedmiotów. A przy tym kredyt lombardowy jest zwykle najwyższej oprocentowany.

Banki oferują też kredyty odnawialne. Ustalają kwotę, do której można się zadłużyć. Odsetki płaci się tylko od tych pieniędzy, które

sie faktycznie wykorzystało. Czas trwania umowy zwykle jest nieograniczony, ale banki domagają się, by klient co miesiąc spłacał przy najmniej część dlułu. Rodzajem pożyczki jest także, oferowany przez niektóre banki debet na koncie osobistym.

Lepiej spłacić szybko

Oczywiście przy zaciąganiu pożyczki musimy zdecydować, jak szybko będziemy mogli ją spłacić, a więc w ilu ratach i przez ile lat. Nie zawsze najlepszy jest wariant: niskie raty i długi okres spłacania. Zwykle jest tak, że im dłuższy okres spłaty, tym kredyt jest droższy.

POLECENIE ZAPŁATY

Mówi się, że czas to pieniądz, i słusznie. Dlatego warto zlecić bankowi, który prowadzi nasz rachunek (np. ROR lub inny rachunek bieżący), aby dokonywał za nas stałych opłat, np. za usługi telefoniczne, energię elektryczną, gaz, wodę, czynsz. Wystarczy złożyć odpowiednie upoważnienie we własnym banku oraz w instytucji, na rzecz której ma być dokonywana płatność (np. w spółdzielni mieszkaniowej, na rzecz której płacimy czynsz). Instytucja ta musi mieć podpisany z bankiem prowadzącym jej rachunek umowę dotyczącą realizacji takich poleceń. Nie musi to być jednak ten sam bank, w którym ma rachunek płatnik.

Chcąc skorzystać z takiego udogodnienia, trzeba mieć na swoim rachunku bankowym kwotę wystarczającą na pokrycie zlecanej transakcji. W razie braku odpowiedniej sumy na koncie bank nie wyłoży swoich pieniędzy na pokrycie zobowiązań klienta.

Upoważnienie płatności można w każdej chwili odwołać (np. wtedy, gdy zmienia się mieszkanie i będzie się płaciło czynsz do innej spółdzielni). W niektórych bankach można nawet odwołać już zrealizowaną transakcję. W takim wypadku kwota odwołanej płatności zostanie przekazana razem z odsetkami na rachunek klienta.

NOWE LIMITY ULG PODATKOWYCH

Zasady korzystania z ulg podatkowych w r. 2000 w porównaniu z rokiem ubiegłym się nie zmieniły, ale zmieniły się limity tych ulg. Można będzie po prostu odliczyć więcej.

Nadal od podatku można odliczać wydatki: na kształcenie dzieci w szkołach niepublicznych - 19% wydatków, ale nie więcej niż 982 zł 8 gr na każde dziecko; na leczenie i korzystanie z innych prywatnych usług medycznych - 19% wydatków, ale nie więcej niż 327 zł 36 gr.

Limit dla ulgi budowlanej obejmuje lata 2000-2002. W tym czasie można odliczyć od podatku do 4620 zł (przy remoncie domu) lub 3850 zł (przy remoncie mieszkania). Dodatkowo można odpisać od podatku 770 zł na remont lub wymianę instalacji gazowych.

przeważnie 1-3 tygodni. Występuje okresowa gorączka, wypływ surowiczo-ropny z oczu i nosa. Zwierzę chudnie, ulega atakowi ostrego kaszlu. Niekiedy dołącza się obrzęk głowy oraz powstawanie wrzodziejących rozpadlin na skórze między racicami. Postać ta może czasem przejść w przewlekłą, która jednak występuje przeważnie u starszych i silniejszych jagniąt oraz dorosłych owiec. Chole zwierzęta zakażają zdrowe przez kontakt. Rokowanie przy szybkim przebiegu choroby jest niepomyślne. Leczenie zasadnicze przeprowadza się łącznie z poprawą warunków bytowych owiec. Zwierzęta wychudzono oraz silnie kaszlące należy zlikwidować, gdyż rozprzestrzeniają one chorobę. Podejrzane o chorobę - oddziela się od stada i podaje leczeniu. Dość dobre wyniki daje stosowanie detreomycyny, najlepiej łącznie z sulfatiazolem. Skuteczna jest także oksyteracyna oraz trivetrin.

Przy zwalczaniu posocznicy krwotocznej największe znaczenie ma profilaktyka. Owczarnie powinny być czyste, pokarm świeży, niezakurzony. Należy też unikać przepędzania owiec zakurzonymi drogami. Ważnym czynnikiem w zapobieganiu chorobom zaraźliwym jest prowadzenie systematycznej walki z owadami (muchy, komary) i gryzoniami (myszy, szczury), które są głównymi roznosicielami zarazy. (jš)

V teplom mlieku rozmiešame cukor, soľ a droždie, vlejeme do preosiatej múky, pridáme maslo, vajce a dobre premiešame. Često prikryjeme obrúskom a na teplom mieste necháme vykysnúť. Medzitým jablká olúpeme a pokrájame na tenké plátky a tesne pred pečením ich zamiešame do vykysnutého cesta. Lyžicou namočenou v studenej vode vykrajujeme z cesta kúsky, ktoré v rozpálenom oleji vyprážame do zlata. Podávame posypané cukrom a škoricou, s medom alebo so zaváraninou.

MLADÝM GAZDINÁM

- Na zemiakový šalát krájame zemiaky až vtedy, keď celkom vychladnú.
- Presolenú polievku napravíme, keď v nej uvaríme niekoľko celých menších zemiakov, ktoré potom použijeme ako prílohu.
- Tvrde mäso ľahko uvaríme, keď do vody pridáme trochu octu.
- Keď mlieko vykypí na sporák, platňu hned posypeme hrubšou vrstvou soli. Tým pach spáleniny zmiernime.
- Do vody na kávu treba pridať zrnko soli. Zdôrazní sa tak chuť i vôňa zrnkovej kávy.
- Kurča pred pečením treba natrieť olejom alebo maslom pomiešaným s citrónovou šťavou. Po upečení bude mäso vláčne a chutnejšie. (jš)

HVIEZDY O NÁS

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Zakrátko si zvykneš na novú situáciu, ale mal by si sa zamyslieť nad tým, odkiaľ sa vzala tá náhla nedôvera ľudí, ktorí ti doteraz bezvýhradne dôverovali. V práci budeš musieť zdvojnásobiť úsilie, ak chceš splniť svoje úlohy a nezaostať za inými. Vo chvíľach pochybností nájdeš priateľa, ktorý ti bude slúžiť radosť a pomocou.

RAK (22.6.-22.7.)

Nastáva pre teba obdobie diplomacie. Presvedčovaním a osobným príkladom dosiahneš oveľa viac ako rozkazovaním. Prvé príznaky zmien sa už ukázali na obzore. Všetci tvoji spolupracovníci ich prijali bez protestu. Musíš rozvážne hľadáti svojím časom, aby si splnil povinnosti, ktorých ti čoskoro pribudne.

LEV (23.7.-23.8.)

Mal by si si uvedomiť, že všetko sám nemôže zmeniť, aj keby si sa neprestajne búril. Bude lepšie, ak si problémy rozdelíš na dve skupiny: tie, čo môžeš vyriešiť, a tie, ktoré je lepšie si nevŕšiť. Ostatne čoskoro na všetko zabudneš. Totiž v tvojom okolí sa objaví niekto, čo ťa natolko zaujme, že ti na nič neostane ani čas, ani energia.

PEŇNA (24.8.-23.9.)

Ludová múdrost hovorí, že všetko zlé môže byť niekedy na niečo dobré. Najbližšie dni ti prinesú dôkaz, že je to pravda. Prestať sa trápiť a začni sa pozerať na svet s väčším optimizmom. Nezabúdaj, že kdeši daleko je niekto, čo si na teba milo spomína, ba neustále na teba myslí. A to je iste najdôležitejšie.

VÁHY (24.9.-23.10.)

Problémy. Zatiaľ nie je isté, či si našiel najlepšie východisko, ale predsa nejak musíš začať. S pomocou tvojich priateľov sa ti podarí zdolať tú prvú, najťažšiu etapu. Bolo by však dobre, keby si ešte raz, s istým odstupom času, všetko dobre premyslel a veci reálne posúdil. Napriek všetkým fažkostiam sa budúcnosť črtá dosť optimisticky, ibaže musíš mať trochu trpežlivosti.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Vyzerá na to, že tvoje plány, ktoré si tak dôkladne premyslel a vypracoval, sa môžu do istej miery skomplikovať. Budú mať na to vplyv nové okolnosti, ale aj neústupčivosť niektorých osôb. Nerozhoduj sa bez dohody s ostatnými zainteresovanými, ktorí majú právo nielen vedieť, ale aj spolurozhodovať. Ostatne máš pred sebou dilemu: čo je dôležitejšie - láska alebo peniaze?

STRELEC (23.11.-21.12.)

Všetko nasvedčuje tomu, že v najbližšom období ti ľahký citový zmätok prinesie viacé zneľúšenie a starosti ako vzrušenia. Navyše ti spôsobí značné výdatky, čo je už vážna vec a treba sa nad ňou zamyslieť. Najlepším východiskom by bolo odísť aspoň na krátku dovolenku. Ved' oddych by sa ti aj tak veľmi zišiel. Zdaleka majú veci, ľudia a udalosti celkom iné proporce.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Bude to celkove veľmi príjemný mesiac, plný neočakávaných, ale milých udalostí, nových známostí, zaujímavých ponúk a možností v práci. Nevyhováraj sa na únavu alebo nedostatok času, lebo ti ujde pred nosom životná priležitosť. Len na tebe bude závisieť, či využiješ všetky možnosti, ktoré ti môžu priniesť uznanie a finančný prospech.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

V najbližšom čase budeš musieť byť veľmi opatrný a konat rozvážne, po premyslení. To, čo teraz urobíš, sa môže vrátiť ako bumerang o niekolko týždňov alebo mesiacov. Ľudia ťa dobre pozorujú a vyzodzujú ďalekosiahle závery. V citovom živote tiež nie je všetko v poriadku. Všetko sa sice pomaly vráti do normálnych kolají, ale nezabúdaj, že kompromis nie je vždy tým najlepším vynálezom.

RYBY (19.2.-20.3.)

Spolu s partnerom(kou) veľmi dobre viete, o čo vám ide, preto porozumenie nebude hádam až také fažké. Čoskoro by ste sa teda mali dohodnúť. Dajte si však pozor na okolie. A ešte jedno upozornenie - nevitáný host môže medzi vami všetko pokažiť, najmä ak jeden z vás bude málo odolný na psychický nátlak alebo ak uverí sladkým, neúprimným slovám.

BĀRAN (21.3.-20.4.)

Jar sice nepraje hlbokým úvahám, ale aj napriek tomu by si mal čím skôr urobiť bilanciu strát a ziskov. Obavy o blízkú osobu ti nemôžu zastrieť celý obraz a ani zmeniť tvore hodnotenie. Nie je vylúčené, že takáto bilancia sa stane začiatkom novej cesty v tvojom citovom živote. Kým sa definitívne rozhodneš, upokoj sa a snaž sa triezo pozerať na svet.

BÝK (21.4.-20.5.)

Kdesi po ceste si stratil zmysel pre povinnosť a akúkoľvek činnosť: zostalo ti len sklamanie a trpkosť. Situácia sa sice môže zmeniť, aj keď to nebude také jednoduché. Na začiatok ti môžeme dať tri dobré rady: ži racionálne, nepodlahni horbe za lacnými úspechmi a dôveruj niekomu blízkemu, ktorý ti dobre rádi. Uvidíš, že sa všetko dobre skončí. (jš)

NÁŠ TEST

Cítite sa občas bezmocný?

1. Dokážete sa rýchlo a včas rozhodnúť?

a/ S rozhodovaním nemám problém - 4; b/ Najčastejšie som úplne nerozhodný - 1; c/ Mám s tým určité problémy - 2; d/ Moje rýchle rozhodovanie je všeobecne známe - 6.

2. Vyhľadávate veselú a bezstarostnú spoľahlivosť?

a/ Ak si ma tam príliš nevšímajú - 3; b/ Nie, cítim sa tam trápne - 1; c/ Áno a cítim sa tam ako doma - 6; d/ Dokážem sa správať úplne bezstarostne - 5.

3. Snažíte sa zdržiavať v spoločnosti iného pohľavia?

a/ Rád vyhľadávam pestru i miešanú spoločnosť - 3; b/ V každej spoločnosti sa často cítim nesvoj - 1; c/ Áno, mimoriadne mi vyzovuje - 6; d/ Najradšej som v menej početnej spoločnosti - 2.

4. Mávate často pocit neistoty?

a/ Častejšie ako pocit istoty - 2; b/ Nemávam pocit neistoty - 4; c/ Spravidla nikdy nie som si niečím istý - 1; d/ Ja sa správam vždy suverénne - 6.

5. Mávate občas obavy, že by ste sa mohli príliš zviditeľniť?

a/ Čím som viditeľnejší, tým som spokojnejší - 6; b/ Som rád, keď ma nikto nevidí - 1; c/ Byť tak trochu na výslní ma teší - 5; d/ Najradšej sa držím v úzadí - 2.

6. Trápi vás často tréma?

a/ Provokuje ma k aktivite - 6; b/ Ak mám trému, som takmer bezradný - 1; c/ Tréma ma netrápi - 4; d/ Tréma ma trápi dosť často - 2.

7. Dokážete iných povzbudiť?

a/ Skôr potrebujem povzbudenie ja - 2; b/ Dokážem vyhýcať každého - 8; c/ Často sa o to snažím - 6; d/ V prípade potreby mi nikdy nič primerané nenapadne - 1.

8. Lahko podliehate mienke iných?

a/ Ja ovplyvňujem mienku iných - 6; b/ Zväčša nemám svoj vlastný názor - 2; c/ Dokážem svoj názor presadiť a aj obhájiť - 7; d/ Mňa dokáže ovplyvniť aj jednotlivec - 1

HODNOTENIE

8-16 bodov: Pocit bezmocnosti je u vás častý. Iste si to uvedomujete. Treba dodat, že problém nie je neriešiteľný. Je pravdepodobné, že sa dosť často vracieť k predstave takej udalosti, kde ste neboli úspešný. Aby ste dosiahli postupne primeranú zmenu, snažte sa častejšie premietať udalosti, kde ste boli úspešný.

17-24 bodov: Pocit bezmocnosti sa u vás môže včas prejavíť. Snažte sa opakovať a rozvíjať postupy, ktoré viedli k úspechu.

25-33 bodov: Bezmocnosť vás naštarte netrápi. Vážte si to. Snažte sa povzbudzovať priateľov, ktorí si menej veria. Určite to dokážete.

34-51 bodov: Pocit bezmocnosti jednoducho nepoznáte. Občas sa kontrolujte, či sa nesprávate povýsenecky. (jš)

MENO VEŠTÍ

JÚLIA - je to najčastejšie blondínska bud' hnedovláska, zriedkavejšie tmavovláska. Má veľké, sivé, čierne alebo zelené oči. Je priemerne vysoká, štíhlá a má súmernú postavu. Už od svojich najmladších rokov je pravou rukou matky, ktorej pomáha v domácnosti a v starostlivosti o mladších súrodencov. Kedže býva najstaršia alebo prostredná, má vždy v rodine viacej povinností ako jej vrstvovníčky. Júlia sa dobre učí a bez väčších problémov absoluje základnú školu. Je usilovná, pracovitá, svedomitá, dôsledná, navyše dokáže dobre plánovať a hospodáriť s časom. Je praktická, má pevnú vôľu, ba aj isté obchodné nadanie. Všeobecne je to húzevnaté, solídne, pracovité a múdre dievča, ktoré nezistne pomáha rodine, ale aj iným ľuďom v okolí.

Júlia má najčastejšie pokojnú povahu, je pohostinná, priateľská, súcitná, skrátka je to dievča, ktorej ľudská krivda a bieda nie sú ľahostajné. Býva z nej vynikajúca, starostlivá ošetrovateľka alebo vy-

chovávateľka detí. Schopná, tichá, priam nenápadná, rýchle reaguje, má výbornú pamäť a organizačný zmysel, čo jej neskôr veľmi pomáha v zamestnaní. Dokáže si poradiť v každej životnej situácii. Osud však nie je k nej príliš láskavý, preto Júlia máva obyčajne viacej starostí ako radostí. Je dobrou kamarátkou a vernou priateľkou, teda osobou, na ktorú sa možno vždy spoľahnúť.

Dievča s týmto menom končí obyčajne strednú všeobecnú alebo odbornú školu. Pracuje najčastejšie ako predavačka, sekretárka, učiteľka, ošetrovateľka alebo úradníčka. V zamestnaní si ju veľmi cenia. Má veľký úspech u mužov a vydáva sa viac z rozumu ako z lásky. Neustále hľadá zmysel života. Vždy viacej dáva ako berie od iných. Je to skrátka typ krásneho, dobrého, ušľachtilého človeka. Nepohľdá však hmotnými prostriedkami a vie znamenite kalkulovať. Občas chorľavie na srdce a neurózy. Snaží sa pevne kráčať vytýčenou cestou a bez ohľadu na cenu smerovať k cieľu. Najčastnejšie obdobie v jej živote sa začína až po päťdesiatke. (js)

- Šéfe, dajte mi desať dní dovolenky, vydáva sa mi sestra!

- Na to predsa nepotrebuješ desať dní.

- Myslel som si, že keď už tam budem, tak sa hned zúčastním aj krstínia dieťaťa.

* * *

- Ešte sme svoji len týždeň, - sfažuje sa Erika, - a ty si každú chvíľu v krčme...

- Ale, drahá, - odpovedá novomanžel, - musím predsa kamarátom podrobne vyrozprávať, akí sme šťastní!

* * *

Pokladník v banke vráví klientke:

- Ten podpis vášho manželaje akýsi roztasený...

- A aký má byť? Ten idiot sa vždy rozklepe, keď naň namierim revolver.

* * *

- Aká bola dovolenka? - sputuje sa Žofka priateľky.

- Vynikajúca: more, pláž, slnko a dve ženy, ktoré vážili viac ako ja.

* * *

- Vypil som viac, než bolo treba, - vráví host čašníkovi. - Doneste mi niečo, aby som čím skôr vytriezvel!

- Nech sa páči. Tu je váš účet!

* * *

- Kristínka, - šepká zalúbený mládenec, - ešte nikdy si ma tak vrúcene nebozkávala. Je to azda preto, že je tma?

- Nie. Je to preto, že ja nie som Kristínka!

* * *

- Neklam! - hnevá sa manželka. - Ten list je od nejakej ženy! Videla som, ako si zbledol, keď si ho číta!

- Uhádla si. Je to účet od tvojej krajíčky!

* * *

- Pán doktor, ani som poriadne nestihol vekoť do vašej ordinácie a už ste zbadali, že dobre nevidím. Ako ste to dokázali?

- Tak, že toto je holičský salón a zdravotné stredisko je oproti!

* * *

Žena od rána prehadzuje v byte všetky zásuvky. Muž sa hnevá:

- Čo tolko hľadáš?

- Tu niekde bola kniha „Ako sa dožiť sto rokov“.

- Nič nehľadaj, ja som ju spálil.

- Prečo?

- Lebo ju začala čítať už aj tvoja matka.

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neverine, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Ostatne je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívalo:

Pávie perie - mäš sklon k extravagancii.

Pec vidieť - pred tebou ťažká práca, kúriť v nej - postup v zamestnaní.

Pečienky zverinu jesť - čaká ňa dobrý, pokojný život.

Pečienku vidieť - splnené nádeje; jesť - výhra na lotérii.

Pena, vidieť ju - nestála láska; ťahaf - buďe sa pretvarovať.

Pergamen - šťastie v láske.

Pery, bledé - zúrivost, zlost, krvácejúce - zažiješ sklamanie; kvitnúce - život v blaho-byte.

Petržlen - nájdeš mnoho priateľov.

Pichnúť sa - bud opatrný v práci.

Pila - úspešne vybavíš všetky svoje záležitosti.

Piliny vidieť - niekto ňa chce okradnúť; jesť - ťažká nemoc.

Pilulky užívať - zažiješ neprijemné chvíle; pripravovať - môžeš iným spôsobiť škodu.

Pivnica, vchádzat do nej - šťastie, byť v nej - nemoc; nemocť z nej vyjsť - si v zložitej situácii, padnúť do nej zo schodov - pred tebou veľké tajomstvo.

Plagát vidieť - dostaneš prekvapujúcu správu.

Plechová nádoba s vínom - veľké prijomy; s vodou - postup v zamestnaní.

Plešina - vystriháj sa hyrivošti.

Pletenie - vďaka výtrvalosti dojdeš k cieľu.

Plienky vidieť - blahobyt, šťastie.

Pieseň - problémy, neprijemnosti.

Pľuvať - čoskoro dostaneš dobrú správu.

(js)

- Máme šťastie, tohto roku je v móde koža z antilopy.

BOJ S KOMÁRMI. V Spojených štátach amerických sa dostala na trh nová pasca na komáre, ktorá po prvý raz v histórii zohľadňuje biologické potreby tohto otravného hmyzu. Podľa nemeckých novín Welt am Sonntag vylučuje nová pasca zmes oxidu uhličitého, ľudského potu a tepla. Presne tejto kombináciu nijaký krvilačný komár na svete neodolá. Namiesto na koži komár pristane na kovovej mriežke, ktorá mu uštedrí smrtelný elektrický úder.

KONCERT STOROČIA. Cez čarovnú formu www.mcy.com. sa až 50 miliónov fanúšikov hudby pokúšalo dostať do internetu, aby mali možnosť aspoň takto zažiť koncert Paula McCartneyho a jeho priateľov. Dokázali to 3 milióny, čo je aj tak svetový rekord v počte divákov. Išlo totiž o návrat slánej hudobnej skupiny Beatles do Cavern Clubu v Liverpoole, kde vystupovali v rokoch 1957 až 1963. Je to prípad kultu, aký nemá obdobu, veď do reštaurovanej pivničnej miestnosti malo možnosť vojsť len 300 ľudí, len 100 lístkov bolo volne predaných a McCartney dosiahol aj pri cenách na čiernom

trhu svetový rekord - 5000 dolárov za vstupenku. Na záver koncertu tento exbeatles konštatoval:

- Tento koncert bol pre mňa nádherným záverom
- chceli sme vyjsť z tohto tisícročia v rytme rock'and'rollu a urobili sme to. Pre tých fanúšikov Paula McCartneyho a Beatles, ktorí koncert nevideli, je však jedna dobrá správa, v tomto roku bude zo spomínaného koncertu video-nahrávka. Na snímke: Paul McCartney.

TALIZMANMI K VODIČSKÉMU PREUKAZU. Susan Moseleová z anglického mesta Aldershot iste vďaka všetkým nadzemským silám osudu za to, že sa jej na desiatkykrát konečne podarilo získať vodičský preukaz. Vedľ svojho úspechu si vopred aj patrične poistila. Tridsaťročná Susan sa rozhodla, že požiada o pomoc „vyššie mocnosti.“ Kým nasadila do auta na záverečný test, do tašky si vložila konskú podkovu, na kľúčenku zavesila lebku z králika, v priečade na osobné veci v aute sa jej skvela vetyčka šedivinka a na zadnom

sedadle nad ňou pozorne bdela čierna mačka pre šťastie.

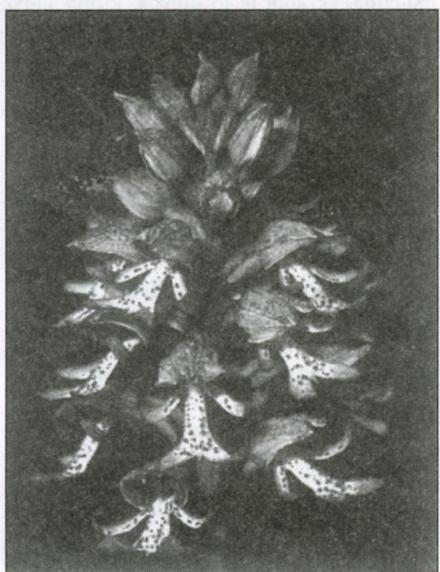
PITE TEKUTINY! Priemerný človek počas svojho života vypije až neuveriteľných 40-tisíc litrov tekutín, pričom do ľudského organizmu sa dostávajú prevažne prostredníctvom rozličných nápojov (minerálky, ovocné šťavy, čaje a pod.). Nápoje tvoria asi 62 percent denného príjmu tekutín, zvyšok tvoria potraviny (zelenina, ovocie) a celkom nepatrne množstvo vody vzniká v organizme ako súčasť metabolických procesov. Denný príjem tekutín by mal predstavovať okolo 35 gramov na kilogram hmotnosti, čo je u priemerného dospeleho človeka 2-2,5 litra tekutín denne. Potreba kolíše od atmosferických pomerov, telesného stavu či intenzity fyzickej práce. Obzvlášť v blížiacich sa letných mesiacoch treba dbať na zachovanie pomeru medzi príjomom a výdajom tekutín.

EXISTUJÚ ÚČINNÉ AFRODIZIAKÁ? Dejiny sú plné pokusov o nájdenie elixíru lásky, ktorý odstraňuje zábrany, zvyšuje výkonnosť, prekonáva impotenciu alebo frigiditu, podporuje erekciu, zabráňuje predčasnej ejakulácii atď. Ľudia v túžbe po neskutočných sexuálnych zážitkoch vyskúšali už všetko možné aj nemožné - rohy nosorožcov, krv hadov, býcie semenníky a pod. Neexistujú však žiadne vedecké štúdie, ktoré by dokazovali, že kaviár, šampanské, zeler, ustrix alebo včelie produkty sú všetkem na sexuálne problémy. Odborníci totiž tvrdia, že väčšina (ak nie všetky) predávaných alebo odporúčaných afrodiziák má len placebo efekt - pacient si ich účinok len vsgeruje. Keď však radi podľahnete magii afrodiziák, mali by ste vedieť, že priame afrodiziakálne účinky má cesnak a zázvor a na problémy s erekciou pomáha horčičné semienko, špargla alebo éterický mätový olej.

KOLKO SPÍTE? Mnohí ľudia trpia nedostatkom spánku, tvrdí americký výskumník James Maas z Cornellovej univerzity v New Yorku. Domnievajú sa totiž, že im sedem až osiem hodín nočného odpočinku stačí, v skutočnosti je to však sotva minimum. Za ideálnu dĺžku spánku považuje tento odborník desať hodín. Z výsledkov jeho štúdie vyplýva, že predĺženie spánku na deväť hodín zvyšuje cez deň produktivitu až o 20 percent.

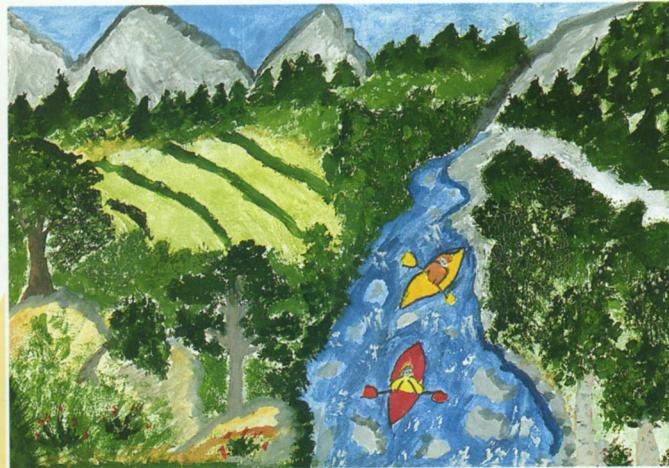
ČAS MELÓNÓV. Katalóg pre jednotlivé sory ovocia a zeleniny Európskej únie pozná až 500 druhov rozličných melónov. Hoci ich výživná hodnota, či už ide o vodné, cukrové alebo iné druhy melónov, nie je veľmi vysoká - môžu obsahovať až do desať percent vody - je v nich provitamín A, okrem toho vápnik, fosfor a vitamín C. Obsah cukru do 16 percent je v normále. Lahko strávitelné melóny sú vynikajúcim ovocím najmä do letných horúčav, zaháňajú totiž smäd.

TISÍC TVÁRÍ ORCHIDEÍ. Orchidey patrí k najzaujímavejším druhom rastlín. Vyznačujú sa mnohými zvláštnosťami, medzi ktoré môžeme zaradiť aj neobyčajne veľký rozsah križenia (hybridizácie) jednotlivých druhov, ktorý v rastlinnej riši nemá obdobu. Príčinou tohto javu je najmä skutočnosť, že orchidey sú pomerne malou čeľaďou rastlín, ktorá sa nachádza v plnom rozvoji. Dôsledkom toho je nedostatočná izolácia jednotlivých typov, ktorá by viedla k vytvoreniu účinných genetických bariér zabráňujúcich križeniu. V prírodných podmienkach sa preto pomerne často môžeme stretnúť s križencami. Túto zaujímavú

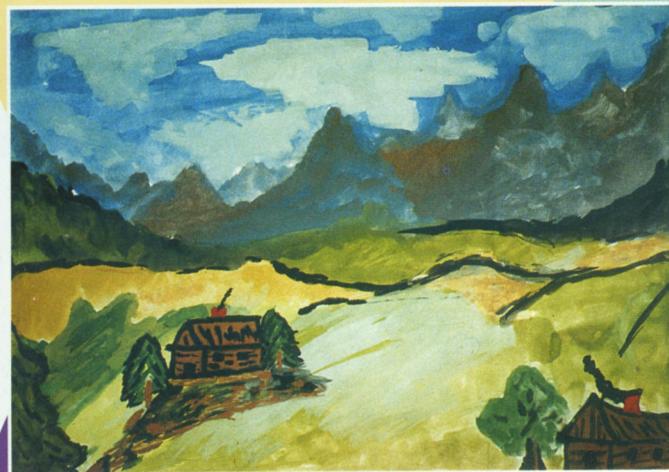
vlastnosť orchideí vo veľkej miere využívajú pestovatelia rastlín, ktorí vzájomným križením príbuzných druhov vytvárajú stále nové farebné a tvarové kombinácie. Odhaduje sa, že pri súčasnom počte okolo 20-tisíc známych druhov orchideí na svete, bolo umelo vypesovaných približne 50-tisíc križencov.

VELIKÁN MOUNT EVEREST. Najvyššia hora sveta, 8848 metrov vysoký Mount Everest, meral pred miliónmi rokov pravdepodobne viac ako 15 kilometrov, tvrdia japonskí vedci. Analýzy tektonického zlomu ukázali, že asi pred 20 miliónmi rokmi sa dala do pohybu obrovská masa horniny a na konci týchto zmien zostal súčasný vrchol. Skupina vedcov totiž objavila 100 metrov dlhý zlom v jednej jaskyni na severnej strane Everestu v nadmorskej výške 8500 metrov. Vrchnú časť zlomu tvoria usadeniny, ktoré sa kedysi nachádzali medzi Indiou a ázijským kontinentom a v spodnej časti zlomu sa nachádzala druhá metamorfná vrstva. Vedci teda usudzujú, že indický subkontinent pred 50 miliónmi rokmi narazil na pevninu a následne obrovské pnutie vytlačilo tieto dve vrstvy do výšky, takže celý horský masív na mieste dnešného Everestu dosahoval kedysi výšku viac ako 15 kilometrov. (pk)

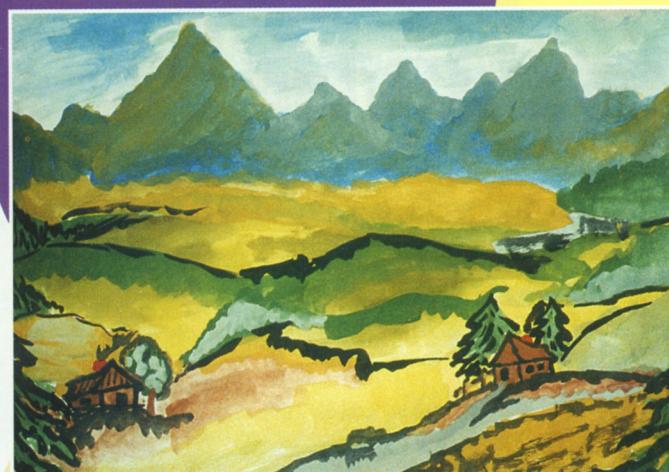

Plavba kajakom - maľba K. Bizuba z Krempáč (1. m., st. skup.)

V horách - maľba K. Lukášovej z Krempáč (3. m., st. skup.)

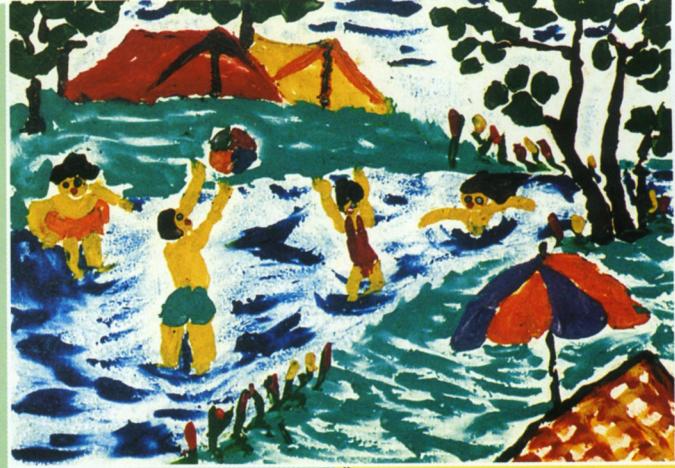

KRESBY SPIŠSKÝCH A ORAVSKÝCH DETÍ

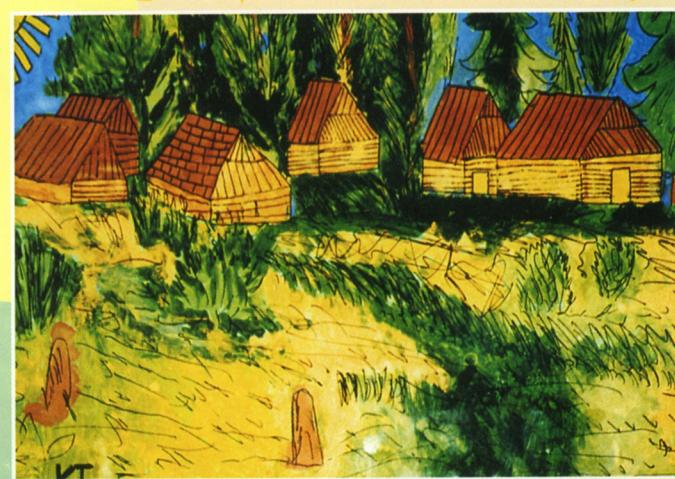
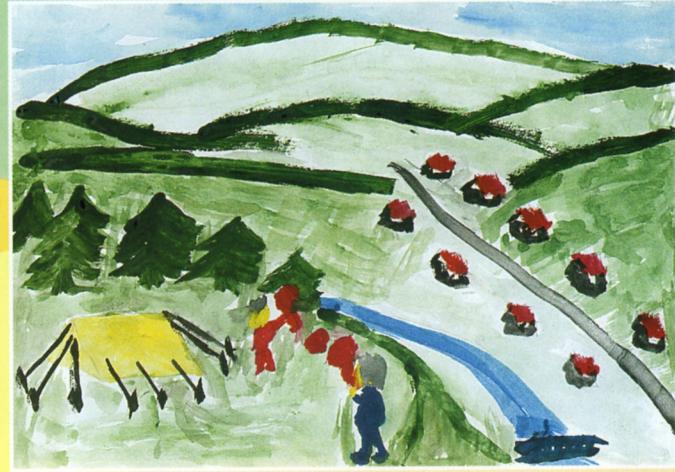
V horách - maľba K. Chalupkovej z Novej Belej (4. m., st. skup.)

Prázdniny pri mori - maľba A. Litviakovej z Jablonky (5. m., st. skup.)

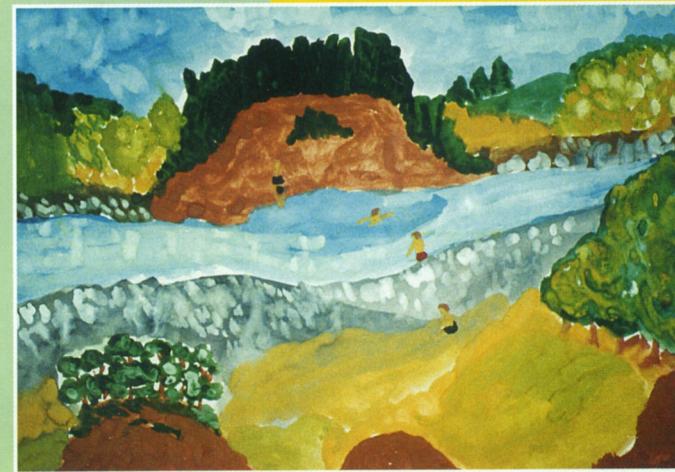
Hry pri rieke - práca z plastelíny E. Šoltýsovej z Jurgova (1. m., ml. skup.)

Prázdniny - maľba D. Stopiaka z Malej Lipnice (2. m., ml. skup.)

Podokolné - maľba na skle K. Tyborovej z Jurgova (3. m., ml. skup.)

Moje prázdniny - maľba J. Chovanca z Novej Belej (6. m., st. skup.)

Repr.: J. Bryja

Pestrofarebný sprievod na Kvetnú nedele u v Krakove. Foto: P. Kollárik

DRUKARNIA
TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE

*Zrealizujemy
Twoje
Pomysły i ...
nie zapłacisz wiele.*

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel./fax (012) 634 11 27, 632 66 04

Oferujemy: jedno- i wielobarwne druki
wysokiej jakości do formatu A2, skład
komputerowy, kompleksowe opracowanie prac,
prace introligatorskie, wydawnictwa i inne

TSP

WYDAWNICTWO
TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE
poleca do nabycia następujące publikacje:

Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.I</i> , (rocznik), Kraków 1993	9,00 zł
Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.III</i> , (rocznik), Kraków 1995	10,00 zł
J. Ciągwa, J. Szpernoga, <i>Słowacy w Powstaniu Warszawskim</i> , Kraków 1994	8,00 zł
Zbigniew Toboński, <i>Czesi w Polsce</i> , Kraków 1994	10,00 zł
J. Ciągwa, <i>Dzieje i współczesność Jurgowa</i> , Kraków 1996	10,00 zł
H. Homza, St. A. Sroka, <i>Štúdie z dejín stredovekého Spiša</i> , Kraków 1998	11,00 zł
<i>Miejsce w zdarzeniu – antologia współczesnych opowiadań słowackich</i> , Kraków 1998	12,00 zł
Vlastimil Kovalčík, <i>Klucz Światła – wybór poezji</i> , Kraków 1998	13,00 zł
Pavol Országh Hviezdoslav, <i>Deti Prometeusa</i> , Kraków 1999	20,00 zł
<i>Slovakistika v Poľsku – Zborník materiálov z I. slovakistickej konferencie</i> , Warszawa–Kraków 1999	10,00 zł

Biuro Zarządu Głównego TSP, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków

tel.: 632-66-04 tel./fax: 634-11-27

NIP: 676-01-12-788

nr konta: Bank PKO S.A. Grupa Pekao S.A.

III/O Kraków 10701193 -2017-2221-0100